

Begroting 2019

Homepage

De begroting 2019 is een uitgave van de gemeente Renkum

Inhoud en vormgeving
Gemeente Renkum

Inhoudsopgave

De begroting in een oogopslag.....	4
Leeswijzer	7
Deel I Beleidsbegroting	9
01 Samenleving	11
02 Omgeving.....	44
03 Organisatie	87
Lokale heffingen	102
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	111
Onderhoud kapitaalgoederen	121
Financiering	130
Bedrijfsvoering	136
Verbonden partijen	141
Grondbeleid.....	164
Subsidies.....	170
Financiën	173
Financiële doelen	174
Financiële positie.....	175
Meerjarenbegroting	178
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien	197
Vaststelling Begroting 2019.....	205

Voorwoord

Van buurten tot verenigingen, individuele inwoners en bedrijven: we leveren allen een bijdrage aan de samenleving van de gemeente Renkum. In de Perspectiefnota staat beschreven welke ambitie het gemeentebestuur nastreeft: we willen een verbinder zijn, dorpsgericht onderscheid durven maken in onze aanpak en ruimte scheppen voor initiatief.

In elk programma worden kleine en grotere stappen gezet om vorm te geven aan dorpsgericht werken. Onder andere de klimaatop helpt om de klimaatdoelen met de actieve Renkumse samenleving te verbinden. Het komende jaar stellen we samen met sportaanbieders en andere partners een nieuwe Sportnota op met als doel toekomstbestendig (sportief) verenigingsleven. De woningvoorraad wordt geanalyseerd en de nieuwe Nota Wonen wordt met de inbreng van inwoners opgesteld. En uiteraard is 2019 het jaar waarin we 75 jaar Slag om Arnhem herdenken waarbij we intensief samenwerken binnen en buiten onze gemeentegrenzen om hier recht aan te doen.

In deze begroting worden de eerste stappen gezet beter inzichtelijk te maken waar raad en college op sturen door middel van prestatie-indicatoren. We evalueren de inzet in het sociaal domein en stellen de koers bij om goede zorg en ondersteuning toegankelijk te houden voor alle inwoners die dat nodig hebben. We investeren in de organisatie om in de snel veranderende samenleving een lokale overheid te blijven waar inwoners op kunnen vertrouwen.

Zoals u bekend, bevinden we ons in financieel zwaar weer. Onze ambities voor het komende jaar hebben we daarom moeten bijstellen. Het is de komende periode alle hens aan dek om te komen tot een structurele balans tussen baten en lasten. Dat kan en wil het college niet alleen maar gaat daar over actief het gesprek aan met de gemeenteraad en de samenleving. Dit alles met het oog om structureel meerjarig de Perspectiefnota 2020 te presenteren.

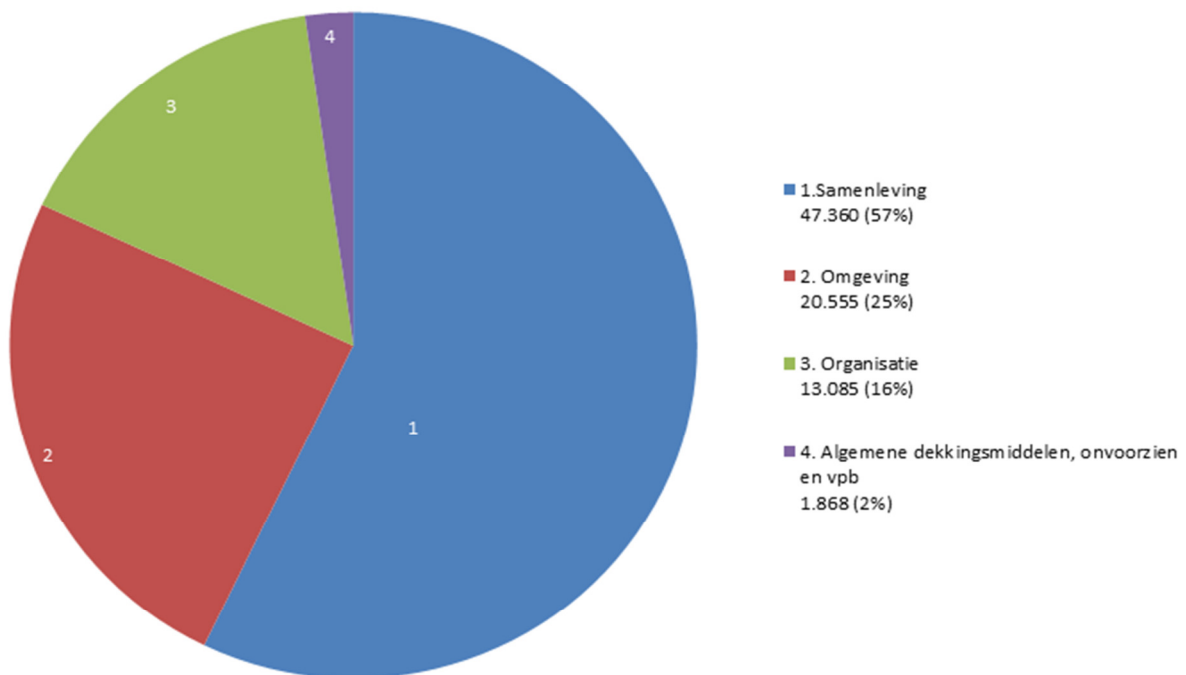
We kijken er naar uit samen met uw raad aan deze uitdagingen te werken.

De begroting in een oogopslag

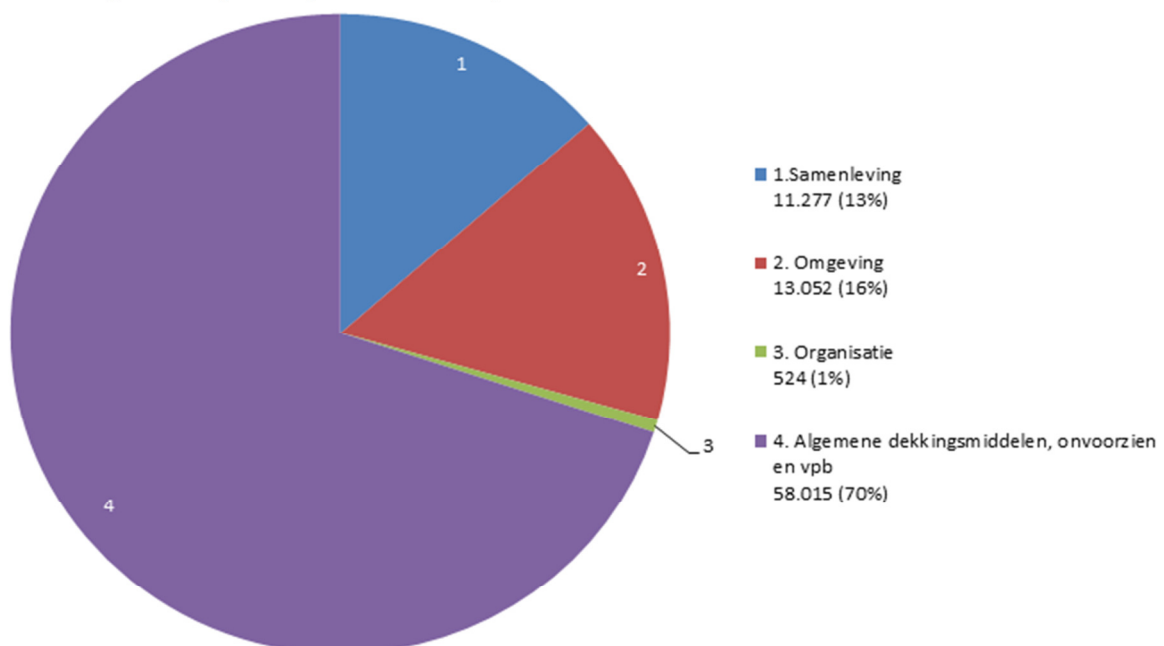
Wat gaat dat kosten?

De gemeente heeft veel taken en verplichtingen. De gemeente Renkum heeft deze onderverdeeld in drie aandachtsgebieden, de zogenaamde programma's. Daarnaast kennen we de zogenaamde "algemene dekkingsmiddelen". In totaal gaat er ongeveer € 82,9 mln. in om. In de grafieken staat de verdeling van deze gelden over de begrotingsonderdelen.

Verdeling lasten (bedragen x € 1.000)



Verdeling baten (bedragen x € 1.000)



Wat gaat u daarvoor betalen?

Wat zijn de tarieven?

In de tabel staan de voorlopige tarieven voor de belangrijkste belastingen en heffingen. Voorlopige tarieven want in december 2018 stelt de gemeenteraad de definitieve tarieven vast. Meer informatie over de berekening van de tarieven kunt u lezen in de paragraaf 'Lokale Heffingen' in deze begroting. Ter vergelijking zijn de tarieven van 2018 ook in de tabel opgenomen.

Tarieven gemeentelijke belastingen en heffingen	2019 voorlopig	2018
OZB		
<i>(tarief in % van de waarde onroerend goed)</i>		
Eigenaar woning	0,1189	0,1185
Eigenaar niet-woning	0,2858	0,2650
Gebruiker niet-woning	0,2212	0,2104
Rioolheffing		
Woning		
Eigenaar, per aansluiting per jaar	98,51	94,29
Gebruiker, 1 persoon	62,13	59,47
Gebruiker, 2 personen	124,25	118,93
Gebruiker, 3 of meer personen	186,38	178,40
Niet-woning		
Eigenaar, per aansluiting per jaar	353,38	353,38
Gebruiker, per 250 m3 afgevoerd water	192,70	192,70
Afvalstoffenheffing		
Eenpersoonshuishouden	224,00	214,60
Tweepersoonshuishouden	254,70	244,00
Drie- of meerpersoonshuishouden	285,80	273,70
Hondenbelasting		
Een hond	65,70	64,80
Tweede hond	109,60	108,20
Derde en volgende hond	153,60	151,50
Toeristenbelasting		
Overnachting hotel	2,05	1,90
Overnachting camping	1,15	1,05

*) Afvalstoffenheffing: om de nieuwe tarieven te kunnen vergelijken met de huidige tarieven is er een aanname gemaakt van het aantal keer dat restafval wordt aangeboden. Dit is voor klike's gemiddeld 5,8 keer voor een één persoon, 9,4 keer voor een twee persoon en 12,2 keer voor een 3 of meer persoonshuishouden.

Wat betekent dit voor een huishouden in onze gemeente?

Om u een idee te geven van wat u in 2019 aan de gemeente gaat betalen, vergeleken met 2018, hebben wij een voorbeeldberekening gemaakt met twee huishoudens, namelijk:

A. Van een gezin van 4 personen die eigenaar is van een woning met een WOZ waarde van € 290.500 in 2019 en € 271.500 in 2018 (gemiddelde gemeente Renkum);

B. Van een gezin van 3 personen die een woning huurt.

Belastingdruk voor een huishouden zoals bij A. weergegeven

<i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018
Onroerend zaakbelasting, eigenaar	345,40	321,73
Afvalstoffenheffing	285,80	273,70
Rioolheffing	284,89	272,69
Totaal	916,09	868,12
Mutatie t.o.v. vorig jaar	5,53%	

Belastingdruk voor een huishouden zoals bij B. weergegeven

<i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018
Afvalstoffenheffing	285,80	273,70
Rioolheffing	186,38	178,40
Totaal	472,18	452,10
Mutatie t.o.v. vorig jaar	4,44%	

Leeswijzer

In deze leeswijzer zal eerst kort worden ingaan op de achtergronden van deze begroting. Vervolgens komt de opbouw van deze begroting aan de orde.

Achtergronden

Wet dualisering gemeentebestuur

Met ingang van 15 maart 2002 is de Wet dualisering gemeentebestuur van kracht geworden. In deze wet wordt de rolverdeling tussen Raad en College nader uitgewerkt. Daarbij moet de Raad zich met name richten op zijn functie als volksvertegenwoordiger. De belangrijkste taken van de Raad bestaan uit kaderstellen en controleren. Het College houdt zich bezig met de uitvoering van het beleid en het afleggen van verantwoording hierover. De begroting is wellicht het belangrijkste kaderstellende document.

Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten

Als gevolg van de Wet dualisering gemeentebestuur is ook de Gemeentewet op een aantal punten aangepast. In artikel 186 van de Gemeentewet is opgenomen dat "de begroting, de begrotingswijzigingen, de meerjarenraming, het jaarverslag en de jaarrekening voldoen aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te geven regels". Vanaf het begrotingsjaar 2004 is deze "algemene maatregel van bestuur" het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De voorliggende begroting voldoet aan de gestelde eisen in het BBV.

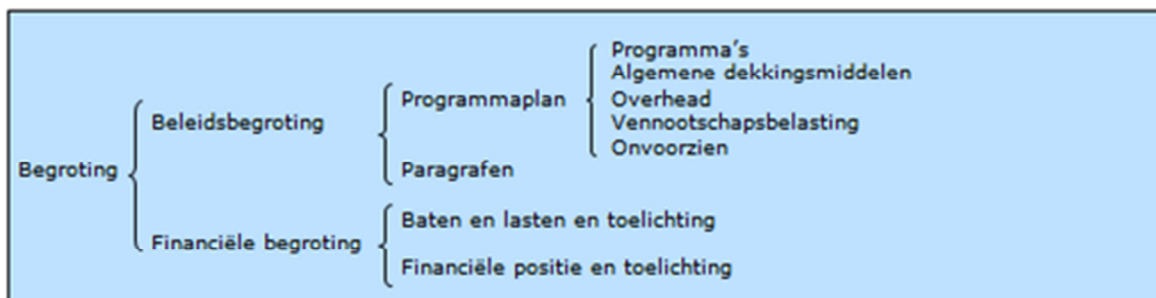
Programmabegroting

Eén van de consequenties van dit besluit voor uw Raad is dat u een begroting krijgt aangeboden die speciaal is toegespitst op de ondersteuning van uw duale functies. Dit betekent dat u met deze begroting de kaders stelt voor het door het College uit te voeren beleid voor het komende begrotingsjaar. Deze kaders kunnen vervolgens worden gebruikt voor de controle op de uitvoering van dit beleid. Het College legt verantwoording af over het gevoerde beleid in de tussentijdse rapportages en de jaarstukken.

Indeling

De indeling van deze begroting is conform de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit houdt in dat de begroting bestaat uit twee delen, namelijk de beleidsbegroting in deel I en de financiële begroting in deel II.

In de beleidsbegroting wordt door middel van programma's en paragrafen aangegeven wat we binnen de gemeente willen bereiken, welke activiteiten daarvoor worden uitgevoerd en wat daarvan de kosten zijn. In de financiële begroting worden de financiële consequenties van het voorgenomen beleid op een rij gezet inclusief de afwijkingen ten opzichte van het voorgaande jaar. Tevens komt daar de financiële positie van onze gemeente aan de orde. In de bijlagen vindt u tot slot een aantal gedetailleerde overzichten met betrekking tot hetgeen in de beleidsbegroting en de financiële begroting is gemeld. In schema betekent dit dat de begroting als volgt is opgebouwd:



Deel I

Beleidsbegroting

Opbouw beleidsbegroting

In de beleidsbegroting zijn het programmaplan en de paragrafen opgenomen. Het programmaplan bestaat uit een zeven programma's en een wettelijk verplicht onderdeel Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Programmaplan: Programma's

Programmaplan: Algemene dekkingsmiddelen

Het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien gaat in op de inkomstenbronnen die er zijn om de uitgaven van de programma's te bekostigen. Het gaat daarbij alleen om algemene inkomsten. Inkomsten die zijn toe te wijzen aan een programma zijn bij de baten van het betreffende programma verantwoord. Daarnaast gaat het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien in op de ruimte die binnen de begroting is vrijgemaakt voor onvoorziene uitgaven.

Paragrafen

In de paragrafen wordt een dwarsdoorsnede van de begroting gegeven voor wat betreft de beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Dit betekent dat hier algemene beleidsregels worden geformuleerd die doorwerken in verschillende programma's. Het is dan ook mogelijk dat er doublures ontstaan met hetgeen gemeld is in de programma's zelf. Paragrafen die verplicht moeten worden opgenomen volgens het BBV zijn:

- lokale heffingen;
- weerstandsvermogen;
- onderhoud kapitaalgoederen;
- financiering;
- bedrijfsvoering;
- verbonden partijen;
- grondbeleid.

Naast deze verplichte paragrafen is ook een paragraaf subsidies opgenomen.

01 Samenleving

Wat willen we bereiken (ambitie)?

Onze ambitie is dat we samen met inwoners, ondernemers en organisaties werken aan een samenleving waaraan iedereen kan deelnemen. Wij richten ons op het samen organiseren en het behoud van goede zorg en ondersteuning. Wij verschuiven verder naar preventie. We gaan daarin dorpsgericht werken omdat ieder dorp zijn eigen specifieke kenmerken heeft waarmee wij rekening willen houden. Onze speciale aandacht gaat uit naar het voorkomen en bestrijden van armoede. Hierdoor bieden we betere ontwikkelingskansen en een beter toekomstperspectief. We helpen voorkomen dat ouderen door armoede vereenzamen en grote gezondheidsrisico's lopen.

Welke thema's en producten dragen hier aan bij?

Om onze ambities te bereiken sturen wij op basis van de ontwikkelrichtingen zoals in de Perspectiefnota verwoord:

- Samen waar het kan, professioneel waar het moet
- Maatwerk in de jeugdhulp, Wmo en participatiewet
- Zorg en veiligheid
- Luisterende en lerende organisatie

Samen waar het kan, professioneel waar het moet

Om inwoners in staat te stellen zo gezond mogelijk te blijven, zich te ontwikkelen en zorg te dragen voor hun omgeving kiezen we ervoor te investeren in laagdrempelige voorzieningen. Het ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers is hierbij essentieel. Waar nodig is er professionele en betrouwbare hulp beschikbaar.

Maatwerk in de jeugdhulp, Wmo en participatiewet

Voor de Wmo en jeugdhulp ligt onze uitdaging in het kunnen blijven organiseren van passende hulp binnen krimpende budgetten. Wij zetten in op transformatie. Dat doen wij lokaal en regionaal in samenwerking met aanbieders en cliënten.

Zorg en veiligheid

De komende jaren geven wij uitvoering aan het Integraal Veiligheidsplan. De prioriteiten zijn als volgt geformuleerd:

- Personen met verward gedrag (veilige woon- en leefomgeving)
- Huiselijk geweld/ kindermishandeling (veilige woon- en leefomgeving)
- Veilige evenementen (bedrijvigheid en veiligheid)
- Overlastgevende jeugd (jeugd en veiligheid)
- Ondermijning: vermenging van de onder- en bovenwereld (integriteit en veiligheid)

Naast de focus op de verbinding tussen zorg en veiligheid is ondermijning een belangrijk thema.

Luisterende en lerende organisatie

Om onze dienstverlening, zie daarvoor ook programma 3, en het aanbod van producten te kunnen passen op de vraag moeten wij ook een luisterende en lerende organisatie zijn. Dat doen we niet alleen, dat doen we met elkaar. Iedereen is daarbij betrokken vanuit het feit inwoner te zijn of vanuit het feit hulp en ondersteuning te verlenen. We gaan op verschillende manieren in gesprek met onze inwoners over wat onze opgaven zijn. We werken continu aan wat beter moet en beter kan. We zoeken naar een balans van grip en begrip, van tellen en vertellen. Een onderdeel van dit kwaliteitssysteem is de Adviesraad Sociaal Domein (ASD).

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	45.026	46.777	47.528	44.268	43.960	43.602
Baten	10.644	10.294	9.990	11.016	9.176	8.886
Saldo van baten en lasten	-34.383	-36.483	-37.538	-33.252	-34.785	-34.717
Mutatie reserve	984	2.046	1.455	282	131	130
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-33.399	-34.438	-36.083	-32.970	-34.653	-34.587

Kader en wetgeving

De wetgeving voor het SD betreft alle wetten en regelingen die betrekking hebben op de Wmo-, Jeugd en Participatie, wetgeving inzake onderwijs en publieke gezondheid. Vanuit het lokale perspectief zijn van toepassing de Kadernota Sociaal Domein, het Masterplan Sociaal Domein, de verordeningen alsmede alle lokale regelingen en nota's die in aanvulling hierop zijn vastgesteld.

Per product wordt de van kracht zijnde regelgeving aangegeven.

Personele inzet

Op dit moment is niet duidelijk wat de structurele formatiebehoefte is om continuïteit in de dienstverlening te kunnen borgen. Op basis van de evaluatie van de transformatie weten we beter waar we staan, hoe de verwachting naar de toekomst is en kunnen we keuzes maken met betrekking tot de inzet van de formatie.

1A. Renkum voor Elkaar

Doel

Algemene voorzieningen zijn diensten, activiteiten of zaken die vrij toegankelijk zijn en gericht zijn op:

- sociale samenhang
- ontmoeting
- participatie
- zelfredzaamheid & samenredzaamheid

Algemene voorzieningen bevorderen actief inwonerschap en onderlinge betrokkenheid. Ze zijn gericht op het versterken van de eigen kracht van inwoners en van de omgeving (buurt, wijk) en dragen bij aan de algemene doelstelling van de Wmo: zorgen dat iedereen kan participeren aan de samenleving.

Deze voorzieningen hebben een signalerend en preventief effect: ze voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op langdurige zware hulp. Daarnaast voorkomt het inzetten van algemene voorzieningen voor ontmoeting en participatie dat inwoners in een isolement raken en daardoor gezondheids- of andere problemen krijgen of zaken niet meer op eigen kracht of met behulp van hun netwerk kunnen oplossen.

Naast de inzet op algemene voorzieningen vanuit de Wmo investeren wij ook in algemene voorzieningen door in te zetten op:

- onderwijs (zie 1B)
- cultuur (zie 1B)
- sport (zie 1C)
- gezondheid (zie 1D)

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Renkum voor elkaar: de netwerkorganisatie Renkum voor elkaar biedt sinds 2017 de algemene voorzieningen aan voor inwoners van de gemeente Renkum. In 2019 wordt gewerkt aan de verdere doorontwikkeling en profilering van de organisatie.
- Ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers
- Inzet op verdere ontwikkeling van het digitaal platform Sterk Renkum
- Realisatie Right to challenge

Specifieke activiteiten 2019:

Samen waar het kan, professioneel waar het moet

Specifieke activiteiten 2019:

- Vormgeven mantelzorgondersteuning aansluitend op de ambities in het coalitieakkoord en met inachtneming van de resultaten van de evaluatie sociaal domein.
- ondersteunen en stimuleren van vrijwilligerswerk. Dit gebeurt in afstemming met de partners uit het netwerk Renkum voor elkaar, en wordt in samenhang met de doelstelling in het coalitieakkoord om dorpsgericht te gaan werken opgepakt.
- in 2019 worden de bestaande financiële ondersteuningsmogelijkheden gebundeld en hiervoor worden nieuwe regels geformuleerd die zowel voor intern als extern gebruik helderder en eenvoudiger zijn.
- Realiseren van het "Right to challenge", bedoeld om inwoners aan te sporen de gemeente "uit te dagen" om bepaalde taken over te nemen is verder uitgewerkt. Het Right to challenge blijft niet beperkt tot het sociaal domein maar wordt gemeentebreed opgepakt. Er wordt regie op gevoerd zodat er in samenwerking met inwoners goede en bruikbare initiatieven tot stand komen.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen	
Output	
Aantal hulpvragen en hulpaanbieders wehelpen	
Renkum voor elkaar: - Aantal vragen dat aan de sociaal werkers gesteld. - Aantal keren dat een vraag wordt gesteld aan de buurtbemiddelaars. - Aantal inwoners dat door stichting Onderdak wordt begeleid.	
Aantal doorverwijzingen vanuit sociaal team naar een algemene voorziening.	
Aantal initiatieven Right to Challenge	
Outcome	
Daling beroep op maatwerkvoorzieningen	
Tevredenheid	
Tevredenheid inwoners over Wmo-ondersteuning in jaarlijkse cliëntervaringsonderzoek	

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (http://wetten.overheid.nl/BWBR0035362/2018-08-01)
Gemeentelijk beleid
Kadernota sociaal beleid
Resultaten en acties Wmo 2017 - 2018
Wmo verordening gemeente Renkum

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	1.381	1.606	1.708	1.732	1.712	1.712
Baten	91	13	13	13		
Saldo van baten en lasten	-1.290	-1.593	-1.695	-1.719	-1.712	-1.712
Mutatie reserve	6	121	65			
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-1.284	-1.472	-1.630	-1.719	-1.712	-1.712

1B. Onderwijs

Doel

Onderwijs is er voor jong en oud en heeft tot doel het ontwikkelen en bevorderen van kennis en talent zodat iedereen naar vermogen kan deelnemen en bijdragen aan de samenleving. De rol van de gemeente hierin is verbindend, stimulerend en faciliterend voor alle inwoners in samenwerking met de kinderopvang en (onderwijs)instellingen.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Voor peuters met een leer- of ontwikkel achterstand toegang tot de kinderopvang met aandacht voor VVE; Boekstart, Boekstart in de kinderopvang; Voorleesexpress; Logopedie in de kinderopvang en basisonderwijs.
- Lokaal onderwijsaanbod voor hoogbegaafden.
- Aandacht voor en interesse voor lezen en het bevorderen van leesvaardigheid voor alle leeftijden waaronder ook Bibliotheek op school.
- Vroegtijdig signaleren en remediëren van factoren die het onderwijs kunnen belemmeren (logopedie en dyslexiezorg)
- Voor mensen met een laag opleidingsniveau (laaggeletterden) of nieuwkomers (na hun inburgering) blijft lokaal de toegang tot een onderwijs aanbod.
- Kunst en cultuur ontdekken en ervaren zodat de gelegenheid tot ontplooiing geboden wordt los van de individuele achtergrond zodat alle inwoners maar de jeugd in het bijzonder gebruik maakt van aanbod en zelf weer aanbod creëert in de toekomst.
- Bijdragen aan het toekomst perspectief van jeugdigen, waaronder de 18-/18+ problematiek, in samenspraak met Wmo, jeugdhulp en participatie en wonen.
- Inzet Sociaal Team bij Multi Disciplinair Overleg leerlingen.
- Ondersteunen scholen op het gebied van verkeersveiligheid en verkeerseducatie
- Volwasseneducatie (aanpak laaggeletterdheid, inzet Webgelden, Taalhuis, vroegtijdig schoolverlaters).
- Zorgen voor goede onderwijshuisvesting.
- Schoolzwemmen
- Uitvoeren Leerplicht vanuit preventie

Specifieke activiteiten 2019:

Verbeteren aansluiting vroeg- en voorschoolse educatie

Er is in 2017 een monitor uitgevoerd om te onderzoeken hoe de aansluiting van VVE van voor- naar vroegschoolse educatie is. Hieruit komen verbeterpunten voort die in 2019 samen met onderwijs en kinderopvang worden opgepakt.

Implementatie "Nieuwe schoolzwemmen"

In 2018 is er een plan voor het "Nieuwe schoolzwemmen" opgesteld dat in 2019 samen met scholen en zwembaden geïmplementeerd zal worden.

Verder ontwikkelingen integraal veiligheidsplan

We maken samen met scholen afspraken ten behoeve van het voorkomen van overlast, vandalisme en andere crimineel gedrag en het creëren van een (sociaal) veilig klimaat op en rondom de school in de gemeente Renkum.

Preventieve inzet leerplicht

In 2019 zullen we verder gaan met een rolbeschrijving van de leerplichtambtenaar, waarbij expliciet aandacht is voor de preventieve inzet van leerplicht. Bij de afspraken over de preventieve inzet zal tevens afgestemd worden met netwerkpartners zoals scholen, JGZ en Passend Onderwijs.

(Hoog)begaafdenonderwijs integreren in het Passend Onderwijs in de gemeente

Onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen wordt nu nog deels financieel ondersteund door de gemeente. Wij streven naar overdracht van deze verantwoordelijkheid naar het onderwijs.

Nieuwe visie onderwijshuisvesting

Het huidige Integraal Huisvestingsplan (IHP) loopt tot 2020. Een groot deel van de ambities zijn uitgevoerd. Nieuwbouw van school in Renkum zit in de realisatiefase. De voorbereidingen van de nieuwbouw van de scholen in Doorwerth vindt plaats nadat het krediet beschikbaar is gesteld. In samenwerking met de partners worden de voorbereidingen gedaan voor een nieuwe visie op onderwijshuisvesting.

Nieuwbouw school Renkum

De nieuwbouw van de school voor SKOVV en PPO de Link in Renkum is gestart en wordt eind augustus 2019 opgeleverd. Aansluitend wordt de buitenruimte aangelegd.

Leer- en Ontmoetingscentrum (LOC) Doorwerth

De nieuwbouw van de school in Doorwerth, als onderdeel van het Leer- en Ontmoetingscentrum (LOC) is in voorbereiding. Zodra het krediet voor de nieuwbouw van de school (Leerdeel) beschikbaar is gesteld wordt er een architect geselecteerd.

Voor de invulling van het ontmoetingsgedeelte van het nieuwe LOC wordt in kaart gebracht welke partijen hierin mogelijk geïnteresseerd zijn, wat de wensen zijn vanuit de inwoners, en of het haalbaar is dit te realiseren en exploiteren. In het eerste kwartaal in 2019 is hier duidelijkheid over.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen	
Output	2017
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) (BBV)	1,5% (2016)
Absoluut verzuim (per 1.000 inw. 5-18 jr; BBV)	0%
Relatief verzuim (per 1.000 inw. 5-18 jr; BBV)	7,8%

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving

Wet Primair Onderwijs

Wet Voorgezet Onderwijs

Wet op de Expertise Centra

Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

Gemeentelijk beleid

Strategisch uitvoeringsplan educatie 2018

Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Renkum

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	3.351	3.325	2.948	3.422	3.433	3.378
Baten	176	190	119	1.728	152	118
Saldo van baten en lasten	-3.175	-3.135	-2.829	-1.694	-3.282	-3.260
Mutatie reserve	30					
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-3.145	-3.135	-2.829	-1.694	-3.282	-3.260

1C. Sport en bewegen

Doel

Wij stimuleren en faciliteren onze inwoners jong en oud om (meer) te sporten en bewegen. Iedere inwoner kan uit oogpunt van gezondheid, vorming en ontplooiing op een verantwoorde wijze sporten.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Uitvoering programma Sport- en Bewegteam
- Uitvoering subsidie- en exploitatieafspraken (accommodaties en activiteiten)
- Faciliteren sportevenementen
- Faciliteren schoolzwemmen

Specifieke activiteiten 2019:

Opstellen nieuwe sportnota

In samenwerking met sportaanbieders wordt een nieuwe sportnota opgesteld. De tussenevaluatie van de kadernota 'sportief verbinden' wordt hierbij betrokken. Hierbij is onder andere aandacht voor de ontwikkeling van omniverenigingen. Ook wordt samen met de betrokken sportaanbieders de haalbaarheid en wenselijkheid van de overdracht van het beheer en onderhoud van de kernsportparken Wilhelmina en De Bilderberg onderzocht.

Ontwikkeling 'Vitale Sportparken'

Door samenwerking met sportaanbieders, onderwijs en welzijnsorganisaties te faciliteren zetten wij in op de ontwikkeling van vitale sportparken. Hierbij worden de subsidiemogelijkheden van de provincie betrokken.

Sport- en Bewegteam

Voor mensen met een beperking is Uniek Sporten vertegenwoordigd binnen het Sport- en Bewegteam. Inwoners en sportaanbieders kunnen daar terecht voor advies en ondersteuning. Door stijging van het regionale aanbod, complexere vraagstukken en doorontwikkeling van het 'serviceloket' willen wij meer inzet van Uniek Sporten binnen het team. Doel is meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen en het versterken van het sport- en beweegaanbod onder andere gericht op deskundig bestuurlijk en technisch kader.

Speelruimteplan

In 2011 is het speelruimteplan gemeente Renkum vastgesteld. In dit plan zijn beleidsuitgangspunten geformuleerd en is een analyse van speelvoorzieningen opgenomen. Dit plan willen wij actualiseren naar de huidige stand van zaken van speelruimte in onze gemeente.

Btw-vrijstelling sport

Vanaf 1 januari 2019 vervalt als gevolg van wetwijziging het recht op aftrek van Btw voor gemeente en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties (veelal beheersstichtingen). Hiervoor in de plaats komt er een compensatie- en subsidieregeling waarvan gemeenten, sportverenigingen en stichtingen gebruik kunnen maken. Met betrokken

sportorganisaties bekijken wij de mogelijkheden om kansen van de regeling te benutten en nadelige gevolgen te minimaliseren.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen			
Output	2016	2017	Doel
% niet-sporters (BBV)	50,7%		< 50%
% personen ouder dan 19 jaar dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen	67,9%		68%

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
N.v.t.
Gemeentelijk beleid
Kadernota en uitvoeringsprogramma 'Sportief verbinden'
Kadernota Sociaal Domein

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	2.999	2.261	2.306	2.141	2.104	2.100
Baten	586	36	294	145	145	145
Saldo van baten en lasten	-2.413	-2.225	-2.013	-1.996	-1.960	-1.955
Mutatie reserve	350	164	63	36	2	
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-2.063	-2.061	-1.950	-1.960	-1.958	-1.955

1D. Gezondheid

Doel

De Wet publieke gezondheid (Wpg) is het wettelijke kader voor de publieke gezondheidszorg. Het doel van publieke gezondheidszorg betreft gezondheid beschermende en gezondheid bevorderende maatregelen voor iedereen of specifieke groepen en het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van ziekten. Het doel van Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is bijdragen aan een gezonde en veilige opgroei situatie van alle jeugdigen.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Collectieve preventie
- Uitvoering van infectieziektebestrijding (GGD)
- Uitvoering van jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau, Jeugdarts, verbonden met de Jeugdwet)
- Aandacht voor aspecten van Oudergezondheidszorg (verbonden met de Wmo)
- Monitoren gezondheid jeugdigen, volwassenen, ouderen
- Uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP)
- Verbinden gezondheid met het fysieke domein

Specifieke activiteiten 2019:

Versterken prenatale veld

In 2018 is er een inventarisatie gedaan van het prenatale veld in de gemeente Renkum. Op basis van deze inventarisatie worden verschillende opties gegeven over hoe wij samen met onze netwerkpartners het veld kunnen versterken. In 2019 zullen wij samen met netwerkpartners de verschillende opties verder verkennen en uitwerken. Deze Renkumse aanpak sluit tevens aan bij het landelijke programma "Kansrijke Start", dat ervoor moet zorgen dat kinderen een goede start maken.

Rijksvaccinatieprogramma

Per 1 januari 2019 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het Rijksvaccinatieprogramma (RVP), waarvan het doel is om de bevolking te beschermen tegen verschillende ernstige infectieziekten. Zowel landelijk als ook in de gemeente Renkum is sprake een daling van de vaccinatiegraad. In 2019 zullen wij samen met de VGGM en lokale netwerkpartners als scholen en kinderopvang bekijken hoe we kunnen samenwerken om de vaccinatiegraad proberen te verhogen.

Verbinden met het Fysiek Domein

Gezondheid is binnen het sociaal domein een aandachtsveld vanuit de gedachte van Positieve Gezondheid. Positieve gezondheid als rode draad geldt voor de hele organisatie. In het bijzonder heeft dit een plaats bij de visie ontwikkeling in het kader van de Omgevingswet.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen	
Output	
Percentage volledig gevaccineerde zuigelingen	
Problematisch alcoholgebruik	
Overgewicht	

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wet Publieke Gezondheid
Gemeentelijk beleid
Regiovisie Publieke Gezondheidszorg Gelderland-Midden

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	816	785	1.033	1.034	1.035	1.036
Baten						
Saldo van baten en lasten	-816	-785	-1.033	-1.034	-1.035	-1.036
Mutatie reserve	50					
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-766	-785	-1.033	-1.034	-1.035	-1.036

1E. Zorg en Veiligheid

Doel

Integraal veiligheidsplan 2018 - 2021

De gemeente Renkum heeft in het Integraal Veiligheidsplan als doel aangegeven dat het een veilige gemeente wil zijn. Dit betekent dat er proactief wordt gewerkt aan veiligheid en leefbaarheid. Veiligheid betreft daarin de objectieve als subjectieve veiligheid (veiligheidsgevoel) van de inwoners. Wij organiseren en borgen deze veiligheid met een breed scala aan samenwerkingspartners, lokaal, regionaal en bovenregionaal.

In het IVP 2018-2012 zijn vijf prioriteiten gesteld die behoren bij de vijf veiligheidsvelden die in het IVP worden onderscheiden. Naast deze vijf prioriteiten zijn er twee algemene focuspunten bepaald, te weten intramurale zorginstellingen gekoppeld aan zorg en veiligheid (brede focus) en alcoholmatiging en aanpak drugs (brede focus)

Integrale samenwerking wordt beoogd op de onderstaande vijf punten:

- Personen met verward gedrag (Veilige woon- en leefomgeving)
- Huiselijk geweld/ ouder- en kindermishandeling (Veilige woon- en leefomgeving)
- Veilige evenementen (Bedrijvigheid en veiligheid)
- Overlastgevende jeugd (Jeugd en veiligheid)
- Ondernijning: vermenging onder- en bovenwereld (Integriteit en veiligheid)

Bestuursopdracht 'Zorg en Veiligheidsstructuur'

Binnen het Integraal Veiligheidsplan is zorg en veiligheid breed geprioriteerd. Dit heeft vooral te maken met de invloed die dit heeft op de woon- en leefomgeving van de inwoners in deze gemeente in combinatie met het grote aantal (intramurale) zorginstellingen. Deze combinatie vraagt om een gerichte opdracht die de zorg en het veiligheidsperspectief

- Ontwikkeling van een sluitende zorg- en veiligheidsstructuur bestaande uit een duidelijke integrale toegang, lokaal opschalingsstructuur (escalatiemodel), overlegstructuur en monitoring.
- Binnen de zorg- en veiligheidsstructuur is aandacht voor veiligheidsrisico's in de woon- en leefomgeving.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Jaarlijks Uitvoeringsplan 2018 (en 2019)

Naast de inzet die plaatsvindt op de bovengenoemde prioriteiten zijn er andere veiligheidsthema's die onze blijvende aandacht verdienen. Om dit in balans te houden wordt er voor de periode 2018 en 2019 een uitvoeringsplan opgesteld (JUP 2018 - 2019). Daarin wordt de inzet beschreven en bepaald hoe extra capaciteit op de gestelde prioriteiten in te zetten is vanuit een integrale samenwerking. We moeten niet vergeten dat bepaalde onderwerpen altijd capaciteit en aandacht nodig hebben zoals dit is beschreven in het IVP:

- het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) op de Schaapsdrift.
- de aanpak op woninginbraken (High Impact Crimes).
- digitale buurtpreventie om bewoners daar zelf bij te betrekken bijvoorbeeld met de week van de veiligheid.

- de inzet op geweldszaken die zich voordoen en daarop anticiperen door bijvoorbeeld de inzet en bespreking van personen met Veilig Thuis en het Veiligheidshuis.
- uitvoering geven aan het hennepconvenant op basis van de ontvangen hennepberichten.

Veiligheidsdriehoek

In de veiligheidsdriehoek is voor 2019 gesproken over de inzet van de politiecapaciteit voor Renkum en Wageningen in combinatie met het OM en de gemeente Wageningen. Daarbij zijn verschillende prioriteiten besproken die gezamenlijk (voor Renkum als voor Wageningen) van belang zijn. Dit betreft de volgende prioriteiten:

- Integrale aanpak van twee specifieke overlastlocaties in Renkum (en Wageningen).
- Overlast gevende/kwetsbare personen (overlastgevende jeugd en personen met verward gedrag)
- Ondernijnde criminaliteit (georganiseerde misdaad)
- Cybercrime oftewel gedigitaliseerde criminaliteit

Toezicht en handhaving

- De rol van toezicht en handhaving die door politie steeds beperkter wordt uitgevoerd in het kader van de APV is een taak die steeds meer bij de gemeente komt te liggen. Daarvoor is inzet van BOA's noodzakelijk en moeten zij gericht ingezet kunnen worden.
- Evenementenveiligheid is een prioriteit die hierin ook aan de orde komt gezien de terugtrekkende beweging die de politie hierin maakt.

Specifieke activiteiten 2019:

Ondermijning (integriteit en veiligheid)

Voor ondermijning is een ondermijningsaanpak ontwikkeld die is gebaseerd op een drietal pijlers:

1. Bestuurlijke weerbaarheid; samen weerbaar zijn. Alert zijn op signalen van ondermijning en je daar als overheid tegen weren Informatiepositie.
2. Informatiepositie; het hebben van een ondermijningsbeeld. De tweede pijler is het hebben van een ondermijningsbeeld waarmee je een eerste start maakt met het hebben van een informatiepositie ten aanzien van ondermijning.
3. Integrale bestuurlijke aanpak; het zoveel mogelijk gezamenlijk frustreren van georganiseerde ondernijnde criminaliteit.

Met de integrale bestuurlijke aanpak wordt vooral ingezet op de bestuursrechtelijke inzet naast het gebruik van het strafrecht. Het meest levendige voorbeeld is het sluiten van panden (of het geven van waarschuwingen) in het kader van Damocles beleid. Dit vergt steeds meer capaciteit aangezien we daar als gemeente strenger mee willen omgaan. Een wens die ook regionaal als landelijk wordt uitgedragen. De inzet van de bevoegdheden van de burgemeester op het gehele spectrum van openbare orde en veiligheid vraagt om kennis, ervaring en direct inzet als dit aan de orde is. Daarvoor moet je kunnen putten uit capaciteit die dan voorhanden is en weet wat er moet worden gedaan. Ook de juridische check en samenwerking met de juridische adviseurs is daarin essentieel.

- Voor de ondermijningsaanpak in combinatie met de gewenste bestuursrechtelijke inzet op dit onderwerp en de noodzakelijke uitbreiding van het Bibob beleid om als gemeente weerbaar te zijn, is een specialist op dit vlak binnen het team Openbare Orde en Veiligheid & Zorg (OOVZ) onontbeerlijk.
- Daarvoor is in de begroting 0.6 fte uitbreiding gevraagd vanaf 2019 om hieraan te kunnen voldoen. Dit betekent een verhoging van het budget met 46.000 euro voor deze formatie.

Activiteiten bestuursopdracht zorg en Veiligheid

- Uitvoering geven aan de bestuursopdracht. Doorontwikkeling van:
 - Toegang: in samenwerking met Renkum voor Elkaar, voorliggende veld en Sociaal team.
 - Opschalingsstructuur (escalatiemodel): in samenwerking met Veilig Thuis, JBG, Veiligheidshuis en procesregie.
 - Uitvoering van Wet tijdelijk Huisverbod in samenwerking met Veilig Thuis en Politie.
 - Overlegstructuur: Veiligheidshuis, Beschermingstafel en ontwikkeling lokale opschalingsoverleggen.
 - Monitoring/ registratie.
- Samenwerkingsafspraken met lokale en regionale partners binnen de zorg- en veiligheidsstructuur.
 - Belangrijke partners zijn politie, Veilig Thuis, JBG, Moviera, Renkum voor Elkaar en bemoeizorg.
- Ontwikkeling regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (in samenwerking met lokale en regionale partners).
 - Uitvoeringsprogramma regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.
- Uitvoeren Wet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
 - Implementeren nieuw afwegingskader Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in samenwerking met Veilig Thuis.
 - Continue uitvoering geven aan Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
 - Regievoering en toezicht op uitvoering meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling bij lokale partners.
- Ontwikkeling van een sluitende aanpak personen met verward gedrag in samenwerking met VGGM, Politie, regiogemeenten, Pro Persona, bemoeizorg, sociaal team en Renkum voor Elkaar.
- Vanaf 2020 is structureel € 35.000 gereserveerd voor de uitvoering van het zorg en veiligheidsbeleid.

Crisisbeheersing/ rampenbestrijding

- Aandachtspunt is de rampenbestrijding & crisisbeheersing inclusief brandweer en de geneeskundige hulp die daarbij nodig is. De gemeentelijke inzet bij crises en rampen noemen we bevolkingszorg.
- Voor bevolkingszorg is een voorstel ingediend door de Veiligheidsregio Gelderland Midden om hierop met alle gemeenten gezamenlijk op in te zetten om het kwaliteitsniveau te versterken. Daarvoor volgt een voorstel dat in 2020 tot een verhoging van de inwoner bijdrage gaat leiden van 0,45 cent per inwoner.
- Daarnaast moeten we als gemeente daarin bepalen hoe we zelf daar goed op in blijven zetten en aanhaken c.q. op de gezamenlijke inzet die in het voorstel is afgesproken. Dit betekent een verhoging van afgerond € 15.000. In 2019 wordt dit bedrag opgevangen binnen de begroting van de VGGM zelf.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen Openbare orde en veiligheid				
Output		2016	2017	Doel
High Impact Crimes		142	93	< 93
Geweld		136	94	< 94
Vernieling		144	139	< 125
Drank- en drugsoverlast		73	50	< 50
Winkeldiefstal (per 1.000 inw.; BBV)		1,1	0,8	
Diefstal uit woning (per 1.000 inw.; BBV)		4,5	2,9	
Geweldsmisdrijven (per 1.000 inw.; BBV)			3,2	
Vernieling en beschadiging (per 1.000 inw.; BBV)			4,3	
Outcome		2016	2017	Doel
Waarschuwing/ sluiting panden (wet damocles)		4	6	consolideren
Vermissing personen		477	262	< 200
Tevredenheid	2014	2015	2016	Doel
Onveiligheidsgevoelens	127	128	94	100 is de vergelijking t.o.v. 2012. Hoe lager hoe beter
Vermijdingsgedrag	194	80	88	Idem dito
Overlastindex	118	104	108	Idem dito

Beleidsindicatoren en kengetallen Zorg en Veiligheid				
Output	2015	2016	2017	Doel
Veilig Thuis meldingen politie			67	< 67
Jongeren met Jeugdbescherming			1,5%	nvt
% Jongeren met jeugdreclassering			0,7%	nvt
Personen verward gedrag (politiemeldingen)		185	180	< 180
Jeugdoverlast (politiemeldingen)		169	196	< 196
Verwijzingen Halt (per 10.000 inw. 12-17 jaar; BBV)		122	84	
Jongeren met delict voor rechter (BBV)	1,75%			
Hardekern jongeren (BVB) (per 10.000 inw. 12-14 jaar; BBV)	0,7% (2014)			

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving Openbare orde en veiligheid (integraal veiligheidsbeleid)

Gemeentewet: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0005416/2018-09-19>

Politiewet: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0031788/2018-09-19>

Wet Veiligheidsregio's: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0027466/2018-09-19>

Opiumwet: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001941/2018-08-01>

Wet BIBOB: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0013798/2018-07-28>

Wet Publieke Gezondheid: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0024705/2018-08-01>

Gemeentelijk beleid

Integraal Veiligheidsplan 2018 – 2021 incl. jaarlijks uitvoeringsplan

Algemeen Plaatselijke Verordening inzake toezicht en handhaving

BIBOB beleid/ beleidsregels

Hennepconvenant/ beleidsregels Wet Damocles

Diverse bevoegdheden van de burgemeester zijn gebaseerd op de gemeentewet of aanverwante wetgeving waar de bevoegdheid op is gestoeld.

Wetgeving Bestuursopdracht 'Zorg en Veiligheid'

Jeugdwet: wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2018-08-01

Wmo: wetten.overheid.nl/BWBR0035362/2018-08-01

Wet Verplichte Meldcode: wetten.overheid.nl/BWBR0033723/2018-07-28

Wet Tijdelijk Huisverbod: wetten.overheid.nl/BWBR0024649/2018-09-19

Gemeentelijk beleid

Kadernota transformatie sociaal domein

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	2.754	2.804	2.944	2.919	2.928	2.928
Baten	23	6	6	6	6	6
Saldo van baten en lasten	-2.731	-2.799	-2.938	-2.913	-2.922	-2.922
Mutatie reserve	58					
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-2.673	-2.799	-2.938	-2.913	-2.922	-2.922

1F. Minima

Doel

Om inwoners zoveel mogelijk te laten participeren zetten we in op het voorkomen en bestrijden van armoede bij jong en oud. We hebben hierbij speciale aandacht voor opgroeiende kinderen en jongeren. Omdat werk moet lonen, willen we de armoedeval zoveel mogelijk voorkomen.

Het bieden van ondersteuning op maat aan inwoners met schulden met als doel dat zij weer financieel en maatschappelijk zelfredzaam functioneren. Ter voorkoming van (problematische) schulden zetten we meer in op preventie en vroegsignalering van schulden.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Het binnen het sociaal domein integraal uitvoeren van een activerend minimabeleid. We hebben hierbij speciale aandacht voor kinderen en jongeren.
- Het bieden van ondersteuning op maat aan inwoners met schulden.
- We zetten in op preventie en vroegsignalering van schulden.
- Wij voeren de regie over de schulddienstverlening door middel van casemanagement vanuit de gemeente.

Specifieke activiteiten 2019:

Minima-effectrapportage

We laten in 2019 het Nibud onderzoek doen naar de effecten van ons gemeentelijk minimabeleid op de financiële positie van onze inwoners met lage inkomens. De rapportage geeft inzicht in welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen hier minder goed van profiteren. Ook maakt de rapportage een eventuele armoedeval inzichtelijk. De resultaten van de effectrapportage kunnen als basis dienen voor de verdere ontwikkeling van het minimabeleid.

Herijking minimabeleid

Wij stellen samen met inwoners en maatschappelijke partners een nieuwe nota minimabeleid op, waarbij ook de conclusies en aanbevelingen uit de Minima-effectrapportage worden meegenomen.

Preventie en vroegsignalering van schulden

We onderzoeken de mogelijkheden om de inzet op het gebied van preventie van schulden en vroegtijdige schuldhulp uit te breiden.

Participatie en nieuwe doelgroepen

Op het gebied van Participatie is het uitvoeringsteam uitgebreid met tijdelijke inhuur om de balans op te maken in de transformatiefase. Het team is opnieuw ingericht, aansluitend bij nieuwe taken en transformatiedoelen. Daaruit blijkt een structurele behoefte aan meer capaciteit om aan deze taken en doelstellingen te voldoen, onderdeel van die taken zijn de banenafpraak en de begeleiding van nieuwe doelgroepen.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2017	Doel
% Kinderen in armoede (BBV)	4,72% (2015)	
% Kinderen met kans op armoede 0-18 jaar	10,9% (2013)	
Jeugdwerkloosheid (BBV)	0,91% (2015)	
Aantal inwoners met een inkomen tot 120%	2.300 (minimascan 2015)	
Volumeontwikkeling schulddienstverlening:		
- Aantal meldingen	139	
- Aantal adviesgesprekken	132	
- Aantal inwoners met schulden waarvan het dossier wordt overgedragen aan Kredietbank Nederland	57	
- Aantal schuldregelingen gem. per jaar	103	
- Aantallen inkomensbeheer	90	
- Aantal aanvragen Wsnp	24	
- Aantallen budgetcoaching	8	
Aantal uitgegeven Gelrepassen	1.124 (jan)	Stijging
Aantal verstrekte kindvoorzieningen:		
- Tegemoetkoming zwemles via Jeugdfonds Sport	35	
- OV-regeling	74	175
Outcome	2017	Doel
Afname van het aantal inwoners met schulden waarvan het dossier wordt overgedragen aan Kredietbank Nederland	57	Daling
Aantal personen dat gebruik maakt van de Gelrepass	993	Stijging
Tevredenheid	2017	Doel
Tevredenheid t.a.v. de lokale minimavoorzieningen wordt getoetst door middel van een tevredenheidsonderzoek onder de doelgroep en bij de evaluatie van het ingezette beleid.		

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving

Participatiewet [Participatiewet](#)

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening [Wet gemeentelijke schuldhulpverlening](#)

Gemeentewet (art. 108) [Artikel 108 Gemeentewet](#)

Gemeentelijk beleid

Nota: Naar een integraal en activerend minimabeleid 2015 t/m 2018

Notitie 'Kansen voor alle kinderen'

Beleidsplan integrale schulddienstverlening 2017 t/m 2020

Verordening Gelrepass gemeente Renkum

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	471	538	495	533	495	495
Baten	6					
Saldo van baten en lasten	-465	-538	-495	-533	-495	-495
Mutatie reserve	-24	35				
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-489	-503	-495	-533	-495	-495

1G. Integratie en participatie nieuwkomers

Doel

Nieuwkomers voelen zich snel thuis, weten de weg en kunnen zelfstandig meedoen in de Renkumse samenleving. De Nederlandse taal leren en beheersen is cruciaal voor de integratie en participatie. De gemeente zorgt waar nodig voor aanvullend- en integraal beleid.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Uitvoering Plan van Aanpak 2016 - 2019 Integratie en participatie "nieuwkomers doen mee" afgesproken acties:

- Uitvoering taakstelling voor huisvesting
- Maatschappelijke begeleiding bij huisvesting en integratie
- Hulp bij snelle start inburgeringsonderwijs
- Afspraken over maatschappelijke activiteit (o.a. vrijwilligerswerk) naast de inburgeringslessen
- Verplicht participatie verklaringstraject
- Maatwerk in zorg voor gezondheid
- Activering naar deelname sport en cultuur

Specifieke activiteiten 2019:

Taal en participatie

Uitvoering Wet taaleis bij de participatie trajecten. Verplichting om aan taal- en digitale competenties te werken wanneer dit nodig is voor participatie. Past bij eigen regie van de inwoner om aangesproken te worden op basis vaardigheden die de maatschappelijke participatie bevorderen. Voor anderstaligen is dit de wet taaleis en voor nieuwkomers is dit de wet inburgering. Iedere inwoner die een participatieaanbod nodig heeft maakt zelf een persoonlijk actieplan met concrete afspraken voor het ontwikkelen van taal- en digitale vaardigheden. Het sociaal team ondersteunt dit waar nodig o.a. met verwijzing naar het Taalhuis.

Nieuwkomers doen mee

Nieuwkomers die als gezinsmigrant naar Nederland komen zorgen zelf voor hun inburgering en kunnen bij de gemeente aankloppen voor deelname aan een programma participatieverklaring.

Uitvoeringsprogramma Nieuwkomers doen mee 2016 - 2019

Voor statushouders asiel die een inkomen van de Participatie wet ontvangen werken we met een plan van aanpak voor de verschillende domeinen (wonen, onderwijs, gezondheid en participatie) om deze groep te bewegen tot snelle integratie. De acties van het uitvoeringsprogramma lopen door in 2019 en de middelen komen uit de eerder ontvangen rijksmiddelen voor de verhoogde asielinstroom.

Uitvoering taakstelling huisvesting statushouders. Ieder half jaar krijgt de gemeente een nieuwe taakstelling opgelegd. Voor de uitvoering van de maatschappelijke begeleiding van nieuwkomers ontvangt de gemeente jaarlijks via de mei circulaire een bedrag per gehuisveste volwassen persoon.

Sociale integratie via laagdrempelige (informele) activiteiten

In alle dorpen zijn inwoners actief en betrokken bij de ontmoeting met statushouders. Dit kan in de vorm van een taalcafe of een ander initiatief waar mensen de taal kunnen oefenen en met elkaar activiteiten doen. De gemeente organiseert ten minste 2 maal per jaar een werkbijeenkomst voor het bespreken van deze inwonersinitiatieven.

Meer regie op inburgering is nodig om de grote groep statushouders die nu nog in de bijstand zit te activeren naar betere taalbeheersing en maatschappelijke participatie.

In 2019 bereiden wij de organisatie voor op een nieuwe rol en taak in het nieuw rijksbeleid. De wijziging van de Wet Inburgering verwachten wij medio juli 2020. Het doel is om als gemeente meer aan het stuur te zitten waardoor statushouders sneller participeren en dan minder lang afhankelijk zijn van bijstand. Verder willen wij optimaal inzetten op toeleiding van statushouders naar regulier onderwijs. Met een gerichte beroepskwalificatie kan de statushouder meer duurzaam op de arbeidsmarkt terecht.

Maatwerk in begeleiding en ondersteuning

Voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders, die vanuit een AZC in onze gemeente vestigen, is extra zorg en aandacht nodig. De gemeente werkt nauw samen met Vluchtelingenwerk die met veel vrijwillige inwoners uit onze dorpen de statushouders opvangen en wegwijs maken in de nieuwe woonomgeving. Het sociaal team trekt samen op met Vluchtelingenwerk om het juiste maatwerk voor de statushouders te bieden. Het uitgangspunt is 'zelf doen wat kan, hulp waar nodig'. Na 1,5 jaar (of eerder) stopt de begeleiding en maken statushouders gebruik van de algemene voorzieningen in onze dorpen.

Bij de ondersteunende begeleiding worden tolkdiensten ingezet waar dit voor een zorgvuldige dienstverlening noodzakelijk is. Ook hebben we aandacht voor cultuur sensitief werken.

Participatieteam statushouders

Wij werken met een team van specialisten die kennis hebben van de complexe begeleiding van statushouders die moeten inburgeren en participeren en soms nog druk belast zijn met hun vluchtverhaal en de veiligheid van nareizende gezinsleden. De specialisten zijn geschoold in interculturele communicatie.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen				
Output	2018	Doel	2019	Doel
Aantal statushouders gehuisvest; taakstelling huisvesting behaald	44	44	nmb	idem
Aantal statushouders in de bijstand	153	135	115	115
Aantal inburgeraars in duaal programma	135	135	115	115
Outcome	2018	Doel	2019	Doel
Aantal statushouders naar betaald werk	10	15	20	20
Aantal inburgeraars slagen voor examen	135	20	115	20
Aantal statushouders nemen deel	2	10	10	20

Beleidsindicatoren en kengetallen				
aan regulier onderwijs				

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
· Wet Huisvesting (taakstelling huisvesting statushouders)
· Wet Inburgering en Wet Taaleis
· Verordening 0
· Verordening 0
Gemeentelijk beleid
Uitvoeringsnotitie mantelzorgbeleid
Uitvoeringsnotitie vrijwilligers
Plan van Aanpak statushouders
Projectbudget rijksbijdrage verhoogde instroom asielzoekers
Resultaten en acties Wmo 2017 – 2018

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	344	354	309	151	151	151
Baten	226	216	178	20	20	20
Saldo van baten en lasten	-118	-139	-131	-131	-131	-131
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-118	-139	-131	-131	-131	-131

1H. Maatwerkvoorzieningen Jeugd

Doel

Een maatwerkvoorziening is een individuele voorziening die wij inzetten wanneer algemene voorzieningen en het eigen netwerk niet meer volstaan, of dreigen niet meer te volstaan.

Het doel van de inzet van maatwerkvoorzieningen jeugd is het bieden van (tijdelijke) ondersteuning aan jeugdigen én hun ouders (systeem) om belemmeringen op te heffen dan wel te dempen zodat zij zo zelfstandig als mogelijk deel kunnen nemen aan onderwijs en samenleving. De inzet moet bijdragen aan een positief toekomst perspectief (gezondheid en zelfstandigheid) voor de jeugdige. De uitdaging voor de komende jaren is om samen met onze netwerkpartners het aantal hulpvragen terug te brengen, door vroegtijdig te signaleren en eerder preventief te interveniëren.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Bieden van ondersteuning in de vorm van maatwerkvoorzieningen, waaronder Jeugd GGZ en kinderscherming
- Inzet van pleegzorg
- Inzet van gedragswetenschappers Jeugd
- Voorziening Gezinsondersteuning Kinderopvang
- Afstemming onderwijs en kinderopvang, afstemming JGZ en afstemming huisartsen
- Afstemmen aanpalend beleid (Wmo-Participatie, Gezondheid)
- Regionaal afstemmen inkoop en transformatie
- Leerlingenvervoer, blijvend inzetten op het stimuleren van het zelfstandig reizen van onze pupillen
- Doelgroepenvervoer

Specifieke activiteiten 2019:

Verder uitwerken uitvoeringsplan jeugd samen met netwerkpartners

In 2019 en verder willen we samen met netwerkpartners (denk aan scholen, kinderopvang, sportverenigingen, JGZ, aanbieders etc.) verdere concrete uitwerking geven aan diverse thema's (bijv. gezin en opvoeding) gerelateerd aan het uitvoeringsplan jeugd. Er zullen bijeenkomsten georganiseerd worden waarbij samen met hen bekeken wordt wat er bij deze thema's speelt in de Renkumse samenleving, wat gezamenlijke ambities zijn, hoe we elkaar kunnen vinden en versterken in belang van de jeugdigen, hoe er samen zo vroeg mogelijk signaleert en geïntervenieerd kan worden en hoe ambities samen gerealiseerd kunnen worden.

Regionaal transformatieplan 2018-2020

Het rijk stelt voor de periode 2018-2020 regionaal (via centrum gemeenten) budget ter beschikking voor transformatie. Onze regio heeft daarvoor de onderstaande vier ontwikkelrichtingen geformuleerd:

- Versterken van de Lokale Toegang
- Transformatie specialistische ambulante jeugdhulp
- Transformatie op verblijf
- Complexe scheidingen

De ontwikkellijnen worden de komende jaren verder uitgewerkt door regionale transformatietafels waarvoor aanbieders, lokale teams, gemeenten, de MGR en overige belanghebbenden worden uitgenodigd. Gezamenlijk wordt onderzocht waar de grootste knelpunten en verbeterpunten liggen en er worden werkafspraken gemaakt.

Leerlingenvervoer, zorg en onderwijs

Wij gaan met onderwijs en zorginstellingen in gesprek om een betere afstemming te hebben van de locatie waar het onderwijs plaatsvindt en de locatie waar zorg en begeleiding worden geboden, zodat er minder vervoersbewegingen nodig zijn voor de pupil.

Doelgroepen vervoer

Zie hiervoor de tekst bij Maatwerkvoorzieningen WMO.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2016	2017
Ambulante zorgverlening (BGGZ):		
* Zorg in natura		
* Persoonsgebonden budget		
* Anders		
Specialistische GZZ		
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar; BBV)	10,2%	13,4%
Verwijzingen HALT (aantal per 1000 jongeren)	12,2	9,3
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar; BBV)	1,5%	1,3%
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar; BBV)	0,4%	0,6%
Tevredenheid	2016	2017
% jeugdigen dat de uitvoering van de zorg goed vindt		
% ouders dat de uitvoering van de zorg goed vindt		
Effect hulp op mee kunnen doen met omgeving bij jeugdigen		

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Jeugdwet
Verordening Jeugdhulp
Besluit Jeugdhulp
Gemeentelijk beleid
Kadernota Sociaal Domein
Uitvoeringsplan jeugd 2018
Regeling Voorziening Gezinsondersteuning Kinderopvang

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	8.377	8.615	8.716	8.716	8.716	8.716
Baten						
Saldo van baten en lasten	-8.377	-8.615	-8.716	-8.716	-8.716	-8.716
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-8.377	-8.615	-8.716	-8.716	-8.716	-8.716

1I. Maatwerkvoorzieningen Wmo

Doel

- Het bieden van (tijdelijke) ondersteuning aan inwoners, zodat zij in staat zijn zo zelfstandig mogelijk deel te (gaan) nemen aan het maatschappelijk leven/ de samenleving.
- Wanneer algemene voorzieningen en het eigen netwerk niet meer (dreigen) te volstaan, wordt een maatwerkvoorziening ingezet.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Verstrekken hulpmiddelen, waaronder rolstoelen
- Verstrekken vervoersvoorzieningen (zorgtaxi, doelgroepenvervoer)
- Verstrekken woonvoorzieningen
- Beschermd wonen en maatschappelijke opvang
- Bieden van Ondersteuning Thuis (Licht, Midden en Zwaar)
- Bieden van ondersteuning: ambulante en op locatie
- Inzet Respijtzorg om de mantelzorger te ontlasten.
- Inzet Persoons Gebonden Budget (PGB)
- Onafhankelijke Cliëntondersteuning
- Meerkostenregeling uitvoeren
- Transformatie producten in samenspraak met aanbieders en gebruikers (regionale samenwerking)

Specifieke activiteiten 2019:

Verordening Wmo 2019

De Wmo verordening van 2018 wordt geactualiseerd.

Eigen bijdrage beleid

In het kader van het aankomende abonnementstarief voor de Wmo, ingaande per 1-1-2020 wordt het eigen bijdrage beleid gewijzigd.

Aanbesteding hulpmiddelen

Het huidige contract met hulpmiddelenleverancier RSR loopt per 1 november 2019 af. Wij gaan de hulpmiddelen, in regionaal verband, opnieuw aanbesteden.

Regionaal uitvoeringsplan Beschermd Thuis en maatschappelijke opvang

Het plan wordt in 2019 vastgesteld en geïmplementeerd.

Kwaliteitstoezicht, rechtmatigheidstoezicht en handhaving Wmo

In 2019 wordt in zowel lokaal als regionaal verband invulling gegeven aan kwaliteitstoezicht, rechtmatigheidstoezicht en de handhaving op deze terreinen.

Meerkostenregeling

De huidige regeling wordt medio 2019 geëvalueerd en waar nodig per 2020 bijgesteld.

Onafhankelijke cliëntondersteuning

De huidige wijze van uitvoering wordt in 2019 geëvalueerd en in gezamenlijkheid met betrokken partners, waar nodig, per 2020 bijgesteld.

Ondersteuning Thuis

Ondersteuning Thuis:

- Is gericht op basisbehoeften van inwoners met een beperking en wordt geleverd door een vertrouwde hulp;
- Kan de kwaliteit van Maatschappelijke ondersteuning, Jeugdhulp en Participatie verhogen en de inzet van duurdere voorzieningen zoals Begeleiding verminderen.

We onderzoeken:

- **Verbinden Ondersteuning Thuis met de algemene voorziening Langer Thuis**
Om het inzetten van het eigen netwerk, algemene voorzieningen en ondersteuning in het eigen dorp te optimaliseren stemmen we Ondersteuning Thuis af met Langer Thuis.
- **Ondersteuning Thuis en Right to Challenge**
We onderzoeken of een vorm van Ondersteuning Thuis zich leent om georganiseerd te worden door inwoners zelf, bijvoorbeeld in de vorm van een zorgcoöperatie.
- **Vervolg Klantgerichte zorgarrangementen en financiering**
We onderzoeken de mogelijkheden van externe financiering door zorgaanbieders, zorgverzekeraar(s) en anderen, om in projectvorm verder te gaan met klantgerichte zorgarrangementen en financiering.

Doelgroepen vervoer

Meer inwoners met (openbaar)vervoer in plaats van het automatisme om met doelgroepen vervoer te reizen. Wij gaan in gesprek met onze inwoners om met hen ook de mogelijkheden van regulier vervoer te bespreken.

Gezien de verwachte stijging van kosten de komende jaren onderzoeken wij alle mogelijkheden die tot een beperking van de kosten kunnen leiden.

Op regionaal niveau zijn wij in gesprek met alle stakeholders om kritisch te kijken naar alle kosten aspecten van vervoer.

Wij gaan ons verder beraden op deelname aan de regionale samenwerking op het gebied van vervoer.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen				
Output	2015	2016	2017	Doel
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (per 1.000 inw.; BBV)			55	
Aantal Zorg in Natura en PGB cliënten Hulp bij Huishouden / 1ste kwartaal	857	838	784	
Aantal Zorg in Natura en PGB cliënten Begeleiding / 1ste kwartaal	324	396	410	
Doelgroepenvervoer:			Heden	
Wmo-gerechtigden maken gebruik van Avan			2.000	
Wmo- en jeugdgeïndiceerden naar zorginstellingen maken gebruik van Avan			50	
Leerlingenvervoer:				
Het totaal aantal leerlingen met een positieve beschikking			157	
Leerlingen in het taxivervoer			112 (71%)	
Vergoedingen Openbaar Vervoer			32 (21%)	
Vergoedingen Eigen Vervoer			13 (8%)	
Output Ondersteuning Thuis Zwaar	2017	Doel		
Realisatie Ondersteuning Thuis Zwaar - ZiN	€ 0	Door inzet van Ondersteuning Thuis Zwaar i.p.v. Begeleiding regulier de kwaliteit van ondersteuning verhogen en de kosten verlagen.		
Realisatie Ondersteuning Thuis Zwaar - PGB	€ 0			
Realisatie Begeleiding regulier - ZiN	€ 401.098			
Realisatie Begeleiding regulier - PGB	€ 394.625			

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wmo http://wetten.overheid.nl/BWBR0035362/2018-08-01
Uitvoeringsbesluit Wmo http://wetten.overheid.nl/BWBR0035733/2018-07-28
Gemeentelijk beleid
Kadernota Sociaal Domein. De kunst van samen leven in de gemeente Renkum, de transformatie
Verordening maatschappelijke ondersteuning – gemeente Renkum 2018 https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2018-55738.html
Verordening Leerlingenvervoer
Besluit Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning)2018 https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2018-138553.html

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	8.819	9.187	10.799	10.255	10.271	10.288
Baten	708	661	281	281	281	281
Saldo van baten en lasten	-8.111	-8.526	-10.518	-9.974	-9.990	-10.007
Mutatie reserve	285	246	246			
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-7.826	-8.279	-10.272	-9.974	-9.990	-10.007

1J. Inkomensvoorziening

Doel

Het doel van de Participatiewet is het bieden van ondersteuning zodat zo veel mogelijk inwoners aan het werk zijn, financieel zelfredzaam zijn en bijdragen aan de samenleving. Aan diegenen die geen inkomen hebben, bieden wij een financieel vangnet in de vorm van een uitkering.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Rechtmatig verstrekken van uitkeringen op grond van de Participatiewet, Ioaw, Ioaz en Bbz2004
- Inwoners ondersteunen bij het vinden van werk die een beroep doen op een van deze uitkeringen of op andere wijze ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk
- Het organiseren van een ondersteuningsaanbod organiseren dat bewezen effectief is
 - onze aanpak baseren op werkwijzen die op basis van wetenschappelijk onderzoek als effectief beschouwd worden
 - volgen van landelijke onderzoeken en experimenten op het gebied werk en inkomen
- Ondersteuning van inwoners met een arbeidshandicap op zoek naar werk en organiseren ondersteuning op de werkplek
 - vergroten arbeidsparticipatie van inwoners met een arbeidshandicap (banenafspraken)
 - ondersteunen werkgevers bij het in dienst nemen van inwoners met een arbeidshandicap
 - Uitvoering van de Wsw (Wet sociale werkvoorziening), inclusief werkgeversrol
- Ondersteuning van inwoners om te participeren naar vermogen wanneer werk (nog) geen optie is met een breed scala van activiteiten
 - inzetten van activerend werk als de brug tussen WMO (arbeidsmatige) dagbesteding naar arbeidsparticipatie en betaald werk
- Regionale samenwerking met onderwijs, arbeidsmarkt en werkgeversdienstverlening werkgeversservicepunt om meer perspectief op werk organiseren
 - verbeteren aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt
 - verbeteren toegang tot de arbeidsmarkt voor inwoners op zoek naar werk of met een arbeidsbeperking
 - arbeidsmarktwerking in de regio
- Op aanvraag beoordelen van bijzondere of categoriale bijzondere bijstand voor noodzakelijke kosten van het bestaan
 - o.a. Collectieve zorgverzekering, kosten bewindvoering
- Beoordelen aanvragen individuele inkomenstoelage en individuele studietoelage
- Ondersteunen werkgevers bij het invullen van SROI

Specifieke activiteiten 2019:

Uitvoeren maatregelen om kosten van bijstand te reduceren (Vangnetuitkering Participatiewet)

- verstevigen omstandigheden uitvoerende team Werk/Participatie en Inkomen
- inzetten op part-time werk
- actieve dienstverlening aan het begin van de bijstandsperiode
- doorstroom WW beperken
- prioriteit leggen bij kansrijken in het bestand
- doelgroepenaanpak

Opzetten eenduidige communicatie over het belang van werk naar zowel inwoners als werkgevers

Versterken teams Werk & participatie en inkomen

- Het creëren van een stabiele basisdienstverlening met toegevoegde waarde voor de doelstelling van de Participatiewet.
- Investeren in vakmanschap en vaardigheden
- Ontwikkelen van een passend en flexibel inzetbaar instrumentarium

Implementeren lokaal ondernemersloket

Verbeteren dienstverlening aan ondernemers in het algemeen en ondersteunen van lokale ondernemers bij het aannemen van mensen met een arbeidsbeperking. Versterken verbinding arbeidsparticipatie en economie.

Ervaring opdoen met intensieve trajecten naar werk voor inwoners met GGZ-problematiek

Pilot i.s.m. zorgaanbieders om inwoners met psychiatrische problematiek te ondersteunen bij het vinden en verrichten van werk of vrijwilligerswerk.

Ondersteuning startende ondernemers vanuit de bijstand verbeteren

Bieden van individuele ondersteuning en advisering aan inwoners met een bijstandsuitkering die een eigen bedrijf willen starten.

Lokale participatiemogelijkheden beter inzichtelijk maken

Vergroten van aanbod aan participatiemogelijkheden door verbinding met lokale organisatie structuren (Sterk Renkum).

Doelgroepen vervoer

Zie hiervoor de tekst onder Maatwerkvoorzieningen Wmo.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2017	Doel
Aantal banen (per 1.000 inwoners 15-64 jaar; BBV)	626,6	
Percentage netto arbeidsparticipatie (BBV)	65,2	
Percentage jeugdwerkloosheid		
Aantal bijstandsuitkeringen (per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder; BBV)	33,3	
Aantal re-integratievoorzieningen (per 1.000 inwoners 15-65 jaar; BBV)	60,5	
Beschermingsbewind	297	
Functiemenging (BBV)	44%	
Outcome	2018	Doel
Uitkeringsbestandsontwikkeling	-2%	-5%
Uitstroom naar betaald werk	40%	45%
Aantal uitkeringsdossiers met part-time werk	100 (gemiddelde 2017)	+20%

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Participatiewet
Wet Banenafpraak
Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Renkum
Verordening individuele inkomensloeslag gemeente Renkum
Verordening Studietoelag gemeente Renkum
Gemeentelijk beleid
Uitvoeringsplan Opbouw Sociale Werkvoorziening gemeente Renkum

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	15.008	15.411	15.045	14.904	14.531	14.240
Baten	8.827	9.173	9.099	8.824	8.573	8.316
Saldo van baten en lasten	-6.180	-6.239	-5.945	-6.079	-5.958	-5.924
Mutatie reserve	912	608	227	245	200	200
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-5.268	-5.631	-5.718	-5.834	-5.758	-5.724

02 Omgeving

Wat willen we bereiken (ambitie)?

In de komende jaren gaan we nog meer dan voorheen integraal samenwerken. Niet alleen binnen onze organisatie, maar vooral ook met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overige partners. Dit past ook goed binnen de gedachte van de Omgevingswet. Onze omgeving ontwikkelen we samen verder. Daarbij werken we dorpsgericht om de eigenheid van de dorpen en de diversiteit binnen de gemeente te behouden.

We stimuleren onze inwoners, ondernemers en partners om initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan een mooier, schoner, groener, vitaler, veiliger en duurzamer Renkum. Samen met hen geven we ook vorm aan de uitdagingen, die vanuit hogere overheden op ons af komen. Naast de Omgevingswet kan daarbij gedacht worden aan aspecten op het gebied van energie, klimaat en duurzaamheid, wonen en natuur en landschap.

Welke thema's en producten dragen hier aan bij?

Het programma omgeving bestaat uit vier thema's:

- Ruimtelijke ontwikkeling
- Duurzaamheid
- Economie
- Beheer openbare ruimte

De onderdelen ruimtelijke ontwikkeling, duurzaamheid en economie richten zich met name op de visie- en beleidsvorming en worden ruimtelijk vertaald in bestemmingsplannen en - in de toekomst - in omgevingsplannen. Aan deze plannen worden nieuwe initiatieven getoetst.

Het onderdeel beheer openbare ruimte richt zich met name op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in onze gemeente.

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	17.566	18.492	20.678	17.251	15.755	15.767
Baten	11.131	11.424	11.797	9.327	9.126	9.143
Saldo van baten en lasten	-6.435	-7.068	-8.881	-7.925	-6.629	-6.624
Mutatie reserve	609	721	1.377	209	29	28
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-5.826	-6.348	-7.503	-7.716	-6.599	-6.596

2A. Ruimtelijke ontwikkeling/Omgevingswet

Doel

- Vanuit ruimtelijke ontwikkelingen een bijdrage leveren aan levendige dorpen in de gemeente Renkum. Dorpen waar het prettig wonen is en waar met een gedifferentieerd woningaanbod en aantrekkelijke centra uitwerking wordt gegeven aan verschillende behoeften en woonwensen van huidige, maar ook toekomstige inwoners.
- Het levendig houden van dorpskernen met voldoende voorzieningen en woningen. Hierbij ligt de prioriteit bij de centra van Doorwerth, Renkum en Oosterbeek. Niet alleen fysiek, maar door een integrale aanpak op het gebied van economie, wonen, ondersteunen maatschappelijke initiatieven en openbare ruimte.
- Vanaf 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Wij werken aan de implementatie van de Omgevingswet, zodat wij tijdig voldoen aan nieuwe wet- en regelgeving.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Omgevingswet

- Integrale benadering van de leefomgeving
- Meer inzicht en overzicht in het omgevingsrecht
- Vergroten van de lokale afwegingsruimte
- Verbeteren van de dienstverlening

Ruimtelijke ontwikkeling

- Pretoets nieuwe initiatieven
- Planbegeleiding
- Stedenbouwkundige kaderstelling
- Gebiedsontwikkeling
- Privaatrechtelijke overeenkomsten
- Centrumontwikkeling (Oosterbeek, Renkum, Doorwerth)

Specifieke activiteiten 2019:

Implementatie Omgevingswet

Wij stellen een plan van aanpak implementatie Omgevingswet op. Dit plan van aanpak geeft aan hoe wij tijdig kunnen voldoen aan de nieuwe wetgeving en wat wij daarvoor moeten doen en wanneer. En hoe we het beschikbare budget gaan inzetten. In 2019 starten wij met een pilot Omgevingsplan, onder andere samen met de ODRA. Daarnaast zorgen wij dat de basis op orde wordt gemaakt; het beleid op orde en digitaal raadpleegbaar voor iedereen. Overige zaken zoals het doorvoeren cultuurverandering/ op orde brengen van ICT/ aanpassen processen heeft wel de aandacht maar krijgt in 2019 geen prioriteit.

Opstellen Omgevingsvisie met de samenleving in open proces/ dorpsgericht werken

Omdat de Omgevingsvisie een nieuw instrument is, hebben wij hier nog geen ervaring mee. Elders in het land zijn inmiddels wel al enkele Omgevingsvisies opgesteld. De eerste stap zal zijn het bepalen wat voor soort Omgevingsvisie wij willen maken en hoe we de samenleving hierbij gaan betrekken (dorpsgericht werken).

Aandacht voor nieuwe ontwikkelingen

Er zijn verschillende ontwikkelingen waarneembaar die een plek moeten krijgen bij de ontwikkeling en het (her)ontwerpen van dorpscentra en woningbouwlocaties. Denk bij woningbouw aan ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (gasloos bouwen), vergrijzing - vereenzaming, (langer) zelfstandig wonen (levensloopbestendig bouwen), maar ook een veranderende vraag als het gaat om de prijs categorie van de te bouwen woningen.

Nieuwe ontwikkelingen bieden een kans om binnen de gemeente te komen tot een kwalitatief goed afgewogen woningbouwprogramma.

Projecten

Projecten die het komende jaar passeren zijn onder andere: De Hes West/Klingelbeek (Oosterbeek),

Moviera (Oosterbeek), Scholen Bram Streeflandweg (Renkum), Don Bosco/ Groeneweg/ Terrein Kranen (Renkum), Willemse Naaldhout (Wolfheze), projecten van uit Doorwerth centrum (Doorwerth) - Oosterbeek centrum - Renkum centrum.

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Omgevingswet
Ruimtelijke ontwikkeling
Wet ruimtelijke ordening
Besluit ruimtelijke ordening
Wet algemene bepalingen
Omgevingsrecht
Besluit omgevingsrecht
Gemeentelijk beleid
Omgevingswet
Beleidsnota's fysieke leefomgeving
Visie op Implementatie Omgevingswet
Regels en verordeningen fysieke leefomgeving
Ruimtelijke ontwikkeling
Nota Wonen 2014
Beleidsnotitie wonen en zorg
Huisvesting zorgdoelgroepen
Ruimtelijke visie
Vigerend bestemmingsplanbeleid
Nota economie

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	3.650	1.883	1.233	253	253	253
Baten	2.669	1.340	1.117	137	137	137
Saldo van baten en lasten	-981	-543	-116	-116	-116	-116
Mutatie reserve	523					
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-458	-543	-116	-116	-116	-116

2B. Wonen

Doel

Voor alle inwoners moeten er voldoende, comfortabele woningen zijn, betaalbaar en bereikbaar, vooral voor jonge gezinnen. Uitgangspunt daarbij is gemengd bouwen, duurzaamheid, voldoende levensloopbestendige woningen en nieuwe woonvormen. Gemeente Renkum draagt samen met inwoners zorg voor een duurzame, veilige en schone leefomgeving.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Actualiseren Nota Wonen (met uitvoeringsprogramma)
- Huisvestingsopgave Wonen en zorg
- Prioritering en advisering woningbouwprogramma
- Prestatieafspraken met woningcorporaties uitvoeren en elk jaar actualiseren
- Toewijzingsbeleid (opstellen en bewaken)
- Bewust Wonen (voor woningverbetering, o.a. particuliere woningen).

Specifieke activiteiten 2019:

Een nieuwe Nota Wonen

We stellen een nieuwe Nota Wonen op. Met de Nota Wonen hebben wij een basis voor ondersteuning bij uitvoering op het gebied van wonen en een praktische basis voor beleidsuitvoering. Daarnaast wordt er een relatie gelegd met relevante beleidsterreinen, zodat de nota een bijdrage levert aan de integraliteit van het gemeentelijke beleid.

Voldoende geschikte en betaalbare woningen

Wij gaan stimuleren dat de woningen die momenteel gepland staan zo snel mogelijk worden gerealiseerd. De nu beschikbare locaties gaan we in consultatie met de inwoners en stakeholders invullen.

Gemengd bouwen is uitgangspunt

Vanuit de kernanalyse die momenteel wordt uitgevoerd, kunnen we aangeven welke soort woningen moeten worden toegevoegd, per kern. Dit nemen we op in de Nota Wonen.

Stimuleren voldoende levensloopbestendige woningen

In het huidige beleid is opgenomen dat de nieuwbouwplannen worden voorgelegd aan de WAC. Zij kijken onder anderen naar de levensloopbestendigheid en toegankelijkheid. Het huidige beleid wordt doorgezet. De plannen worden zo vroeg mogelijk voorgelegd aan de WAC.

Ondersteunen experimenten woningbouw voor ouderen en voor woon- en leefgroepen

Als er initiatieven zijn gaan we in gesprek. De huidige beleidsnota's gaan we in overleg met de partijen actualiseren.

Stimuleren energiebesparende en -opwekkende maatregelen

We sluiten aan bij de routekaart "Op weg naar een klimaatneutraal 2040".

Versnellen gebiedsontwikkelingen

Begin 2018 is een nieuwe subregionale woonagenda opgesteld, met als titel "Wendbaar sturen en verantwoord versnellen". Daarin is afgesproken dat de gemeenten de voorgenomen productie in de eerst komende 5-jaarsperiode zullen versnellen. Wij zetten ons in om de bestaande plannen zo snel mogelijk tot uitvoering te brengen en op versnelling van gebiedsontwikkelingen, zoals De Hes west-Klingelbeekseweg en Moviera.

Regionale woningbouwafspraken voortvarend uitvoeren

Om de afspraken uit de subregionale woonagenda uit te voeren wordt er een uitvoeringsagenda opgesteld, zodat de gemeenten eind 2018 kunnen starten met het uitvoeren van de afspraken.

Bouwen naar behoefte

Vanuit de kernanalyse die momenteel wordt uitgevoerd, kunnen we aangeven wat moet worden toegevoegd. Dit nemen we op in de Nota Wonen. De nu beschikbare locaties gaan we in consultatie met de inwoners en stakeholders invullen.

Meer betaalbare huurwoningen voor starters

We zijn in gesprek met Vivare om te komen tot uitvoeringsgerichte plannen voor meer woningen voor starters. De Huisvestingsverordening wordt geëvalueerd en zo nodig aangepast (start najaar 2018).

Het afgesproken aantal sociale huurwoningen wordt gerealiseerd

We zijn en blijven hierover in gesprek met Vivare en particuliere verhuurders.

Prestatieafspraken

Jaarlijks worden de prestatieafspraken geactualiseerd. Ook wordt er gewerkt aan de uitvoering van de afspraken. In 2019 worden de afspraken op basis van de nieuwe Nota Wonen opgesteld.

Bewust Wonen

In samenwerking met Sterk Renkum en Renkum voor Elkaar blijven wij inwoners informeren en stimuleren over langer zelfstandig thuis wonen, duurzaamheid en milieu en veilig wonen.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen	
Bevolking (aantallen)	2017: 31.392
Woningvoorraad	14.653 woningen
Verdeling eigendom	61% Koop – 38% Huur (waarvan 21% corporatie bezit en 16% overige)
Verdeling type (gemeente breed)	69% Eengezinswoning – 31% Meergezinswoning
Aantal huishouden	14.419
Verdeling huishoudens: eenpersoonshuishoudens, huishouden zonder kinderen huishouden met kinderen	37% 33% 30%
Gemiddelde WOZ waarde woningen gemeente Renkum	€ 259.000 (peil 2018)

Beleidsindicatoren en kengetallen	
Nieuwbouw en sloop	2012: 84 – 10 2013: 134 – 55 2014: 3 - 12 2015: 33 - 11 2016: 58 - 40
Nieuwbouw woningen (BBV)	4 (aantal per 1.000 woningen; 2016) 2,3 (aantal per 1.000 woningen; 2015)
(bron CBS)	

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wettelijke taak
Grondwet
Woningwet
Huisvestingswet
Gemeentelijk beleid
Nota Wonen 2014
Beleidsnotitie wonen en zorg
Beleidsnotitie Huisvesting zorgdoelgroepen
Regionale huisvestingsverordening
Regionale woonagenda 2018

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	227	273	157	157	157	157
Baten	16	80				
Saldo van baten en lasten	-212	-193	-157	-157	-157	-157
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-212	-193	-157	-157	-157	-157

2C. Bestemmingsplannen/Omgevingsplannen

Doel

Bestemmingsplannen

- In eerste instantie toekomstbestendige en actuele bestemmingsplannen die op den duur worden vervangen door een of meerdere toekomstbestendige en actuele omgevingsplannen. In beide gevallen zullen ze voldoende duidelijkheid en ontwikkelingsruimte bieden.
- Beperken van de regeldruk tot het noodzakelijke en ruimte geven aan plannen en initiatieven van inwoners en bedrijven. Op termijn zal dit leiden tot minder aanvragen. Minder aanvragen is minder kosten en minder procedures maar ook minder inkomsten (leges).
- Voortzetten van de ingezette wijze van bestemmen ingeval van bestemmingsplannen en op termijn: het toekennen van functies aan locaties zoals dat heet bij omgevingsplannen.
- Na inwerkingtreding Omgevingswet: betrokkenheid vanuit de inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de totstandkoming van de verschillende omgevingsplannen zodat het niet alleen een gemeentelijk plan is maar een gezamenlijk plan.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Bestemmingsplannen

- Actualiseren bestemmingsplannen
- Ontwikkelbestemmingsplannen voor grote bouwprojecten en/ of particuliere (kleine) (bouw)plannen
- Afhankelijk het nog op te stellen implementatieplan voor de Omgevingswet voorbereidingen treffen voor het opstellen van een Omgevingsplan

Specifieke activiteiten 2019:

Bestemmingsplan Buitengebied 2019

Afronden en vaststellen van het bestemmingsplan voor het buitengebied van Renkum.

Paraplubestemmingsplan parkeren

Afronden en vaststellen van het paraplubestemmingsplan (overkoepelend bestemmingsplan) voor het opnemen van parkeerregels in bestaande bestemmingsplannen.

Projectbestemmingsplannen

In 2019 en de komende jaren opstarten en vaststellen van bestemmingsplannen voor diverse (woningbouw)projecten, zoals: terrein van voorheen Willemse Naaldhout (nu: Boven heide) in Wolfheze; Doorwerth Centrum, terrein Moviera en De Hes-west in Oosterbeek.

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Omgevingswet
Omgevingswet
Bestemmingsplannen
Wet ruimtelijke ordening
Besluit ruimtelijke ordening
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Besluit omgevingsrecht
Gemeentelijk beleid
Omgevingswet
Beleidsnota's fysieke leefomgeving
Visie op Implementatie Omgevingswet
Regels en verordeningen fysieke leefomgeving
Bestemmingsplannen:
De sinds 2012 opgestelde bestemmingsplannen in de nieuwe stijl

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	171	195	244	264	264	264
Baten	5	21	21	21	21	21
Saldo van baten en lasten	-166	-174	-223	-243	-243	-243
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-166	-174	-223	-243	-243	-243

2D. Omgevingsvergunning

Doel

Omgevingsdienst (ODRA)

Behouden en benutten van het aantrekkelijke karakter van onze omgeving met enerzijds het uitgangspunt van regulering en anderzijds meer verantwoordelijkheid van de inwoners en lagere kosten.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Omgevingsdienst (ODRA)

- Het door de ODRA laten uitvoeren van bouw/WABO-taken en de juridische APV-taken,
- Regie voeren op de samenwerking met de ODRA

Omgevingswet

- Uitvoeren van pilots, onder andere bij de ODRA

Specifieke activiteiten 2019:

Omgevingsdienst (ODRA)

De ODRA voert taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uit. Daarnaast geeft de ODRA advies en is ze betrokken bij projecten bijvoorbeeld op het gebied van asbest en energiebesparing bij bedrijven.

Bewaken van (de voortgang) van het werkprogramma/dienstverlening, zorgen voor afstemming met de andere deelnemers in de gemeente, voorbereiden van de AB- en DB-vergaderingen.

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Omgevingswet
Omgevingswet
Omgevingsdienst (ODRA)
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Besluit omgevingsrecht
Wet milieubeheer
Natuurbeschermingswet
APV als onderdeel Gemeentewet
Gemeentelijk beleid
Omgevingswet
Beleidsnota's fysieke leefomgeving
Visie op Implementatie Omgevingswet
Regels en verordeningen fysieke leefomgeving

Omgevingsdienst (ODRA):

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

Dienstverleningsovereenkomst

Werkprogramma 2018. Hierin staat aangegeven wat de ODRA in 2018 voor ons gaat uitvoeren.

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	1.317	1.390	1.445	1.495	1.495	1.495
Baten	530	582	530	530	530	530
Saldo van baten en lasten	-787	-809	-915	-965	-965	-965
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-787	-809	-915	-965	-965	-965

2E. Verkeer

Doel

Verkeersveiligheid

- Het terugdringen van het aantal verkeersongevallen en verkeersslachtoffers
- *Wij gaan voor de Nul!* (verkeersslachtoffers)
- Veilige spoorpassage Wolfheze

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid van onze dorpen ten minste behouden en mobiliteit in de duurzame vormen versterken.

Parkeervoorzieningen

Zorgen voor voldoende (fiets)parkeervoorzieningen.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Verkeersveiligheid

- Beveiligen spoorwegovergang Wolfheze en werken aan integrale toegang
- Aanpakken gebiedsontsluitingswegen
- Lobbyen voor extra verkeershandhaving
- Verbeteren oversteekplaatsen (prioriteit in MUP)
- Het inzetten van maatregelen gericht op verkeersgedrag

Bereikbaarheid

- Meewerken aan een nieuwe regionale mobiliteitsvisie.
- Monitoren ontwikkelingen (Spoor-)wegennet
- Regionale afstemming wegwerkzaamheden en evenementen.
- Opstellen nieuw GVVP
- Beperken verkeersoverlast
- Lobbyen voor aansluiting Kievitsdel

Openbaar vervoer

- Adviseren in de regio over (o.a. lopende aanbesteding) openbaar vervoer
- Voorbereiden van E-bus 2020 project, Valleilijn en Rijnlijn
- Realiseren toegankelijke haltes (van 1/3 naar 2/3 van de buurtbushaltes)

Fiets

- Realiseren Snelfietsroute (SFR) Arnhem - Wageningen
- Voorbereiden toevoerroutes naar SFR
- Verleggen Kalimaropad Heelsum (prioriteit in MUP)

Parkeervoorzieningen

- Uitvoering geven aan Parkeernota 2014-2020
- Realiseren van een laadpaal voor elektrische auto's
- Uitvoeren parkeerdruk metingen in centrumgebied(en)

- Reguleren parkeren: bekijken of verlengen parkeerduur in blauwe zone Oosterbeek mogelijk is
- Uitvoeren verkeersmaatregelen en realiseren van parkeervoorzieningen op de Van Borsseleenweg

Specifieke activiteiten 2019:

Beveiligen spoorwegovergang Wolfheze

In 2019 is gepland om de overweg te beveiligen met 3 extra overwegbomen en een opstelplaats om veilig tussen de overwegbomen te wachten. Als de lobby voor opname in de landelijke aanpak overwegen (LVO) in 2018 succesvol is geweest gaan we vervolgens de wens om een spooronderdoorgang met toegang tot de perrons te realiseren (in 2024) verder oppakken i.s.m. provincie en ministerie. Na opname in het LVO wijzigt onze rol in het zorgdragen voor de eigen regionale bijdrage en vanuit de rol als wegbeheerder adviseren over de inrichting. Afgesproken is dat de gemeente de communicatie met de inwoners en bedrijven blijft verzorgen.

Lobbyen voor aansluiting Kievitsdel

Samen met inwoners, ondernemers en provincie zoeken we naar een lange termijn oplossing voor de ervaren overlast in Kievitsdel door het (vracht)verkeer naar bedrijven en boerderijen in de uiterwaarden.

Nieuw GVVP opstellen

We stellen een nieuw Gemeentelijk Verkeer en VervoerPlan op, waarin een heldere visie is opgenomen over het fietsen. Het aanpassen van het verkeersgedrag vormt een uitdaging welke ook een plek krijgt in het nieuwe GVVP.

Realisatie Snelfietsroute Arnhem-Wageningen

Het trajectdeel Boersberg is reeds in voorbereiding en in 2019 zal het deel Benedendorpsweg ook voorbereid worden. We werken samen met de provincie aan het traject parallel aan N225, realisatie 2019/2020.

Aanpak gebiedsontsluitingswegen

Gebiedsontsluitingswegen zijn wegen waarop het verkeer stroomt om de bereikbaarheid van de dorpen te waarborgen. Inrichting met drempels en wegversmallingen levert voor hulpdiensten, bussen en vrachtverkeer per definitie ongewenste hinder op. Fietsers en voetgangers ervaren vaak onveiligheid. O.a. op basis van opgedane ervaringen aan de Schelmseweg zal het gesprek aangegaan worden welke aanpak we op deze wegen voorstaan.

Betere verkeershandhaving

Op een groot aantal plaatsen is de weg duurzaam veilig ingericht en zijn er permanente of roulerende snelheidsdisplays opgehangen om de weggebruikers te attenderen op de geldende maximum snelheid. Desondanks zijn er weggebruikers die te hard blijven rijden. Handhaving is het sluitstuk in de totaalaanpak. We lobbyen bij Politie en Openbaar Ministerie voor meer intensieve verkeershandhaving in onze gemeente. Er komen bij de gemeente meldingen binnen over gevaarlijk verkeersgedrag. Denk aan rijden over het trottoir, tegen de verplichte rijrichting inrijden en parkeren op plekken, die de doorgang voor hulpdiensten belemmeren. Naast communicatie hierover zal ook ingezet worden op het intensiveren van de handhaving.

Specifieke aandacht voor oversteekplaatsen voetganger/ fietser

Voetgangers en fietsers zijn kwetsbare verkeersgroepen. Daarom worden voetgangersoversteken extra beveiligd en/of van extra verlichting voorzien.

Laadpalen realiseren

We gaan het beleid 'laadpalen voor elektrische voertuigen' continueren. Ook in 2019 is € 1.500 beschikbaar. Het aantal te realiseren openbare plekken is afhankelijk van de prijs die per aansluiting betaald wordt worden. We gaan onderzoeken hoe het verlengd privaat opladen gestimuleerd kan worden.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen			
Output	2018	2019	Doel
Aantal KM aangepakte fietspaden/straten			
Aantal VOP's / intelligente VOP's	33/7	33/9	30/12
Aantal toegankelijke buurtbushaltes (18 cm)	26	+26	78
Aantal bushaltes 352 (HOV kwaliteit)	huidig	huidig	huidig
Aantal bushaltes met fietsenstallingen (HOV)	7	10	alle
Aantal openbare fietslaadpalen	(0)		
Aantal openbare laadpalen			
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met motorvoertuig (BBV)	8 (2015)		
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met fietser (BBV)	9 (2015)		

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wegenverkeerswet 1994 (WvW)
Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer (BABW)
Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (RVV-1990)
Gemeentelijk beleid
GVVP 2010 (het Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan)
MUP (M eerjaren U itvoerings P lan)
Parkeernota 2014-2020

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	442	514	467	457	450	446
Baten	67	54	54	54	54	54
Saldo van baten en lasten	-375	-460	-413	-403	-396	-392
Mutatie reserve	-18	35	32	31	29	28
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-393	-425	-381	-371	-367	-364

2F. Landschap, natuur en landgoederen

Doel

- Het beschermen en waar nodig ontwikkelen van de aanwezige waarden van bos, landschap en inheemse flora en fauna in de gemeente Renkum.
- Het landschap benutten om mensen te (ver)binden en elkaar ontmoeten: inwoners, recreanten, vrijwilligers en toeristen voelen zich aangetrokken tot ons landschap.
- Landgoederen en buitenplaatsen behouden, herstellen en ontwikkelen.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Nieuwe ontwikkelingen beoordelen (bebouwing; nieuwe energie)
- Recreatieve ervaringen in het landschap
- Uitvoering LBP (landschapsbasisplan) en visie Landgoederen en Buitenplaatsen en uitvoering diverse projecten.
- Bestrijden invasieve exoten (planten)
- Korte voedselketens

Specifieke activiteiten 2019:

Toegankelijkheid landschap

Het landschap laten ervaren door doelgroepen die dat nu (nog) niet kunnen of willen, bijvoorbeeld door middel van: Klompenpad Kids of een natuurroute voor mensen met een beperking.

Beheer Molenbeeksepad

Ons eerste klompenpad, het Molenbeeksepad, is sinds de start een groot succes. Het onderhoud (beheer, instandhouding, marketing) voor het Molenbeeksepad is afgekocht voor 7 jaar en loopt nu ten einde. Nu komen de kosten van € 3.000,- per jaar voor het Molenbeeksepad voor rekening van de gemeente.

Ontwikkeling landgoederen en buitenplaatsen

Wij stellen voor, in het kader van de tekorten vanuit de septembercirculaire 2018 vanuit het Rijk, om voor de Landgoederenvisie in 2019 geen projecten uit te voeren. Hierdoor valt € 45.000 vrij in 2019.

LOP

Tevens stellen wij voor, in het kader van de tekorten vanuit de septembercirculaire 2018 vanuit het Rijk, om € 20.000 vrij te laten vallen. Hierdoor kunnen geen nieuwe initiatieven worden ondersteund.

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving

Wet natuurbescherming

Gemeentelijk beleid

[Landschapsbasisplan](#)

Basisvisie Landgoederen & Buitenplaatsen

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	64	48	81	146	146	146
Baten	-3					
Saldo van baten en lasten	-67	-48	-81	-146	-146	-146
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-67	-48	-81	-146	-146	-146

2G. Milieu en duurzaamheid

Doel

Zorgen voor een duurzame, prettige en gezonde leefomgeving.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Ondersteunen van duurzame initiatieven van inwoners, instellingen, organisaties en bedrijven.
- Geven van het goede, duurzame voorbeeld op gebied van ontwikkeling en bouwen.
- Stimuleren van inwoners, bedrijven, instellingen en organisaties tot energiebesparing en het opwekken van duurzame energie.

Specifieke activiteiten 2019:

- Faciliteren duurzame inwoners-initiatieven bijvoorbeeld in Heveadorp, Nieuwland en Stenen Kruis. Ook duurzaamheidsinitiatieven van bedrijven en organisaties faciliteren we waar mogelijk. Zo blijven we actief betrokken bij het project Verduurzamen bedrijventerrein Schaapsdrift. Het zijn dit soort initiatieven die aan de basis staan van de transitie naar een CO2-arme samenleving die we de komende tijd moeten doormaken. Een Renkumse Klimaattop helpt om de beleidsdoelen met de actieve Renkumse samenleving met elkaar te verbinden (zie programma Klimaat en energie). Om deze initiatieven op weg te kunnen helpen en een klimaattop te organiseren zijn handen en expertise nodig. We zorgen voor aanvullende capaciteit om dat te doen met een nieuwe medewerker duurzaamheid. Deze medewerker wordt deels betaald vanuit de afvalbegroting zodat ook zwerfafvalinitiatieven pro-actief ondersteund kunnen worden en er op dat taakveld ruimte ontstaat om in te zetten op een circulaire economie.
- Met de Stichting Renkums Beekdal maken we prestatieafspraken over Natuur- en Milieueducatie. Waar mogelijk koppelen we dit aan de klimaattop.
- We blijven gecertificeerd voor de CO2- prestatieladder.
- Realiseren van een bruikbaar en goed gevuld bodeminformatie-systeem (BIS) en zorgen voor een vastgestelde bodemkwaliteitskaart.
- In samenwerking met de woningcoöperatie zetten we in op energiebesparing in de huursector (zie ook programma Energie en Klimaat)

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Besluit omgevingsrecht
Wet milieubeheer
Natuurbeschermingswet
Gemeentelijk beleid
Routekaart 'Op weg naar een Klimaatneutraal 2040'
Prestatieafspraken met de Stichting Renkums Beekdal ten aanzien van de Natuur- en Milieueducatie
Prestatieafspraken met Vivare in het kader van duurzaamheid

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	96	100	122	122	122	122
Baten						
Saldo van baten en lasten	-96	-100	-122	-122	-122	-122
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-96	-100	-122	-122	-122	-122

2H. Energie en klimaat

Doel

Inzetten op een Klimaatneutraal 2040.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Klimaatbeleid

- Uitvoering geven aan de Routekaart 'Op weg naar een klimaatneutraal 2040'
- Actualiseren uitvoeringsprogramma routekaart klimaatneutraal 2040 met tussendoelen voor 2023 en 2030
- Organiseren van een Renkumse Klimaattop

Eigen organisatie

- Verduurzamen van de gemeentelijke bedrijfsvoering
- Energiemanagement opzetten en implementeren
- Ontwikkelen en implementeren van een duurzaam inkoopbeleid
- Verduurzamen van openbare verlichting door middel van LED-verlichting
- Verduurzamen gemeentelijk vastgoed bij onderhoud en vervanging
- Gemeentelijke voertuigen emissieloos

Woningen

- Wijkgericht aardgasvrij maken van buurten en wijken (warmteplannen)
- Doorontwikkelen van het Energieloket samen met de regio Arnhem
- Ondersteuning wijkinitiatieven
- Wegnemen belemmeringen (aanpassing welstandsnota)
- Energie besparen in de huursector in samenwerking met woningcorporatie

Bedrijven en maatschappelijke instellingen

- Stimuleren en ondersteunen van duurzame en circulaire ondernemersinitiatieven
- Verduurzamen van bedrijventerreinen
- Renkum doet mee met de regionale aanpak VNO/NCW, MKB en de ODRA gericht op aanpak energiebesparing bij bedrijven
- Stimuleren verduurzaming maatschappelijke instellingen (sport en scholen)
- Verlenen en stimuleren duurzaamheidslening. Daarnaast verbeteren en uitbreiden ervan

Duurzame opwek

- Ondersteunen aanleg zonneveld
- Stimuleren realisatie waterkrachtcentrale Heveadorp
- Stimuleren onderzoek geothermie bij Parenco met inzet op benutten restwarmte in eigen gemeente
- Begeleiden en stimuleren postcoderoos projecten

Specifieke activiteiten 2019:

Klimaatbeleid: gemeente Renkum heeft actueel klimaatbeleid, afgestemd op nationale en regionale ontwikkelingen en in lijn met wat er speelt in de Renkumse samenleving

- Na de aftrap van de klimaattop in 2018, zetten we in 2019 in op zoveel mogelijk concrete afspraken. Hiervoor organiseren van thematafels. Onderdeel hiervan is ook een marketing- en communicatiecampagne.
- Het uitvoeringsprogramma loopt tot en met 2018 en moet voor 2019 dus geactualiseerd worden. De klimaattop en bijhorende thematafels zullen naar verwachting nuttig inzicht geven in de benodigde inzet van de gemeente. Het is daarom logischer het uitvoeringsprogramma in 2019 te actualiseren.
- Het streven van het rijk is dat elke regio voor de zomer van 2019 haar Regionale Energie Strategie indient waarin de bijdrage van de regio aan de nationale klimaatdoelen zijn opgenomen. Renkum doet mee in de regio Arnhem - Nijmegen en zal actief bijdragen aan het tot stand komen van de RES. Besluitvorming door de raad in 2019 is daarvoor ook vereist.

Eigen organisatie: gemeente Renkum maakt actief werk van het verduurzamen van haar eigen organisatie en vastgoed

- In 2019 zijn alle gemeentelijke meters waar mogelijk verslimd en kunnen we het energiegebruik actief monitoren en sturen waar nodig.
- We maken actief werk van het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed.
- In 2019 starten we met vervangen van de traditionele armaturen. Alle traditionele armaturen worden in de komende jaren vervangen voor led armaturen.
- We pakken kansen voor duurzaam inkopen waar mogelijk. Meedoen aan regionale inkoop kan daarbij extra voordeel bieden.

Woningen: samen met inwoners en stakeholders bereiden we de woonomgeving voor op een aardgasloze toekomst

- Voor ondersteuning van wijkinitiatieven richten we een ondersteuningsstructuur op zodat de ondersteuning evenredig en structureel kan plaatsvinden. Zo werken we aan een lerend netwerk van duurzame wijkinitiatieven waar we op kunnen voortbouwen richting een aardgasloze woonomgeving.
- In 2019 starten we de eerste Wijk van de Toekomst en verkennen we een tweede. Voor de prioritering van de andere wijken, starten we met een gemeentelijk warmteplan.
- De in het najaar van 2018 gestarte regionale inkoopactie met het Energieloket loopt door in 2019. Door deze te koppelen aan een eigen communicatie- en marketingcampagne verwachten we dat veel woningeigenaren maatregelen nemen om energie te besparen en zelf op te wekken.

Bedrijven en maatschappelijke instellingen: we zetten bedrijven en maatschappelijke instellingen aan werk te maken van verduurzaming

- Het gebruik van de maatschappelijke duurzaamheidslening loopt door en intensificeert zo mogelijk. Enerzijds door het aantrekkelijker maken van de lening, anderzijds door het actief onder de aandacht brengen van de duurzaamheidslening. Dat kan door het aanschrijven van organisaties, met hen in gesprek gaan of het collectief organiseren van ondersteuning.
- In 2018 zijn we gestart met de energiehandhaving door de ODRA en een verkenning van de ondersteuning voor bedrijven. Deze is gebaseerd op de regionale aanpak. In 2019 geven we dit verder vorm samen met vertegenwoordigers van het Renkumse bedrijfsleven.

Duurzame opwek: gemeente Renkum ook binnen de gemeentegrenzen naar ruimte voor hernieuwbare energie waarbij een zorgvuldige afweging tussen landschappelijke, natuurlijke en sociaal-maatschappelijke belangen het uitgangspunt is.

- Na de eerste verkennende gesprekken in 2018, kan in 2019 begonnen worden met de procedure voor een zonneweide. Voor een zorgvuldige afweging is het belangrijk om de grootschalige energieopwek in een groter verband te kunnen zien. Daarom koppelen we dit aan het proces van de klimaattop en de thematafels.
- Actieve inzet van de gemeente is nodig bij zowel de waterkrachtcentrale als bij het geothermie onderzoek dat naar verwachting medio 2019 start. De rol van de gemeente is met name toezien op een zorgvuldig proces met goede communicatie en voorlichting aan onze inwoners.

Budget duurzaamheid verhogen

- We stellen voor het budget voor duurzaamheid met € 80.000 structureel te verhogen. Voor € 20.000 betreft dit een verschuiving van middelen uit het afvalbudget en voor de rest komt dit uit de algemene middelen.
- Wij stellen voor hiervoor een 2e beleidsmedewerker duurzaamheid aan te trekken, die zich bezig gaat houden met vooral de praktische kant van de hierboven genoemde activiteiten. Zoals ondersteuning/ stimulering (van initiatieven) van inwoners en bedrijven op het gebied van duurzaamheid en afval.
- Daarnaast is dan ca. € 20.000 beschikbaar om in te zetten voor bovengenoemde activiteiten.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2015	2016
Hernieuwbare elektriciteit (BBV)	13,4%	15,6%

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Klimaatwet (in ontwikkeling)
Wet Versnelling EnergieTransitie
Gemeentelijk beleid
Routekaart 'Op weg naar een Klimaatneutraal 2040'

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	100	154	225	228	204	204
Baten	12	24	18			
Saldo van baten en lasten	-88	-130	-207	-228	-204	-204
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-88	-130	-207	-228	-204	-204

2I. Dierenwelzijn

Doel

Het bevorderen van het welzijn van zowel wilde als gehouden dieren binnen onze gemeentegrenzen. De bescherming van deze dieren door o.a.:

- Opvang zwerfdieren
- Afstemmen ruimtelijke inrichting en beheer op bescherming van dieren en hun leefgebieden
- Op diervriendelijke wijze oplossen van overlast en schade van dieren (plaagdieren, invasieve exoten)
- Stimuleren diervriendelijke veehouderij
- Er op toezien dat kinderboerderijen hun educatieve taak uitvoeren met het houden van dieren op een natuurlijke en ongestoorde wijze
- Inwoners informeren hoe om te gaan met wilden dieren zoals het edelhert en de wolf
- Signalen opvangen en aanpakken van dierenmishandeling in verband met andere vormen van geweld
- Kansen benutten over de rol van dieren bij armoedebeleid, eenzaamheid en zorg.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Een centraal aanspreekpunt in de organisatie voor informatie, vragen en suggesties.
- kennis en informatie verzamelen; ontwikkelen aanspreekpunt.

Specifieke activiteiten 2019:

Opstellen beleidsdocument dierenwelzijn

- Kennis verzamelen en bundelen bij één gemeentelijk aanspreekpunt
- Organiseren brainstormsessie hoe dit onderwerp integraal op te pakken
- Samen komen tot een modern en werkbaar plan het dierenwelzijn blijvend te verbeteren

Uitvoeren beleid dierenwelzijn

- Samen met inwoners en partners uitvoeren van het opgestelde beleid dierenwelzijn

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wet natuurbescherming
Gemeentelijk beleid
Algemene plaatselijke verordening (APV)

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	37	32	7	7	7	7
Baten						
Saldo van baten en lasten	-37	-32	-7	-7	-7	-7
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-37	-32	-7	-7	-7	-7

2J. Ondernemen en bedrijvigheid

Doel

- We streven naar economische groei in onze gemeente en groei van de werkgelegenheid door een aantrekkelijke gemeente te zijn voor ondernemers.
- We willen een goed ondernemersklimaat en kwalitatief goede werklocaties. Zo dragen we zorg voor goed bereikbare en vitale bedrijventerreinen met een kwalitatief goede uitstraling en vitale winkelcentra die ook de leefbaarheid in de dorpen versterken.
- We willen hierbij een intensieve samenwerking met het bedrijfsleven, structuren versterken en koppelingen leggen met andere beleidsterreinen.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Stimuleren en faciliteren triple helix (samenwerking tussen overheid, ondernemingen en onderwijs)
- Deelname in de Groene Hub (samenwerkingsverband van ondernemers, onderwijs en overheden in de regio Arnhem Nijmegen)
- Organiseren van kennis- en netwerkbijeenkomsten
- De jaarlijkse organisatie van de Dag van de Ondernemer en de bedrijvenbijeenkomst
- Herstructurering bedrijventerreinen
- Signaleren van mogelijkheden en verbinden van partijen bij ruimtevraag
- Verbinden lokale ondernemers en stimuleren lokale economie
- Regionale samenwerking
- Integrale samenwerking met andere beleidsvelden (waaronder sociaal domein, recreatie en toerisme, milieu en duurzaamheid)

Specifieke activiteiten 2019:

Verder uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda van de nota economie

- Opzetten ondernemersloket
- Opzetten klantcontactstelsel

Ondernemersschool

In 2018 zijn we gestart met een ondernemersschool voor startende ondernemers, als vervanging van 'Ik Start Smart'. Om tot een succesvolle uitrol hiervan te komen, wordt geadviseerd om de ondernemersschool jaarlijks te organiseren.

Renkum Centrum

Actieplan opstellen voor het verminderen van leegstand en aantrekkelijker maken van het centrum van Renkum met behulp van 'Stichting De Nieuwe Winkelstraat'.

Gebiedsvisie centrum Oosterbeek

Opstellen van een integrale gebiedsvisie voor het centrum van Oosterbeek en omgeving gemeentehuis.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2017	Doel
Vestigingen (per 1.000 inw 15-64jr)	164,7	

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Verordening winkeltijden gemeente Renkum
Wet Markt en Overheid
Gemeentelijk beleid
Kadernota economie: 'Groei bereik je samen'.
Businessplan voor de bedrijfsomgeving: bedrijventerreinen Klingelbeekseweg, Veentjesbrug, Cardanuslaan en Schaapsdrift

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	269	690	2.927	591	326	326
Baten	-174	261	1.339	171	39	39
Saldo van baten en lasten	-443	-429	-1.588	-420	-287	-287
Mutatie reserve	343	225	1.300	132		
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-100	-204	-288	-288	-287	-287

2K. Recreatie en toerisme

Doel

Vrijtijdseconomie

De kernkwaliteiten van Renkum bieden kansen om de vrijetijdseconomie verder te ontwikkelen. Door betere profilering, een goede marketing van onze kernkwaliteiten en realiseren van nieuwe initiatieven, zal het aantal bezoekers, bestedingen en werkgelegenheid in onze gemeente toenemen. Hierbij wordt ingezet op samenwerking met Toeristisch Platform Lage Veluwe, RBT KAN en onze lokale ondernemers.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Samenwerking met de recreatieve sector versterken
- Lokale kwaliteiten van Renkum beter zichtbaar maken in de promotie activiteiten van het RBT KAN/ Visit Veluwe
- Verbeteren van het fietsknooppuntensysteem
- Uitvoering geven aan de samenwerkingsovereenkomst tussen de vier Airborne-gemeenten (Arnhem, Ede, Renkum, Overbetuwe), de provincie Gelderland en het vfonds
- Landgoederen, buitenplaatsen en het fraaie landschap waarin zij zijn gelegen 'vermarkten'
- Het (laten) ontwikkelen van toeristische producten en versterken van het aanbod
- Nieuwe verwijssysteem toeristische bebording
- Aanleg Camperplaatsen

Specifieke activiteiten 2019:

Toeristisch Platform

Sterker inzetten op samenwerking met de recreatieve sector waarbij het Toeristisch Platform Lage Veluwe een belangrijke rol speelt.

RBT-KAN

In 2019 maken we samen met RBT-KAN de lokale kwaliteiten van Renkum beter zichtbaar in de promotie activiteiten van het RBT-KAN. Samenwerking met de gemeenten aan de Veluwezoom plus de samenwerking met de Airbornegemeenten zal een rol spelen bij de eisen die Renkum op dat punt een RBT stelt.

Fietsknooppuntensysteem

De samenwerking met de regiogemeenten inzake het verbeteren van het fietsknooppuntensysteem wordt voortgezet. Na het vernieuwen van de bebording en het instellen van een 'routebureau' is nu het verbeteren van de fietspaden zelf aan de beurt. Uitvoering daarvan is in hoge mate afhankelijk van externe subsidie.

Landgoederen en buitenplaatsen

Renkum werkt op toeristisch gebied samen met de andere gemeenten aan de Veluwezoom van Wageningen tot en met Brummen. Doel is de landgoederen en buitenplaatsen alsmede het fraaie landschap waarin zij zijn gelegen gebundeld te vermarkten.

Voor de internationale markt zal dat als eerste vorm krijgen door het instellen van een 'metrolijn' Castles & Countryhouses. Dat is een marketingconcept van het Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen (NBT) dat zich met name richt op inkomend toerisme uit Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.

Airbornetoerisme

Het ondersteunen van initiatieven van de toeristisch/ recreatieve sector, die zijn gerelateerd aan het Airborne-thema, zal nu worden afgezet tegen de bijdrage die zij op leveren binnen de Airborneregio. Daar waar mogelijk stimuleren wij hen elkaars kennis en voorzieningen te gebruiken. Ook initiëren en ondersteunen wij hen om de samenhang in promotie en marketingcommunicatie te verbeteren. Zo werken we aan een gezamenlijke Airborne uitstraling.

Toeristische bebording

Zowel binnen de Veluwe Alliantie als in samenwerking met de Stichting Platform Lage Veluwe willen we toeristische bewegwijzering gaan realiseren die aansluit bij de landelijke normen voor toeristische bewegwijzering (de bruine borden). Om budget hiervoor te vinden, wordt de toeristenbelasting verhoogd, zie 1.6.1.2.

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Geen
Gemeentelijk beleid
Nota economie 'Groeï bereik je samen'
Cultuurvisie 2017-2020 + uitvoeringsplan
Samenwerkingsovereenkomst Airborneregio

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	172	161	149	164	164	164
Baten	13					
Saldo van baten en lasten	-159	-161	-149	-164	-164	-164
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-159	-161	-149	-164	-164	-164

2L. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

Doel

- Wij zijn een kunstenaarsgemeente met een landelijke uitstraling, waarbij het erfgoed als inspiratiebron fungeert voor nieuwe ontwikkelingen
- Wij behouden en bewaken beschermde gemeentelijke monumenten
- Wij hebben oog voor archeologische waarden en deze worden beschermd
- Wij behouden, herstellen en ontwikkelen landgoederen en buitenplaatsen
- Wij verduurzamen de Airborne-regio

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Uitvoeren activiteiten uitvoeringsplan cultuurvisie
- Bewaken en behouden van gemeentelijke monumenten
- Uitvoeren activiteiten uit de visie Landgoederen en Buitenplaatsen
- Uitvoering en begeleiding activiteiten voor de 75e Airborne Herdenkingen
- Samenwerking met de Airborne-gemeenten binnen de Airborneregio

Specifieke activiteiten 2019:

Cultuurhistorie en erfgoed

Papiergeschiedenis

Om het verhaal over het vervaardigen van papier in Renkum levend te houden ondersteunen we initiatieven voor het verbeteren van de zichtbaarheid/ beleefbaarheid van de cultuurhistorische resten van de Renkumse papiergeschiedenis en de ontwikkeling van een papiermuseum in Renkum. Door de aanwezigheid van die restanten van b.v. papiermolens in het terrein aan te geven ontstaat geleidelijk een 'buitenmuseum' dat onderdeel van een fysiek museum gemaakt kan worden zodra dat in beeld komt.

Renkum als kunstenaarsgemeente

Renkum als kunstenaarsgemeente gaan we in samenwerking met het kunstenaarsplatform inhoud geven. In 2019 zetten we in op een versteviging van het kunstenaarsplatform zodat er gezamenlijk uitvoering gegeven kan worden aan het uitvoeringsplan Cultuurvisie 2017-2020.

Collectieplan

De gemeentelijke collectie is opgebouwd uit werk van de BKR regeling en vroegere aankopen. In 2019 behouden we de waardevolle werken en maken in samenwerking met verschillende partners de collectie digitaal toegankelijk.

Centrum Landschap, kunst en cultuur

We stimuleren de ontwikkeling van een Centrum Landschap, Kunst en Cultuur Renkum. In 2019 neemt de gemeente de bestuurlijke regie op dit project en moet er duidelijkheid zijn over de voortgang van het centrum.

Landgoederen en buitenplaatsen

De potentiële belevingswaarde van de huidige verschijningsvorm van de landgoederen en buitenplaatsen bevorderen. Door de bezoeker op meerdere niveaus aan te spreken is zowel informatie over het (soms verdwenen) verleden op te roepen maar kunnen zij tevens worden aangesproken in hun mogelijke bijdrage aan het behoud.

Met behulp van provinciale subsidie organiseren we in 2019 en 2020 binnen Gelders Arcadië een theaterfestival/ carrousel waarbij ook het kunstfestival Echo van de Tijd een plek krijgt.

Airborne

In 2019 is het 75 jaar geleden dat de Slag om Arnhem heeft plaatsgevonden. Naast het Airbornemuseum zijn er in onze gemeente nog vele organisaties die zich actief bezig met de Airbornegeschiedenis. We geven samen binnen de Airborneregio met zorg vorm aan het (nieuwe) herdenken en het uitdragen van het verhaal en het overdragen van de kennis. Daarnaast zullen we ook met alle betrokken partijen in de samenleving vorm geven aan de 75e herdenking van de Slag om Arnhem.

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Monumentenwet
Wet Algemene bepalingen en omgevingsrecht (WABO), artikel 2.1 en 2.2
Gemeentelijk beleid
Cultuurvisie 2017-2020 + Uitvoeringsplan
Visie Landgoederen en Buitenplaatsen/ Gelders Arcadië
Monumentenverordening
Welstandsnota
Basisvisie Landgoederen en Buitenplaatsen
LandschapsBasisPlan (Verbindend Landschap)
Erfgoedbeleid en -verordening
Beleidsnotitie Archeologie
Verwachtingenkaart archeologie
Groenstructuurplan
Bosbeleidsplan

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	403	410	478	438	369	368
Baten	31					
Saldo van baten en lasten	-372	-410	-478	-438	-369	-368
Mutatie reserve	6	20	45	45		
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-366	-390	-433	-393	-368	-368

2M. Water en riolering

Doel

- De gemeente Renkum zet zich in voor een mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van het watersysteem en de waterketen.
- De kwaliteit van het beheer wordt vergroot tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
- De inwoner ziet wat er is bereikt en er is transparantie in de kosten.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Activiteiten				
	Regulier onderhoud	Kleine reparaties	Groot onderhoud / vervanging	Klachten / meldingen
Vrijvervalriolering	regie	regie	regie	zelf
Druk- en persleidingen	-	-	regie	zelf
Pompunits	langjarig geïntegreerd contract			
Rioolgemalen	langjarig geïntegreerd contract			
Meetapparatuur riolering	langjarig geïntegreerd contract			
Meetapp. grondwater	langjarig geïntegreerd contract			
Infiltratie- en hemelwatervoorzieningen	regie	regie	regie	zelf
Bruggen en duikers in gemeentelijke wegen	-	-	combi met weg-onderhoud	-
Visieontwikkeling beekdalen				
Afkoppelen zuivere winst (publiekscampagne)				
Ruimtelijke Adaptatie/ klimaatadaptatie				
Maatregelen t.b.v. lokaal verwerken regenwater				
Samenwerking				

Specifieke activiteiten 2019:

Visieontwikkeling beekdalen

Vanuit samenwerking met meerdere partijen wordt een visie ontwikkeld op beekdalen. De uitdaging ligt in het feit dat elk beekdal zijn unieke eigenschappen heeft.

Publiekscampagne 'Afkoppelen zuivere winst' opzetten

Het aandeel afgekoppeld particulier bezit vergroten door middel van een publiekscampagne. Inzet van de afkoppelcoach en daarmee het persoonlijk contact draagt bij aan de kans van slagen.

Klimaatadaptatie

Maatregelen nemen in het kader van klimaatadaptatie, om de gemeente voorbereid te laten zijn op een toekomst met een veranderd klimaat.

Maatregelen nemen ten behoeve van het lokaal verwerken van regenwater

Op locaties waar wateroverlast bestaat of locaties die steeds kwetsbaarder worden voor wateroverlast (gezien intensievere buien) maatregelen treffen om het regenwater weg te laten zakken of af te voeren naar een plek zeer nabij zonder dat het overlast geeft.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2018	Doel
Vrijvervalriolering	ca. 172 km	
afgekoppeld	circa 30% (waarvan circa 90% gemeentelijk en circa 10% particulier) ca 24 km	
Druk- en persleidingen	ca. 24 km	
Pompunits voor drukriolering	ca. 75	
Rioolgemalen, waarvan 3 hoofdgemalen	13	
Aantal locaties meetapparatuur riolering	42	
Aantal locaties meetapparatuur grondwater	19	
Aantal locaties infiltratie- en hemelwatervoorziening	ca. 400	
Bruggen en duikers in gemeentelijke wegen	ca. 70	

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wet milieubeheer
Waterwet
Aanbestedingswet
Gemeentelijk beleid
Gemeentelijk water- en rioleringsplan: Water stroomt " (vGRP+) Naast wettelijke taken zijn de doelen uit het BestuursAkkoord Water (BAW) in dit document verwerkt.

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	2.759	3.564	3.197	2.882	2.862	2.882
Baten	3.515	4.344	3.963	3.660	3.608	3.618
Saldo van baten en lasten	756	780	766	777	747	736
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	756	780	766	777	747	736

2N. Afvalverwijdering en -verwerking

Doel

- Vanaf 2018 is 75% van het huishoudelijk afval geschikt voor hergebruik.
- In 2020 is de maximale hoeveelheid restafval van huishoudens maximaal 100 kg per inwoner per jaar conform de landelijke VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof), of moet een scheidings-percentage van 75% zijn behaald.
- Aansluiten op het landelijk streven voor het jaar 2025 van maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar.
- Voorkomen van zwerfafval.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Inzameling, afvoer en verwerking van de diverse afvalstromen
- Digitale afvalkalender en afvalapp
- Evalueren en optimaliseren inzamelingsfrequenties afvalstromen
- Voorlichting, educatie en handhaving op aanbieden van afval
- Afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluit actualiseren
- Analyse afvalaanbod huishoudens en op het afvalbrengstation
- Bevorderen van scheidingsgedrag
- Contractbeheer op verwerking PMD, gft+e en restafval
- Deelname aan landelijke benchmarks
- Rapporteren aan Nedvang (inkomsten op herbruikbare grondstoffen)
- Bezwaren op variabel deel van afvalstoffenheffing behandelen
- Actualiseren Kaderovereenkomst en DVO met ACV
- Jaarplanning ACV opstellen
- Bewoners enthousiasmeren voor zwerfafvalprojecten
- Monitoring en verantwoording zwerfafvalprojecten
- Financiële verantwoording

Specifieke activiteiten 2019:

RijnJutters

Vanaf de tweede helft van 2018 neemt Renkum deel aan het project Rijn Jutters. Vrijwilligers van IVN organiseren twee keer per jaar een zwerfafval opruimronde langs de oevers en uiterwaarden van de Rijn. De gemeente faciliteert en enthousiasmeert de vrijwilligers waar nodig.

Kringloopbrengpunt afvalbrengstation Veentjesbrug

Sinds eind 2018 is er op het afvalbrengstation een kringloopbrengpunt. Inwoners kunnen hier bruikbare huisraad afgeven dat verkocht wordt in de Restore kringloopwinkels. De bemensing van het brengpunt wordt als 'werkervaringsplek', waar mogelijk in samenwerking met het Sociaal Domein, georganiseerd.

Glasbakken

Onderzoek naar uitbreiding van het aantal glasbakken mogelijk is. Dit omdat er nog veel glas in het restafval verdwijnt.

Afvalscheiding bij scholen

Samen met scholen onderzoeken op welke wijze zij beter in staat zijn om afval te scheiden. Scholen kunnen voor de leerlingen een goed voorbeeld zijn bij het scheiden van afval. De gemeente is alleen verantwoordelijk voor het inzamelen van afval bij huishoudens. Door inzameling bij instellingen zoals scholen begeeft de gemeente zich op het speelveld van de markt. Zorgvuldigheid is hier op zijn plaats.

Afvalbeleidsplan 2021 - 2025

Vanaf het jaar 2019 starten met opstellen 'Afvalbeleidsplan 2021-2025'.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen	
Aantal huishoudens	14.048
Huishoudens in hoogbouw	3.513
Huishoudens in laagbouw	10.525
Ondergrondse restafvalcontainers	81
Semi ondergrondse containers	6
Glascontainers	26
Textielcontainers	9
Kliko's gft+e	12.639
Kliko's voor restafval	10.930
Kliko's voor papier	7.100
Hoeveelheid in te zamelen afval	16.500 ton/jaar
Waarvan restafval	3.500 ton/jaar
Scheidingspercentage 2017	77%
Kg restafval per inwoner 2017	111
Bezoekersaantallen Afval Brengstation (ABS) 2017	41.000
Fijn huishoudelijk restafval (BBV)	180 kg/ inwoner (2016)

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Artikel 10.21 van de Wet milieubeheer
Wet bescherming persoonsgegevens
Aanbestedingswet
Gemeentelijk beleid
Afvalstoffenverordening
Afvalbeleidsplan: 'Grondstoffen zijn nodig, restafval is onnodig'

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	2.989	3.493	3.554	3.553	3.552	3.553
Baten	3.809	4.334	4.393	4.391	4.388	4.388
Saldo van baten en lasten	820	841	840	838	836	835
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	820	841	840	838	836	835

20. Groenonderhoud

Doel

- Het groenonderhoud is effectief en wordt op efficiënte wijze uitgevoerd
- Het beheer van het groen is kwaliteit gestuurd
- Het groenbeheer is primair gericht op de beleving en gebruik van het openbaar groen door inwoners en bezoekers
- Het groenbeheer vindt op milieuvriendelijke wijze plaats
- Vergroten van de betrokkenheid en/of participatie van bewoners
- Het groenbeheer is gericht op het in stand houden, vergroten en ontwikkelen van de lokale identiteit van het openbaar groen
- Het groenbeheer is secundair gericht op de ecologische betekenis van het openbaar groen
- Vastleggen van bestaande, te versterken en nieuw ontwikkelen groenstructuren

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Onderhoud uitvoeren conform het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau 'Accent'
- Plantsoen- en boomrenovatie
- Verzorging bomenbestand conform eisen "Handboek bomen"
- Uitvoering onderhoud, incl. Wet op de lijkbezorging vijf begraafplaatsen
- Uitvoering Groenstructuurplan
- Uitvoering Bomenverordening
- Speelplaatsen onderhoud en keuring speeltoestellen
- Hertenpark Hartenstein, verzorging dieren en onderhoud park

Specifieke activiteiten 2019:

Boombeheer

Het wegwerken van achterstanden in het boombeheer (boomverzorging) door snoeien in de dorpen Oosterbeek, Renkum en Heelsum.

Gevolgschade droogte 2018

In beeld brengen van de gevolgschade door de droogte in 2018. Consequenties worden inzichtelijk gemaakt in de Voorjaarsnota 2019.

Uitvoeren renovaties

Het planten van bomen en heesters (renovatie) gemeentebreed aan de hand van het beschikbare budget.

Groenstructuurplan

In het kader van het dekken van de tekorten vanuit de septembercirculaire 2018 vanuit het Rijk stellen we voor in 2019 geen budget (ad. € 75.000) voor het Groenstructuurplan beschikbaar te stellen. Hierdoor kunnen er in 2019 geen projecten uitgevoerd worden.

Begraafplaatsen

Actualisering van de Verordening op het gebruik en beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen	
Bestek Groenonderhoud en onderhoud door eigen dienst	
Bosje	120.765 m2
Bosplantsoen	167.960 m2
Hagen	26.508 m2
Heesters	122.133 m2
Vaste planten	816 m2
Recreatief grasland	418.116 m2
Ruw gras	139.338 m2
Bloemrijk grasland	172.133 m2
Graskeien	1.435 m2
Speelondergronden	8.413 m2
Bomen	
Bomen: straat- en laanbomen	25.940 stuks
Bomen: visueel onderhoud	1.618
Plantsoenen en parken	
Binnenstedelijk groen	2.446.457 m2
Begraafplaatsen	
Begraafplaatsen	5 locaties

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wet natuurbescherming
Wet op de lijkbezorging
Aanbestedingswet
Wettelijke zorgplicht paden en bomen
Bomenverordening /APV
Gemeentelijk beleid
Groenstructuurplan 'Structuur in het groen, slim verbinden' Renkum
Groenbeheersplan
Bomenverordening gemeente
Speelruimteplan: 'Ruimte voor spelen, bewegen, ontdekken en ontmoeten'
Uitvoeringsbesluit grafbedekkingen
Verordening beheer en gebruik gemeentelijke begraafplaatsen
Legesverordening

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	2.121	2.240	2.751	2.897	2.541	2.541
Baten	298	279	280	279	279	279
Saldo van baten en lasten	-1.823	-1.961	-2.471	-2.618	-2.263	-2.262
Mutatie reserve	5					
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-1.819	-1.961	-2.471	-2.618	-2.263	-2.262

2P. Wegen, straten en pleinen

Doel

Wegen, straten en pleinen

- Gemeente Renkum zet zich in voor een veilig, schoon en duurzaam beheer van de wegen, straten en pleinen.
- Hierbij streven wij naar het bereiken van het vastgestelde onderhoudsniveau, waarbij we willen voorkomen dat de gemeente aansprakelijk gesteld wordt voor gebrekkig onderhoud.

Openbare verlichting

- Straatverlichting moet zo veel mogelijk duurzaam zijn
- Waar mogelijk minder verlichting
- Het behouden en bewaken van de veiligheid

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Activiteiten				
	Regulier onderhoud	Kleine reparaties/ uitvoering	Groot onderhoud/ vervanging	Klachten/ meldingen
Wegen, straten en pleinen				
Gemeentelijke (onverharde) wegen, straten, pleinen en gemeentelijke en RVG fietspaden	regie	regie/ zelf	regie	regie/ zelf
Onkruidbeheersing op verhardingen	regie	-	-	regie
Bladruimen	zelf	-	-	zelf
Straatreiniging (vegen, afvoer en verwerking)	regie	-	-	regie
Legen afvalbakken en depodogs	zelf	-	-	Zelf
Aanplakborden, o.a. verkiezingen	zelf	-	-	zelf
Verkeers- en straatnaamborden	zelf	zelf	zelf	zelf
Straatmeubilair	zelf	zelf	zelf/ projecten	zelf
Aanleg inritten	Aanleg n.a.v. omgevingsvergunning			
Gladheidsbestrijding volgens Gladheidsbestrijdingsplan	regie	-	-	regie
Telecommunicatie: herstelkosten schade door nutsbedrijven	-	regie	regie	regie
Toegankelijkheid van openbare ruimte.	Met de inrichting van de openbare ruimte houden we meer rekening met specifieke doelgroepen.			
Afstemming met 'verkeer'	Afstemming over integrale projecten (Team BOR en ROM).			
Marktonderzoek naar innovaties	De markt betrekken om te kijken of er innovaties op			

Activiteiten				
	Regulier onderhoud	Kleine reparaties/ uitvoering	Groot onderhoud/ vervanging	Klachten/ meldingen
	wegbeheer mogelijk is. Wat op termijn een mogelijk financieel voordeel kan opleveren.			
IBOR	Integrale afstemming tussen wegbeheer, groen en rioolbeheer voor uitvoering van benodigde maatregelen en daarmee het drukken van de uitvoeringskosten voor verkeersmaatregelen			
Openbare verlichting				
Masten, armaturen en stroomverbruik	Eerste kwartaal 2019: definitieve gunning aanbesteding openbare verlichting voor een 20-jarige overeenkomst			

Specifieke activiteiten 2019:

Beleid wegen

Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuw beleidsplan wegen. De vaststelling van het nieuwe beleidsplan vindt plaats in het tweede kwartaal.

Inzet extra middelen wegen

In 2019 wordt € 750.000 beschikbaar gesteld voor het verkleinen van de onderhoudsachterstanden. Deze extra gelden worden ingezet aan de hand van de prioriteringslijst die in 2018 is opgesteld

Aanleg glasvezel buitengebied

Uitvoering geven aan de aanleg van glasvezel in het buitengebied door Glasvezel Buitenaf. Verwacht werd dat de uitvoering van dit project in 2018 zou plaatsvinden. In 2018 zal wel gestart worden met de aanleg van het netwerk in (het westen) ons deelgebied, maar binnen gemeente Renkum zal pas in 2019 gestart worden met de daadwerkelijk aanleg.

Aanbesteding openbare verlichting

In het eerste kwartaal wordt de aanbesteding van de openbare verlichting afgerond.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2018	Doel
Wegen binnen de bebouwde kom	1.340.000 m2	
Wegen buiten de bebouwde kom	290.000 m2	
aantal lichtmasten	5.830	
aantal armaturen	6.150	
Aantal led	639	

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wegenverkeerswet
Aanbestedingswet
Burgerlijk Wetboek
Gemeentelijk beleid
Actualisatienota Wegbeheer
Beleidsnota Wegbeheer
Renkums Licht doorgelicht. Opmerking: Nieuw Beleidsplan is uitgesteld totdat er vanuit de OVLNL (Openbare Verlichting Nederland) duidelijkheid is over toepassing van nieuwe praktijkrichtlijnen.

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	2.641	3.199	3.526	3.482	2.727	2.725
Baten	339	58	42	42	42	42
Saldo van baten en lasten	-2.302	-3.142	-3.484	-3.439	-2.685	-2.682
Mutatie reserve	-243	441				
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-2.545	-2.701	-3.484	-3.439	-2.685	-2.682

2Q. Bos en natuurbeheer

Doel

- Wij streven in ons bosbeheer naar een stabiel bos waarin de verschillende functies; natuur, recreatie, landschap en houtoogst optimaal tot hun recht komen en voor toekomstige generaties geborgd zijn. De eigen identiteiten en ontstaansgeschiedenis van de verschillende boscomplexen worden erkend en behouden door het toepassen van beheeraccenten behorende bij de verschillende functies.
- Het beschermen en waar nodig ontwikkelen van de aanwezige waarden van bos, landschap en inheemse flora en fauna in de gemeentelijke bos- en natuurgebieden.
- Het conform FSC-voorwaarden (ForestStewardshipCouncil) beheren van de gemeentelijke (landgoed) bossen, die een belangrijk deel van ons landschap vormen. Hierbij is er blijvend aandacht voor een financieel gezonde exploitatie, beheeraccenten, bosverjonging, bosvitaliteit en klimaatverandering.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Bosverjonging
- Vergroten natuurwaarden
- Bestrijden invasieve exoten, zoals Vogelkers en Japanse duizendknoop
- Landschap/ Cultuurhistorie
- Bosdunningen

Specifieke activiteiten 2019:

Uitvoering dunningen

In de winter van 2018 - 2019 vindt dunning en bosverjonging plaats in de Valckeniersbossen Hevedorp en Wilheminabossen Heelsum.

Uitvoering bosbeleidsplan

Gedurende de geldigheidsduur van het Bosbeleidsplan wordt elk werkblok (bosgebied) gedund met een interval van vijf jaar. De doelstelling van het Bosbeleidsplan is om 6.3 ha te verjongen. In de aankomende werkronde wordt 2.5 ha van dit bosgebied vernieuwd.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2017	Doel
Bos en natuurterreinen in gemeentelijke eigendom	314,62 ha	
Vrijwilligers in natuur en landschap	600	

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wet natuurbescherming
Natura 2000
Wettelijke zorgplicht bomen
Fauna beheerplan grofwild FBE Gelderland 2014-2019
Gemeentelijk beleid
Landschapsbasisplan (LBP)
Basisvisie Landgoederen & Buitenplaatsen
Bosbeleidsplan 2018-2028

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	107	144	117	117	117	117
Baten	4	47	39	42	27	35
Saldo van baten en lasten	-103	-97	-77	-75	-90	-82
Mutatie reserve	-7					
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-110	-97	-77	-75	-90	-82

03 Organisatie

Wat willen we bereiken (ambitie)?

Onze ambitie is dat we samen met inwoners, ondernemers en organisaties werken aan een Renkumse samenleving waarin iedereen optimaal kan samenleven. Dit doen we door aan te sluiten bij de verwachtingen, ontwikkelingen en vraagstukken in onze gemeente. We maken echt contact en luisteren naar de behoefte van onze inwoners en ondernemers, zodat we goed met hun vragen aan de slag kunnen. We kennen de eigenheid van onze dorpen, weten wat er speelt op dorpsniveau, en sluiten met onze producten en diensten aan bij de behoefte van een dorp en haar diverse doelgroepen.

Dit betekent niet dat we als gemeente alles (zelf) doen. We willen dat inwoners, ondernemers en organisaties hier met ons aan meewerken. Iedereen binnen de gemeente handelt naar de vraag of taken het beste door anderen, met anderen of zelf uitgevoerd kunnen worden. Deze strategie leidt tot een optimale inzet van middelen, het bereiken van organisatiedoelen en het borgen van de zelfstandigheid van de organisatie.

Welke thema's en producten dragen hier aan bij?

We zorgen ervoor dat onze organisatie duurzaam (en) passend ingericht is om onze ambities te behalen. Dat vraagt om een organisatie die zich aan kan passen aan een steeds veranderende vraag vanuit de samenleving. Hiervoor moeten we constant in ontwikkeling blijven. Daarom is het thema van dit programma *Organisatie in ontwikkeling*.

We vertalen dit thema in deze begroting naar zes producten: dienstverlening, dorpsgericht werken, organisatie & bedrijfsvoering, huisvesting/ gemeentehuis, samenwerkingsverbanden en goed bestuur.

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	15.628	14.180	13.185	12.848	12.847	12.790
Baten	1.748	523	420	358	366	330
Saldo van baten en lasten	-13.880	-13.658	-12.765	-12.490	-12.480	-12.460
Mutatie reserve	18	-176	204	142	143	106
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-13.862	-13.833	-12.561	-12.348	-12.337	-12.355

3A. Dienstverlening

Doel

- Ons aanbod en onze dienstverleningsprocessen zijn zo ingericht dat zij aansluiten bij de wensen, beleving en behoeften van inwoners en ondernemers.
- Gastvrijheid staat centraal in de contacten die inwoners en ondernemers hebben met onze gemeente.
- We bieden onze producten en diensten zoveel mogelijk digitaal aan, zodat onze inwoners en ondernemers zoveel mogelijk zaken op ieder gewenst tijdstip en locatie kunnen regelen.
- Daar waar in onze dienstverlening regels beperkend zijn, blijven we zoeken naar (andere) mogelijkheden.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- De kwaliteit van de persoonsgegevens, privacy en beveiliging hiervan waarborgen volgens de gestelde wettelijke normen.
- Verstrekken van paspoorten, identiteitskaarten, rijbewijzen en Verklaring omtrent gedrag.
- Verwerken van verhuizingen, eerste vestiging uit buitenland, aangiften van geboortes, huwelijken en geregistreerde partnerschappen.
- Verzoeken om briefadres.
- Afgeven verlof tot begraven.
- Regelen BABS-en.
- Kwaliteitszorg voor de Basisregistratie Personen (BRP).
- Organiseren verkiezingen en referenda.
- Verlenen van vergunningen wat betreft APV, bijzondere wetten, collectes, evenementen, drank en horeca, standplaatsen, en wapenverloven.

Specifieke activiteiten 2019:

We voeren de aanbevelingen uit die uit het doelmatigheidsonderzoek van burgerzaken zijn gekomen

Naar aanleiding van het doelmatigheidsonderzoek gaan we aan de slag met:

- Het optimaliseren van de kwaliteit van de persoonsgegevens, zodat we aan de wettelijke normen blijven voldoen.
- Het verschuiven van de werkzaamheden tussen de verschillende functieniveaus van medewerkers.
- De scholing van medewerkers om de benodigde kennis te kunnen blijven waarborgen.
- Het optimaliseren van de voor burgerzaken specifieke vakapplicaties.

We implementeren gastvrijheid in onze dienstverlening richting inwoners en ondernemers

Vanuit het uitgangspunt gastvrijheid, organiseren we organisatiebreed inspiratiesessies zodat onze gastvrijheid meetbaar verbeterd wordt.

We stellen servicenormen voor onze dienstverlening vast

- We stellen servicenormen op drie dimensies vast, namelijk: doorlooptijd, deskundigheid en bejegening.
- We ontwikkelen stuurinformatie over de servicenormen, zodat we onze dienstverlening kunnen bijsturen om te kunnen blijven voldoen aan onze doelen wat betreft dienstverlening.

We passen de toegang tot de gemeente aan de behoeften van inwoners

- We gaan op afspraak werken voor de producten van burgerzaken. Tijdens de overgangperiode blijft nog een dagdeel vrije inloop mogelijk.
- We verruimen de wekelijkse avondopenstelling tot 20.00 uur.

We maken goede afspraken met onze partners waar we een deel van onze dienstverlening aan hebben uitbesteed

Wij zijn verantwoordelijk voor een goede dienstverlening richting onze inwoners en ondernemers, juist ook als we deze hebben uitbesteed aan onze samenwerkingspartners. We maken daarom goede werk- en serviceafspraken met de ODRA en De Connectie om een goede dienstverlening te waarborgen.

We passen (de dienstverlening via) onze website aan

- We zorgen ervoor dat onze website voldoet aan de gestelde toegankelijkheidseisen.
- We breiden onze digitale dienstverlening uit met acht e-diensten.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2017	Doel
Aantal medewerkers die een inspiratiesessie gastvrijheid hebben gevolgd	-	Alle
Servicenormen opgesteld	-	Opgesteld
Digitale diensten met 8 uitgebreid	-	8
Verbeteren Digitale volwassenheid ondernemers (score op Waarstaatjegemeente.nl)		
Aansluiten bij MijnBerichtenbox (landelijke voorzieningen uit Waarstaatjegemeente.nl)		
Outcome	2017	Doel
Website voldoet aan toegankelijkheidseisen	Nee	Ja
Tevredenheid	2017	Doel
Ingesteld inwonerpanel		In 2021

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Wet digitale toegankelijkheid
Wetsvoorstel Modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
Gemeentelijk beleid
Visie op dienstverlening

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	990	1.041	1.110	1.001	1.007	998
Baten	663	523	403	341	349	312
Saldo van baten en lasten	-327	-519	-707	-660	-658	-685
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-327	-519	-707	-660	-658	-685

3B. Dorpsgericht werken

Doel

- We werken aan een veilige, gezonde en duurzame woon- en werkomgeving met toegankelijke zorg en faciliteiten. Dat bereiken we doordat we onze dorpen kennen en zo onze inzet afstemmen op de behoeften van de inwoners in de dorpen; en doordat we samenwerken met inwoners, ondernemers en organisaties, en ruimte geven aan initiatieven uit de samenleving.
- We vertellen steeds minder hoe het moet en we gaan meedoen met initiatieven vanuit de samenleving, zonder per definitie de regie te voeren of financieel bij te dragen.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Ervaringen die we opdoen (in projecten) met het werken volgens de filosofie van inwonerparticipatie en/ of dorpsgericht werken delen we binnen de organisatie, zodat we daarvan leren.

Specifieke activiteiten 2019:

We werken uit hoe we dorpsgericht werken onderdeel maken van onze wijze van werken

We werken uit hoe we invulling geven aan dorpsgericht werken. We gaan na waar en op welke wijze we een dorpsgerichte aanpak al toepassen en bepalen wat we verder nog moeten doen om invulling te geven aan het dorpsgericht werken.

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Gemeentelijk beleid

Besturingsfilosofie Renkum

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	61	77	57	57	57	57
Baten						
Saldo van baten en lasten	-61	-77	-57	-57	-57	-57
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-61	-77	-57	-57	-57	-57

3C. Organisatie en bedrijfsvoering

Doel

- Onze organisatie is duurzaam (en) passend ingericht voor onze ambities en opgaven, en onze organisatiecultuur sluit daar op aan.
- We zetten onze middelen optimaal in om onze ambities en opgaven te bereiken.
- We maken steeds de afweging of we taken door anderen, met anderen of zelf uitvoeren.
- We zijn een flexibele organisatie die integraal werkt en zich bewust is van zijn omgeving.
- Onze bedrijfsvoeringsfuncties (advies en ondersteuning) ondersteunen de medewerkers optimaal die zich bezighouden met maatschappelijke opgaven in de samenleving.
- Onze werkprocessen en systemen zijn zo ingericht dat de bescherming van privacy voldoet aan de regelgeving.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- We zorgen dat we weten wat de behoeften zijn in onze dorpen en we werken vraaggericht.
- We halen initiatieven op uit de samenleving, en stimuleren inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om initiatieven in te brengen.
- We leren van onze ervaringen waarbij de filosofie van het dorpsgericht werken tot mooie resultaten heeft geleid, zodat het overal in onze organisatie kan worden toegepast.
- We zetten in op het motiveren van, en het voorkomen van overbelasting bij medewerkers.
- We werken intensief samen met De Connectie en de gemeenten Rheden en Arnhem op het gebied van personeelsbeleid. In het kader van duurzame inzetbaarheid (zo lang mogelijk vitaal, productief, breed inzetbaar en met plezier kunnen blijven werken) zetten we in op thema's die daaraan bijdragen. Prioriteit krijgt levensfasebewust personeelsbeleid en de instroom van jongeren. Ook gaan we meer samenwerken op het gebied van de uitvoering van Arbotaken en bedrijfshulpverlening.

Specifieke activiteiten 2019:

We ronden de visie op de organisatie af

- We vertalen het Koersplan en het perspectief op de organisatie naar een visie waarin we de benodigde organisatie, inclusief cultuur, beschrijven. In deze visie worden ook nieuwe punten, zoals het dorpsgericht werken, uit het coalitieakkoord opgenomen.
- Op basis van de (vastgestelde) visie stellen we een ontwikkeltraject op waarin we beschrijven op welke manier we de organisatie worden die we moeten zijn. We zorgen ervoor dat medewerkers begeleid en ondersteund worden om de juiste kennis en competenties te verwerven, en ook de verantwoordelijkheden en middelen krijgen die passen bij hun taken. De uitvoering van (beleid)ondersteunende taken wordt hier op afgestemd.

We verbeteren onze bedrijfsvoering

In samenhang met de organisatieontwikkeling, gaan we aan de slag met een aantal (meer korte termijn) projecten gericht op het verbeteren van onze bedrijfsvoering. Op basis van een overzicht van de vraagstukken en knelpunten met betrekking tot de bedrijfsvoering, prioriteren we de benodigde projecten en gaan we ermee aan de slag.

We zorgen dat goede stuurinformatie beschikbaar is

We hebben betrouwbare en relevante stuurinformatie nodig om te kunnen volgen waar we mee bezig zijn, te leren en gefundeerde beslissingen te nemen. We richten onze systemen daarom zo in dat we de juiste stuurinformatie ontsluiten en structureel tot onze beschikking hebben.

We investeren in informatiebeveiliging

We zorgen ervoor dat de privacy van onze inwoners beschermd is. We zetten in op het verhogen van de informatieveiligheid en verdere professionalisering van de informatiebeveiligingsfunctie in de organisatie. Hierbij zijn alle organisatieonderdelen betrokken.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Outcome	2018	Doel
Ziekteverzuimpercentages:		
• Verzuim meer dan 365 dagen	3,19	
• Verzuim 43-365 dagen (lang)	4,33	
• Verzuim 8-42 dagen (middel)	0,76	
• Verzuim 1-7 dagen (kort)	0,84	
Percentage inhuur op totale personeelsbestand	36%	
Incidenten informatiebeveiliging		
Tevredenheid	2018	Doel
Medewerkerstevredenheid:		
• Werkplezier	Cijfers worden bepaald o.b.v. medewerkersbevlogenheids-onderzoek in 2019	
• Bevlogenheid		
• Werkdruk		

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Gemeentelijk beleid
Koersplan Renkum 2020
Organisatie Perspectief op basis van het 7S-model
Besturingsfilosofie Renkum

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	12.804	10.489	9.726	9.692	9.698	9.660
Baten	630					
Saldo van baten en lasten	-12.174	-10.489	-9.726	-9.692	-9.698	-9.660
Mutatie reserve	18	-176	204	142	143	106
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-12.156	-10.664	-9.522	-9.550	-9.554	-9.554

3D. Huisvesting / Gemeentehuis

Doel

We willen goede en laagdrempelige huisvesting, die de interactie met de samenleving versterkt en die medewerkers op een moderne manier faciliteert bij het uitvoeren van hun taken. Huisvesting waarbij openheid, multifunctionaliteit en duurzaamheid belangrijke kernwaarden zijn.

Het gemeentehuis moet een plek zijn waar samenwerking en uitwisseling tussen bestuur, medewerkers en iedereen die in het huis van de gemeente komt (net)werken wordt gestimuleerd.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

Huisvesting

- *Beheer en onderhoud van het gemeentelijk vastgoed.* We stellen een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMJOP) op voor alle gemeentelijke gebouwen. Ook wordt het jaarplan gemaakt voor 2020. Het jaarplan betreft o.a. alle onderhoud werkzaamheden die dat jaar uitgevoerd gaan worden. Het dagelijks onderhoud bestaat voor een groot deel uit contract- en storingsonderhoud.
- *Verduurzamen eigen huisvesting.* In het op te stellen DJMOP wordt op de vervangings- of renovatiemomenten tevens verduurzaamd. De dekking van deze kosten zijn opgenomen in de voorziening gemeentelijke gebouwen. Dit geldt niet voor het gemeentehuis, omdat hiervoor eerst een visie wordt opgesteld.

Gemeentehuis

- *Oplossen klachten en storingen en het hoognodige onderhoud.* Groot onderhoud aan het gemeentehuis vindt niet plaats, alleen het hoognodige, zodat de bedrijfsvoering niet in gevaar loopt.

Specifieke activiteiten 2019:

We stellen een visie over de gemeentewerf op

We gaan verder met het onderzoeken van een passende huisvesting van personeel en materieel op de gemeentewerf Veentjesbrug. Deze visie wordt u voorgelegd.

We stellen een visie over het gemeentehuis op

Voor het gemeentehuis wordt een toekomstvisie opgesteld die rekening houdt met de door de raad gestelde kaders. Deze visie wordt u voorgelegd.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Deze worden vastgelegd in het nog op te stellen Vastgoed beleid	uitvoering	2019
Visie Veentjesbrug met programma van eisen	uitvoering	2019
Visie Gemeentehuis	uitvoering	2019-2020
Onderhoud conform conditiemeting Nen 2767 conditieklaas 3		

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Arbowetgeving
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
Wet Milieubeheer
Woningwet
Gemeentelijk beleid
Vastgoed beleid (2019)
Nota beheer gemeentelijke accommodatie (2008 -2017)
Routekaart Renkum Energieneutraal 2040
Beleidsnota Accommodatiebeheer
Milieunota
Uitvoeringsprogramma Klimaatneutraal

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten		548	597	631	618	607
Baten			17	17	17	17
Saldo van baten en lasten		-548	-580	-613	-600	-590
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat		-548	-580	-613	-600	-590

3E.Samenwerkingsverbanden

Doel

- We houden de regie over onze maatschappelijke opgaven en de ontwikkeling van onze organisatie. De ondersteunende bedrijfsvoeringstaken laten we echter zoveel mogelijk door onze partners uitvoeren.
- We gaan (nieuwe) samenwerkingsverbanden alleen aan wanneer dat voor ons (en dus de Renkumse samenleving) meerwaarde biedt.
- We optimaliseren de huidige samenwerkingsverbanden en leggen daarbij de nadruk op samen.
- We richten het opdrachtgeverschap zo in dat het onze rol als samenwerkingspartner ondersteunt.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- Onze uitvoeringstaken op het gebied van inkoop en aanbesteding, ICT, facilitaire zaken en frontoffice, documentaire informatievoorziening, personeels- en salarisadministratie, financiële administratie, verzekeringen, belastingen, basisregistraties, en secretariaat worden uitgevoerd door de gemeenschappelijke regeling De Connectie (samen met de gemeenten Arnhem en Rheden).
- Het beheren van onze (oude) archiefbescheiden en collecties wordt uitgevoerd door de gemeenschappelijke regeling Gelders Archief.
- We voeren onze opdrachtgevende rol uit richting De Connectie en het Gelders Archief.

Specifieke activiteiten 2019:

We verbeteren onze regievoering op de verbonden partijen

Het auditteam voert een intern auditonderzoek uit naar de ambtelijke regievoering op de verbonden partijen. We geven een vervolg aan deze audit door het opstellen en uitvoeren van een verbeterplan.

We richten onze rol als opdrachtgever en samenwerkingspartner goed in

Op basis van de bevindingen van de audit en het verbeterplan, werken we een plan uit voor het inrichten van de (ambtelijke) rollen van opdrachtgever en samenwerkingspartner en implementeren deze. We leggen hierbij de nadruk op het bewaken van gemaakte afspraken, het sturen op resultaten en het gevoel van samen. We stemmen hierbij zoveel mogelijk af met de raadsthema-agendawerkgroep *Grip op gemeenschappelijke regelingen*.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen		
Output	2017	Doel
Afgeronde audit naar de rollen m.b.t. opdrachtgeverschap	-	-
Outcome	2017	Doel
Begrotingen van gemeenschappelijke regelingen die tijdig worden aangeleverd	-	100%

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving

Wet gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijk beleid

Bestuursfilosofie Renkum

Notitie (Intergemeentelijke) Samenwerking Georganiseerd

Auditrapport De Gemeente Renkum en de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	453	203	398	148	148	148
Baten	409					
Saldo van baten en lasten	-44	-203	-398	-148	-148	-148
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-44	-203	-398	-148	-148	-148

3F. Goed bestuur

Doel

- Het doorlopend verbeteren van de werkwijze van de gemeenteraad door te experimenteren en evalueren.
- De werkprocessen van de gemeenteraad en griffie doorlopend aanpassen om de verbinding tussen gemeenteraad en samenleving, en tussen gemeenteraad en de organisatie te verbeteren.
- Een goede balans vinden tussen de mate van loslaten van gemeentelijke taken en het ondersteunen van onze inwoners.

Activiteiten

Reguliere activiteiten:

- De raad legt contacten met inwoners en geeft ruimte aan hun ideeën door hen actief uit te nodigen voor Raadsontmoetingen.
- De raad geeft invulling aan zijn toezichthoudende taak door op een transparante wijze verantwoording af te leggen over raadsbesluiten en beleid.

Specifieke activiteiten 2019:

De gemeenteraad evalueert de raadsontmoetingen (in het kader van het gemoderniseerd vergaderstelsel)

Sinds mei 2018 is ons vergaderstelsel gemoderniseerd. Met de introductie van raadsontmoetingen nodigt de raad actief inwoners uit hun ideeën, voorstellen en ergernissen met hem te delen. Deze wijze van vergaderen wordt in 2019 voortgezet. De raad evalueert het gemoderniseerde vergaderstelsel in juli 2019. Bij deze evaluatie worden inwoners betrokken.

De gemeenteraad gaat aan de slag met de raadsthema's gemeenschappelijke regelingen en omgevingswet

In september 2018 hebben de raads- en commissieleden en het college samen onderwerpen benoemd die door de raad actief gaat oppakken. Voor 2019 zijn dit de thema's: grip op gemeenschappelijke regeling en de omgevingswet (het inwonersperspectief). Een aantal raads- en commissieleden werkt deze onderwerpen uit voor een raadsdebat, waarbij ze nadrukkelijk inwoners betrekken.

De gemeenteraad evalueert het functioneren van de Rekenkamercommissie

De Rekenkamercommissie ondersteunt de raad bij zijn controlerende taak door o.a. onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid. In het kader van het doorlopend verbeteren van de werkwijze van de raad, evalueren we het functioneren van de Rekenkamercommissie.

De gemeenteraad evalueert het coalitieakkoord Zes Dorpen, Eén Renkum

Om te bezien of we nog op koers zijn wat betreft onze ambities voor de periode 2018-2022, evalueert de raad halverwege de raadsperiode het coalitieakkoord. In het vierde kwartaal van 2019 wordt hiervoor een procesvoorstel voorgelegd aan de raad.

De gemeenteraad en het college evalueren de Besturingsfilosofie Renkum

In 2014 heeft de raad de *Besturingsfilosofie Renkum* en de bijbehorende *Notitie (Intergemeentelijke) Samenwerking Georganiseerd* vastgesteld. Hoewel er ook een uitvoeringsplan zou worden opgesteld, is deze er uiteindelijk niet gekomen. Het college en de raad gaan gezamenlijk de besturingsfilosofie evalueren, waarbij de nadruk ligt op wat er wel is gedaan en wat we nog steeds doen met de besturingsfilosofie.

Beleidsindicatoren en kengetallen

Beleidsindicatoren en kengetallen	Doel
Output	
Totaal aantal geplande raadsontmoetingen voor 2019	16
Aantal geplande raadsontmoetingen in 2019 speciaal voor inwoners	8
In september 2019 wordt een heidag georganiseerd waarin twee tot drie thema's door de raads- en commissieleden en het college worden benoemd die in 2020 worden opgepakt in het kader van de raadsthema-agenda.	-
Eind 2019 ronden de RTA werkgroepen Grip op gemeenschappelijke regelingen en Omgevingswet hun werkzaamheden af.	-
In het eerste kwartaal van 2019 besluit de raad over de evaluatie van het functioneren van de Rekenkamercommissie.	-
In het vierde kwartaal van 2019 wordt aan de raad een procesvoorstel voorgelegd met betrekking tot de evaluatie van het coalitieakkoord.	-
In het eerste kwartaal van 2019 wordt aan de raad een procesvoorstel voorgelegd met betrekking tot de evaluatie van de besturingsfilosofie.	-

Extra informatie: Kader: wetgeving + gemeentelijk beleid

Wetgeving
Aangepast Reglement van orde voor de vergadering van de raad
Aangepaste Verordening op de raadcommissies
Verordening op de Rekenkamercommissie
Gemeentelijk beleid
Besturingsfilosofie Renkum
Notitie (Intergemeentelijke) Samenwerking Georganiseerd
Nota Burgerparticipatie
Rapport Modernisering Vergaderstelsel
Spelregels Raadsontmoetingen

Financiën

	Bedragen * € 1.000					
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	1.321	1.822	1.298	1.320	1.320	1.320
Baten	46					
Saldo van baten en lasten	-1.275	-1.822	-1.298	-1.320	-1.320	-1.320
Mutatie reserve						
Geraamd/gerealiseerde resultaat	-1.275	-1.822	-1.298	-1.320	-1.320	-1.320

Paragrafen

- In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt bepaald dat in de begroting een aantal verplichte paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten.
- Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die verspreid in de begroting staan gebundeld weer te geven. Hiermee wordt van deze onderdelen een dwarsdoorsnede gegeven van alle programma's.

Op grond van de artikelen 9 en 24 van het BBV moet de begroting de volgende paragrafen bevatten:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid

Naast deze verplichte paragrafen hebben we een paragraaf subsidies opgenomen.

1. Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen zijn inkomsten voor de gemeente, betaald door de burgers. Het zijn inkomsten die verkregen worden op grond van publiekrechtelijke regels, voornamelijk belastingen en leges die de overheid heft op grond van wettelijke bepaling van haar inwoners en gasten.

De Gemeentewet onderscheidt twee soorten lokale heffingen:

- Gemeentelijke belastingen. Het kenmerk van belasting is dat tegenover de aan de overheid verschuldigde betaling geen direct aanwijsbare individuele tegenprestatie staat. De opbrengst van de belastingen belandt in beginsel in de algemene middelen van de gemeente en zijn dus vrij besteedbaar. De hoogte van de tarieven van belastingen is in beginsel niet wettelijk beperkt.
- Gemeentelijke rechten of retributies. Het kenmerk van retributies is dat tegenover de aan de overheid verschuldigde betaling een direct aanwijsbare tegenprestatie staat. Die tegenprestatie kan bestaan uit een product of een dienst. De tarieven voor de retributies mogen maximaal kostendekkend worden vastgesteld (artikel 229b Gemeentewet).

De gemeentelijke rechten of retributies worden onderverdeeld in retributies en leges. Bij retributies gaat het om de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. De burger moet ook betalen als hij de dienst niet wenst (bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing). Bij leges gaat het om de levering van individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard (paspoorten, vergunningen enz.). Betaling vindt alleen plaats bij afname van deze producten.

In deze paragraaf zal worden ingegaan op het gemeentelijk beleid voor de bepaling van de tarieven voor belastingen, retributies en leges. De in deze begroting genoemde tarieven zijn voorlopige tarieven. De definitieve vaststelling vindt namelijk plaats bij de vaststelling van de diverse belasting- en legesverordeningen in december 2018.

Belastingen

De gemeente Renkum onderscheidt de volgende belastingen:

- Onroerende zaakbelasting
- Toeristenbelasting
- Hondenbelasting

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt allereerst ingegaan op de uitgangspunten voor de tariefstelling van deze belastingen. Vervolgens komen achtereenvolgens de genoemde belastingen aan de orde.

Uitgangspunten tariefstelling

De uitgangspunten voor de jaarlijkse tariefstelling voor de belastingen is als volgt vastgesteld:

- Een trendmatige verhoging op basis van het inflatiepercentage voor de materiële consumptie (1/2) en lonen en salarissen (1/2) volgens de septembercirculaire;
- Bijstelling van de trendmatige verhoging achteraf op basis van actuele gegevens over het inflatiepercentage voor de achterliggende jaren (maximaal 2 jaar) volgens de laatste circulaire Gemeentefonds.

De inflatiepercentages volgens de septembercirculaire 2018 van het Gemeentefonds worden dus toegepast als uitgangspunt voor de tariefvaststelling voor 2019. In deze circulaire zijn inflatiepercentages opgenomen uit de Macro Economische Verkenning, waarbij onderscheid wordt

gemaakt tussen het inflatiepercentage voor de materiële consumptie en het inflatiepercentage voor lonen en salarissen.

Op basis van deze uitgangspunten is de noodzakelijke trendmatige verhoging van de tarieven voor 2019 als volgt becijferd:

Inflatie Septembercirculaire Gemeentefonds	2017	2018	2019
<i>Getallen in %</i>			
Materiële consumptie	1,50	1,60	1,60
Lonen en salarissen	0,70	3,20	2,90
Totaal	1,10	2,40	2,25
Toegepast Begroting 2018	2,50	1,90	0,00
Tarief	-/- 1,40	0,50	2,25
Cumulatief	-/- 1,40	-/- 0,90	1,35

Op basis van het voorgaande bedraagt de trendmatige verlaging van de tarieven voor 2019 in totaal 1,35%.

Belastingen

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Tarieven 2019

OZB-heffing is een percentage van de waarde.

De onroerendezaakbelasting (OZB) is met ingang van 1 januari 2009 berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

In het coalitieakkoord 2018-2022 is aangegeven dat de OZB in 2019 met maximaal 7% mag stijgen. Dit betekent dat de opbrengst voor 2019 hierdoor met € 454.000 stijgt.

Daarnaast zal de OZB worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 1,20%. Deze inflatie bedraagt € 78.000 en wordt toegevoegd op de stelpost loon- en prijsstijgingen.

De totale opbrengst bedraagt hierdoor € 7.014.000.

De werkelijke waardeontwikkeling van de WOZ-waarde over 2018 wijkt af van de aanname bij de begroting 2018 en de tariefvaststelling 2018. De WOZ-waarde is meer gestegen dan verwacht. Hierdoor denken we een hogere opbrengst te realiseren van € 47.000. Dit effect wordt voor 2019 weer hersteld. Daarnaast is er sprake van een areaalontwikkeling waardoor de opbrengsten stijgen met € 20.000. Dit werkt wel door naar latere jaren.

Bij de berekening van de tarieven 2019 is uitgegaan van een verwachte waardestijging van de woningen met 7,0% en een waardestijging van niet-woningen met 1,0%.

Het bovengenoemde betekent dat de tarieven wijzigen om de opbrengst van € 7.014.000 in 2019 te kunnen realiseren. In december 2018 worden de definitieve tarieven vastgesteld.

De tarieven onroerend goed op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten zijn weergegeven in de volgende tabel.

Tarief OZB	2019 Tarief in % van de waarde onroerend goed	2018 Tarief in % van de waarde onroerend goed
Woning		
Eigenaar	0,1189	0,1185
Niet-woning		
Eigenaar	0,2858	0,2650
Gebruiker	0,2212	0,2104
Totaal	0,5070	0,4754

Opbrengsten OZB

In de volgende tabel zijn de geraamde opbrengsten voor de OZB opgenomen.

Opbrengsten OZB Bedragen x € 1.000	2019	2018	2017	2016
Woning				
Eigenaar	4.812	4.481	4.215	4.214
Niet-woning				
Eigenaar	1.387	1.273	1.229	1.143
Gebruiker	845	795	748	826
Totaal	2.232	2.068	1.977	1.969
Totaal	7.044	6.549	6.192	6.183

Het verschil tussen de opbrengst 2019 en 2018 wordt veroorzaakt door netto resultaat van € 454.000, de inflatie van € 88.000 en correctie op de tarieven 2018 van -/- € 48.000.

Hondenbelasting

Tarieven

De tarieven voor 2019 op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten zijn weergegeven in de volgende tabel (afgerond op 10 cent).

Hondenbelasting <i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018	2017	2016
Eerste hond	65,70	64,80	62,80	63,10
Tweede hond	109,60	108,20	104,80	105,30
Derde en volgende hond	153,60	151,50	146,80	147,50
Stijging t.o.v. vorig jaar	1,35%	3,2%	-/- 0,5%	0,8%

De geraamde opbrengsten hondenbelasting bedragen o.b.v. bovengenoemde tarieven € 182.000.

Toeristenbelasting

Tarieven

Voor 2019 worden de tarieven extra verhoogd om een extra opbrengst van € 30.000 te kunnen realiseren. Daarnaast worden de tarieven voor 2019 voor de inflatie verhoogd.

In de volgende tabel worden de tarieven (afgerond op 5 cent) weergegeven.

Toeristenbelasting	2019	2018	2017	2016
<i>Bedragen in euro's</i>				
Tarief per overnachting voor:				
Hotels	2,05	1,90	1,90	1,75
Campings	1,15	1,05	1,05	0,95
Stijging t.o.v. vorig jaar				
hotels	7,9 %	0,0 %	8,6%	0,0%
campings	9,5 %	0,0 %	10,5%	0,0%

Opbrengsten

De geraamde opbrengsten voor de toeristenbelasting 2019 bedragen € 456.000.

Afvalstoffenheffing

Retributies

Met ingang van 2006 kent de gemeente Renkum de Afvalstoffenheffing en de Rioolheffing als retributies.

Afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt dat de kosten voor 100% gedekt moeten worden door de inkomsten.

Daarbij wordt rekening gehouden met de volgende kosten:

- alle lasten en baten zoals geraamd op het product "2N. Afvalverwijdering en -verwerking";
- afvalbakken bij straatreiniging;
- 100% van de kwijtscheldingen over de Afvalstoffenheffing;
- toegerekende overhead;
- De compensabele btw met betrekking tot product 2N.

Tarieven

In 2017 is overgegaan naar een nieuwe manier van inzamelen. Bij het nieuwe betalingssysteem wordt uitgegaan van het in rekening brengen van het vastrecht per aansluiting inclusief een gemiddeld aantal aanbiedingen per jaar. Na afloop van het kalenderjaar vindt de afrekening plaats op basis van het werkelijk aantal aanbiedingen over het voorgaande jaar. Tegelijkertijd ontvangt men de aanslag van het vastrecht voor het nieuwe jaar.

Hieronder worden de structurele en incidentele aanpassingen van de tarieven voor 2019 weergegeven.

Structurele aanpassing tarieven

Om kostendekkend te zijn voor het jaar 2019 moeten de tarieven 2019 worden verhoogd. Het grootste deel van de tariefaanpassing is het gevolg van het invoeren van een verbrandingsbelasting/exportheffing door het Rijk per 2019 voor restafval dat in Duitsland wordt verbrand. Per saldo een extra kostenpost van € 112.000 ten opzichte van 2018. Ook stijgen de

kosten door inflatie en indexeringen met € 37.000 Tenslotte nemen de baten voor vermarkt kunststof ieder jaar af. Om deze ontwikkeling te verwerken moeten de tarieven voor de afvalstoffenheffing met 4,4% stijgen.

Daarnaast is voor 2019 geen onttrekking van € 180.000 uit de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing geraamd. In de begroting 2018 is gemeld dat vanaf 2019 de tarieven moeten stijgen met **5,6%** zodat het bedrag van € 180.000 alsnog via de afvalstoffenheffing binnen komt.

Uit het onderstaande overzicht blijkt dat de voorziening per 31-12-2018 op € 589.000 uitkomt. Dit is hoger dan vorig jaar was verwacht. Omdat de ontwikkelingen van de lasten en baten binnen het product afvalverwijdering en -verwerking al tot een stijging van de tarieven leiden, wordt voorgesteld om voor 2019 toch de onttrekking van € 180.000 uit de voorziening te handhaven. En voor 2020 € 90.000 te onttrekken uit de voorziening zodat er een geleidelijke verhoging van de tarieven plaatsvindt.

Hierdoor zullen de opbrengsten met 4,4% stijgen. Omdat de verwacht inkomsten voor het variabel deel met de huidige tarieven met ongeveer 5% stijgen ten opzichte van de begroting 2018 moeten de tarieven voor het vastrecht met ongeveer 4,3% stijgen.

Met de raadsbrief met kenmerk 82758 is aan uw raad de evaluatie afvalinzameling 2017 gestuurd. In deze evaluatie zijn een aantal mogelijkheden tot kostenbesparing opgesomd. Deze mogelijkheden zijn niet opgenomen in deze begroting. Het is aan u als raad hier een keuze in te maken. Opgemerkt wordt dat de maatregelen niet direct per 1 januari 2019 ingevoerd kunnen worden. Dit vergt een zorgvuldige voorbereiding. Eventuele aanpassingen kunnen op zijn vroegst in de tweede helft van 2019 ingaan.

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

De egalisatievoorziening afvalstoffenheffing vertoont per 31 december 2017 een saldo van € 739.000. Hieronder wordt de begroting van het verloop van de egalisatievoorziening weergegeven:

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing <i>Bedragen</i>	Mutaties	Stand per 31 december
Stand 31-12-2017		739.000
Onttrekking 2018	- 180.000	
Verwacht resultaat 2018	30.000	
Stand 31-12-2018		589.000
Onttrekking 2019	180.000	
Stand 31-12-2019		409.000
Onttrekking 2020	90.000	
Stand 31-12-2020		319.000
Geen onttrekking	0	
Stand 31-12-2021		319.000
Geen onttrekking	0	
Stand 31-12-2022		319.000

De tarieven voor 2019 op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten zijn weergegeven in de volgende tabel.

Vastrecht <i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018
Tarieven		
1-persoon	203,70	195,40
2-persoons	221,80	212,80
3-persoons of meer	243,10	232,90

Variabel <i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018
Tarieven		
Laagbouw		
Per aanbieding restafval met een 140 liter restafval klike	3,00	3,00
Per aanbieding restafval met een 240 liter restafval klike	5,00	5,00
Hoogbouw		
Per aanbieding restafval met een zak van 60 liter	1,00	1,00
Per aanbieding restafval met een zak van 30 liter	0,50	0,50

In hoogbouw komt het ook voor dat de huishoudens niet zelfstandig het afval in de ondergrondse containers deponeert (serviceflats). Hierbij wordt alleen een vast bedrag aan afvalstoffenheffing in rekening gebracht. Hierbij wordt de helft van de verlaging van de tarieven ten opzichte van 2016 toegepast. De tarieven voor de serviceflats bedragen dan:

Afvalstoffenheffing serviceflats <i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018
Tarieven		
1-persoon	233,20	223,40
2-persoons	262,80	251,70
3-persoons of meer	284,10	272,10

Om de nieuwe tarieven te kunnen vergelijken met de huidige tarieven is er een aanname gemaakt van het aantal keer dat restafval wordt aangeboden. Dit is voor klike's gemiddeld 5,8 keer voor een één persoon, 9,4 keer voor een twee persoon en 12,2 keer voor een 3 of meer persoonshuishouden. Omgerekend komt dit uit op de volgende bedragen:

Afvalstoffenheffing <i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018	2017	2016
Tarieven				
1-persoon	224,00	214,60	205,00	219,00
2-persoons	254,70	244,00	233,70	249,50
3-persoons of meer	285,80	273,70	262,40	280,20
Wijziging t.o.v. vorig jaar	4,4%	4,5%	-6,5%	0,5%

Opbrengsten

De geraamde opbrengsten voor de afvalstoffenheffing 2019 op basis van bovengenoemde uitgangspunten bedragen € 3.528.000.

Rioolheffing

Bij de bepaling van een kostendeekkende rioolheffing gelden voor de kostprijsbepaling de volgende uitgangspunten:

- alle lasten en baten zoals geraamd op het product "3D. Riolering en Water";
- 100% van de kwietscheldingen over de Rioolheffing;
- 50% van de lasten van de straatreiniging;
- 100% van de perceptiekosten van de uitvoering van de bijbehorende belastingtaken;
- Toerekening overhead;
- BTW.

Op basis van 'Water stroomt' (vGRP+ 2016-2020) worden de tarieven voor de rioolheffing berekend. Hierbij is uitgegaan van 3,5% inflatie op basis van inflatiecijfer juli 2018 GWW vloeibaar en een extra stijging, conform vGRP+ 2016-2020, van 0,29% van de opbrengsten.

Omdat de tarieven van niet-woningen zijn bevroren zullen de tarieven van woningen met 4,5% stijgen op de geïndexeerde opbrengst te kunnen realiseren.

De tarieven worden daarmee als volgt:

Tarieven rioolheffing	2019	2018	2017
<i>Bedragen in euro's</i>			
Woning			
Eigenaar, per aansluiting per jaar	98,51	94,29	92,34
Gebruiker, 1 persoon	62,13	59,47	58,23
Gebruiker, 2 personen	124,25	118,93	116,47
Gebruiker, 3 of meer personen	186,38	178,40	174,70
Niet-woning			
Eigenaar per aansluiting per jaar	353,38	353,38	353,38
Gebruiker, per 250 m ³ afgevoerd water	192,70	192,70	192,70
Stijging t.o.v. vorig jaar (eigenaar woningen)	4,5%	2,1%	2,7%
Stijging t.o.v. vorig jaar (gebruiker woningen)	4,5%	2,1%	2,7%

De geraamde opbrengsten voor de rioolheffingen 2019 op basis van bovengenoemde tarieven bedragen € 3.557.000.

Onderstaand overzicht geeft het dekkingspercentage van de inkomsten over 2019 weer.

Kosten c.q. toe te rekenen kosten en opbrengsten	2019
<i>Bedragen in € 1.000</i>	
Water en Riolering	
Doorberekende salarissen en overig personele kosten	320
Toe te rekenen overhead	362
Toegerekende tractie	17
Afschrijvingen	466
Toegerekende rente	314
Directe lasten	950
Investerings direct ten laste van exploitatie	921
Onttrekking uit de voorziening riolering	-/- 339
Overige inkomsten	-/- 67
BTW (alleen over de lasten in exploitatie)	392
Subtotaal water en riolering	3.336
Straatreiniging (50%)	
Doorberekende salarissen en overig personele kosten	57
Toe te rekenen overhead	65
Toegerekende tractie	30
Directe lasten	258
BTW	54
Subtotaal straatreiniging	464
Totaal	3.800
Dekkingspercentage inkomsten	93,6%

Bij de bepaling van de tarieven is rekening gehouden met een BTW-bedrag van € 132.000 waardoor het dekkingspercentage onder de 100% komt. Verder daalt het dekkingspercentage door de stelselwijziging omtrent de overhead.

Lastendruk per huishouden

Op basis van het voorgaande zijn berekeningen gemaakt van de ontwikkeling van de lastendruk voor

onze burgers. In onderstaand overzicht worden voorbeelden van twee varianten weergegeven, namelijk:

A. Van een gezin van 4 personen die eigenaar is van een woning met een WOZ waarde van € 290.500 in 2019 en € 271.500 in 2018 (gemiddelde gemeente Renkum);

B. Van een gezin van 3 personen die een woning huurt.

Belastingdruk voor een huishouden zoals bij A. weergegeven

<i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018
Onroerend zaakbelasting, eigenaar	345,40	321,73
Afvalstoffenheffing	285,80	273,70
Rioolheffing	284,89	272,69
Totaal	916,09	868,12
Mutatie t.o.v. vorig jaar	5,53%	

Belastingdruk voor een huishouden zoals bij B. weergegeven

<i>Bedragen in euro's</i>	2019	2018
Afvalstoffenheffing	285,80	273,70
Rioolheffing	186,38	178,40
Totaal	472,18	452,10
Mutatie t.o.v. vorig jaar	4,44%	

Leges

Binnen de gemeente Renkum worden leges geïnd voor:

- de producten van burgerzaken (waaronder paspoorten, rijbewijzen, huwelijken);
- vergunningen (waaronder bouwvergunningen, gebruikersvergunningen, kapvergunningen, WABO);
- lijkbezorgingsrechten;
- marktgelden;
- overig.

In eerste instantie worden de leges verhoogd op basis van de algemene uitgangspunten voor de bepaling van de jaarlijkse tariefstelling.

Daarnaast worden de leges bepaald op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk gestreefd moet worden naar 100% kostendekking.

Kwijtscheldingen

- De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en retributies te verlenen.
- Kwijtschelding kan worden verleend voor Afvalstoffenheffing en Rioolheffing huishoudens.
- Er is sprake van zogenaamde automatische kwijtscheldingen en kwijtschelding op basis van aanvraag.
- De automatische kwijtschelding wordt verleend als in de voorgaande jaren kwijtschelding is verleend en de betreffende persoon klant is bij sociale zaken of ouder dan 65 jaar is.
- De automatische kwijtschelding wordt jaarlijks gecontroleerd door middel van een steekproef.
- De aanvragen voor kwijtscheldingen worden beoordeeld op basis van inkomenscriteria.
- De kwijtschelding van Afvalstoffenheffing en Rioolheffing worden verdisconteerd in de desbetreffende tarieven.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgenomen dat de gemeente in de begroting en de jaarstukken moet aangeven:

- welke risico's er spelen;
- welke capaciteit (middelen) er beschikbaar is bij tegenvallers;
- wat het beleid is ten aanzien van de risico's, de capaciteit en de relatie tussen beide.

In deze paragraaf zal worden ingegaan op ons weerstandsvermogen in 2019. Daarbij wordt eerst stilgestaan bij het beleid van onze gemeente. Vervolgens komt de weerstandscapaciteit aan de orde. Daarna wordt ingegaan op de risico's waarvan sprake is binnen onze gemeente. Tot slot worden conclusies getrokken over het weerstandsvermogen.

Daarnaast zijn de op basis van het BBV en onze financiële verordening verplichte kengetallen opgenomen in deze paragraaf.

Beleid

De hoofdlijnen van ons beleid met betrekking tot het weerstandsvermogen en risicomanagement is vastgelegd in de financiële verordening gemeente Renkum, die op 28 juni 2017 door uw Raad is vastgesteld. De verdere uitwerking vindt jaarlijks plaats in de begroting.

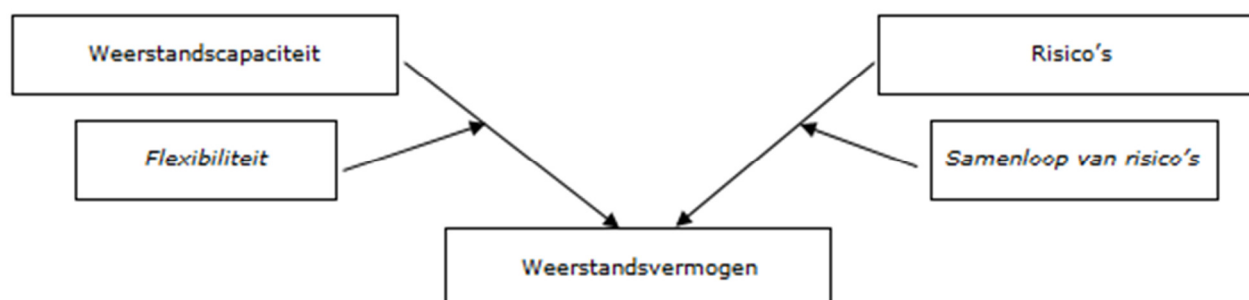
Risicomanagement is als een continu proces vormgegeven binnen de organisatie. Daarvoor is het risicomanagement ingebed binnen het beleidsvormingsproces en de planning- & controlcyclus. Het proces van risicomanagement omvat drie stappen: inventariseren, analyseren en beheersen. In hoofdlijnen zijn er vier mogelijkheden om risico's te beheersen, namelijk: elimineren, reduceren, overdragen of accepteren. Als een risico niet kan worden geëlimineerd, gereduceerd of overgedragen, dan wordt het risico geaccepteerd en zal de eventuele (financiële) schade middels de weerstandscapaciteit moeten worden afgedekt. Dit betekent overigens niet per definitie dat het risico niet beïnvloedbaar is en daarom maar geaccepteerd moet worden. Het betekent dat het risico op dit moment geaccepteerd wordt en niet op één of andere wijze is afgedekt.

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre een gemeente in staat is tegenvallers op te vangen. Van belang is daarbij om vast te stellen in hoeverre tegenvallers kunnen worden opgevangen zonder dat dit consequenties heeft voor het voorgenomen beleid in de (meerjaren)begroting.

Voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn twee factoren van belang, namelijk:

- de weerstandscapaciteit en
- de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

In schema kan dit als volgt worden weergegeven:



Het kan noodzakelijk zijn om de weerstandscapaciteit aan te vullen, bijvoorbeeld omdat er nieuwe risico's zijn ontdekt. Het tempo waarin dit gebeurt is afhankelijk van de flexibiliteit van de (financiële) organisatie. Bepaalde kostenposten kunnen sneller worden omgebogen dan andere.

De samenloop van risico's heeft een dubbele inhoud. Enerzijds kan de samenloop van risico's ertoe leiden dat de weerstandscapaciteit 'op' raakt. Anderzijds kunnen kleine risico's, risico's die individueel niet van belang zijn, indien ze gelijktijdig of kort na elkaar zich voordoen, toch een risico voor de weerstandscapaciteit gaan vormen.

In het vervolg van deze paragraaf zal worden ingegaan op onze weerstandscapaciteit. Vervolgens komen de risico's aan de orde. Tot slot zullen conclusies worden getrokken over het weerstandsvermogen van de gemeente en zal aanvullend worden ingegaan op enkele financiële kengetallen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt c.q. kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Daarbij worden incidentele en structurele weerstandscapaciteit onderscheiden.

Met het eerste wordt het vermogen bedoeld om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau dat de gemeente haar burgers wil aanbieden.

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het bestaande beleid.

Onze weerstandscapaciteit voor de jaren 2018 tot en met 2022 is als volgt:

Weerstandscapaciteit <i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022	Totaal
Structurele capaciteit						
Onbenutte belastingcapaciteit		2.196				2.196
Begrotingsruimte						
Kostenreductie						
Totaal structureel	0	2.196	0	0	0	2.196
Incidentele capaciteit						
Post onvoorzien	165	165	165	165	165	825
Weerstandsreserve	954					954
Onbenutte belastingcapaciteit						
Stille reserves						
Begrotingsruimte						
Kostenreductie						
Totaal incidenteel	1.119	165	165	165	165	1.779
Totaal weerstandscapaciteit	1.119	2.361	165	165	165	3.975

Risico's

Voor de inventarisatie van risico's zijn de risico's ingedeeld naar de programma's in de begroting. Niet alle risico's zijn daadwerkelijk risico's voor het weerstandsvermogen van de gemeente. Risico's waarvoor reeds een voorziening, verzekering of bestemmingsreserve is gevormd, worden niet meegenomen in deze inventarisatie. Dit geldt ook voor risico's waarvoor reeds in de projectbegroting c.q. de kostenrekening een post onvoorzien is opgenomen.

Van de risico's is beoordeeld:

- of het een incidenteel (I) of structureel (S) risico betreft;
- wat de kans is dat het risico zich voordoet op een schaal van 1 (zeer klein) tot 5 (zeer groot);
- wat het financiële gevolg van het risico is van een schaal van 1 (€ 0 - € 25.000) tot 5 (meer dan €250.000);
- de totale score door de kans te vermenigvuldigen met het financiële gevolg;
- hoe het risico zich geeft ontwikkeld na de vorige rapportage (gestegen +; gelijkgebleven =; gedaald -/-)
- met welk risicobedrag is gerekend voor 2019.

De belangrijkste risico's voor onze gemeente (met een score > 10) zijn weergegeven in de volgende tabel.

P	Risico	Omschrijving	I/S	Kans	Omvang	Score	Ontwik- keling	Bedrag 2019
1	Onderwijs huisvesting	Bouwkosten liggen hoger dan de normbedragen in het huisvestingsplan (IHP). Begrote opbrengsten kunnen niet worden gerealiseerd, ook in relatie tot fiscale afwikkeling.	I	5	5	25	+	360.000
1	Wmo en jeugdwet	Vraag kan hoger liggen dan de verwachte zorgconsumptie. Taakstelling Sociaal domein kan niet worden gerealiseerd.	I	5	5	25	=	0, risico tlv reserve SD
1	Inkomens voorziening	Voor 2019 houden we rekening met een daling van het rijksbudget. Deze daling valt pas te kwantificeren bij het verschijnen van de september circulaire. De lasten van bijstand worden begroot op het toegekende rijksbudget plus het maximale eigen risico voor de gemeente. In 2019 bedraagt het eigen risico 10%. Voor zover het tekort de 10% overstijgt, kan de gemeente een vangnetuitkering bij het Rijk aanvragen. Risico is dat we niet voldoen aan de voorwaarde voor deze vangnetuitkering. Dit risico zal de komende jaren toenemen door aanscherping van de voorwaarden voor de vangnetuitkering en het blijven stijgen van de uitgaven voor bijstand. Wanneer het rijksbudget stijgt, stijgt ook het eigen risico mee. In de komende 5 jaar daalt het budget per instromer voor arbeidsparticipatie. Wanneer	S	3	5	15	+	0

P	Risico	Omschrijving	I/S	Kans	Omvang	Score	Ontwik- -keling	Bedrag 2019
		de gemeente onvoldoende resultaten boekt op uitstroom, heeft dit gevolgen voor de bijstand en de vangnetuitkering. Daarnaast houden wij rekening met een negatieve bestandsontwikkeling door aangekondigde wetswijzigingen en afvlakken van de huidige hoogconjunctuur.						
2	Verkeer	(Economische) ontwikkelingen als groei van het aantal voertuigen per huishouden, vergrijzing in de dorpen, modernisering van het wagenpark en het aantrekken van de aannemersmarkt zetten de budgetten onder druk.	S	2	5	10	+	25.000
2	Boom-beheer	Verhoogd veiligheidsrisico en schade door achterstallig onderhoud, risico van takbreuk door boomziektes. <i>Geld beschikbaar vanuit reserve.</i>	I	5	5	25	-/-	0
2	Wegen- onder- houd	Risico op kapitaalsvernietiging door onderhoud onder het vastgestelde kwaliteitsniveau. en 2020 een kleiner risico door extra beschikbare middelen.	S	3	5	15	-/-	450.000
2	Openbare verlich- ting	Innovatieve aanbesteding moet leiden tot een aanbod waarbij innovatie ertoe leidt dat we stroomgebruik, onderhoud en vervanging binnen de beschikbare budgetten realiseren. Tot definitieve afronding van de aanbesteding bestaat het risico dat dit niet lukt.	S	2	5	10	-/-	75.000
2	Land- schap	Bestrijding invasieve exoten als Japanse Duizendknoop en Reuzenbereklaauw.	I	5	4	20	=	158.000
3	Uitkering	Eigen risico over WGA	I	3	5	15	=	125.000

P	Risico	Omschrijving	I/S	Kans	Omvang	Score	Ontwik- -keling	Bedrag 2019
	WGA	uitkering en re-integratie van personeel.						
3	AVG	Boete vanwege het niet naleven van wettelijke verplichtingen in het kader van de algemene verordening gegevensbescherming	I	3	5	15	=	250.000
3	Connectie	Risico dat de verwachte kostenbesparing, met name op ICT, niet wordt gerealiseerd.	I	3	4	12	=	88.000
3	Gemeentelijke gebouwen	Onderhoud niet-kernareaal is niet ingecalculeerd in verband met voornemen tot verkoop. Renovatie kernareaal wordt per object aangevraagd. Taakstelling vastgoed bedraagt 84.000 / jaar.	I	4	3	12	+	53.000
F	Algemene uitkering	Omvang van de algemene uitkering is gekoppeld aan de uitgaven binnen de rijksbegroting. Risico dat gemeentelijke uitgaven daar niet mee in de pas lopen. Risico van een uitname uit het gemeentefonds voor stijgende declaraties binnen het Btw-compensatiefonds.	S	3	5	15	+	82.000
F	Loon- en prijsstijgingen	Risico dat gereserveerd bedrag voor loon- en prijsstijgingen uit algemene uitkering en belastingen onvoldoende is om inflatie te compenseren.	I	2	5	10	+	75.000
F	Verruiming Btw-sportvrijstelling	Risico dat het btw-effect voor de gemeente hoger ligt dan de compensatie vanuit het rijk.	S	2	5	10	+	30.000

Het totaal van de risicobedragen per programma is als volgt becijferd.

Risico's <i>Bedragen x</i> <i>€ 1.000</i>	2018 Inc	2018 Str	2019 Inc	2019 Str	2020 Inc	2020 Str	2021 Inc	2021 Str	2022 Inc	2022 Str
1. Samenleving	23	0	336	19	212	0	11	0	0	0
2. Omgeving	48	0	300	100	45	0	45	450	45	0
3. Organisatie	468	0	145	0	130	0	130	0	130	0
Financiën	66	30	115	93	28	0	22	0	18	0
Totaal	604	30	896	212	416	0	209	450	193	0

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen kan in twee soorten worden verdeeld, te weten:

- *Statisch weerstandsvermogen*: de mate waarin tegenvallers *in het begrotingsjaar* zelf opgevangen kunnen worden, zonder dat de gemeente haar beleid moet aanpassen.
- *Dynamisch weerstandsvermogen*: de mate waarin tegenvallers *gedurende meerdere begrotingsjaren* kunnen worden opgevangen, zonder dat dit consequenties heeft voor de realisatie van het beleid.

Het in kaart brengen van het statisch en dynamisch weerstandsvermogen geeft de gemeente inzicht in hoeverre ze in staat is om risico's op te vangen in het huidige jaar en komende jaren. Met dit inzicht kan de gemeente tijdig maatregelen treffen om problemen te voorkomen.

Het weerstandsvermogen is niet uit te drukken in een bedrag. Het betreft een kwantificering van de confrontatie tussen de weerstandscapaciteit en de financiële risico's. Wij berekenen het statisch en het dynamisch weerstandsvermogen als volgt:

$$\text{Statisch weerstandsvermogen} = \frac{\text{(Incidentele weerstandscapaciteit jaar t t/m t+4)}}{\text{((Inc. risico's jaar t t/m t+4) + (str. risico's jaar t))}} \times 100 \%$$

$$\text{Dynamisch weerstandsvermogen} = \frac{\text{(Structurele weerstandscapaciteit jaar t+1 t/m t+4)}}{\text{(Structurele risico's jaar t+1 t/m t+4)}} \times 100\%$$

Aan het weerstandsvermogen geven we de volgende kwalificaties:

Weerstandsvermogen	Beoordeling
> 100 %	Uitstekend
80 % - 100 %	Ruim voldoende
60 % - 80 %	Voldoende
40 % - 60 %	Matig
< 40 %	Slecht

Op basis van het coalitieakkoord streven wij naar een statisch en dynamisch weerstandsvermogen van 100%.

Het statisch en dynamisch weerstandsvermogen van onze gemeente kan op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten als volgt worden vastgesteld.

Statisch weerstandsvermogen	
Risico's ten opzichte van incidentele weerstandscapaciteit	
Incidentele risico's 2018 t/m 2022	2.318
Structurele risico's 2018 en 2019	242
Totaal	2.559
Aanwezige incidentele weerstandscapaciteit 2018 t/m 2022	1.779
Percentage	70 %

Dynamisch weerstandsvermogen	
Risico's ten opzichte van structurele weerstandscapaciteit	
Structurele risico's 2018 t/m 2022	692
Totaal	692
Aanwezige structurele weerstandscapaciteit 2018 t/m 2022	2.196
Percentage	318 %

De conclusie luidt dat het statisch weerstandsvermogen voldoende is en niet voldoet aan de gestelde norm van 100%. Het dynamisch weerstandsvermogen is meer dan uitstekend.

In het coalitieakkoord is besloten om de weerstandsreserve aan te vullen vanuit de vrije algemene reserve om het statisch weerstandsniveau op het gewenste niveau te brengen. Hiervoor is een storting van € 780.000 in de weerstandsreserve noodzakelijk. Dit is verwerkt in deze begroting.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten is het verplicht een aantal financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Het betreft de volgende kengetallen:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- kengetal grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden.

De uitkomst van deze kengetallen voor onze gemeente is weergegeven in de volgende tabel.

Financiële kengetallen	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
Netto schuldquote	31%	32%	44%	65%	66%	64%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	25%	26%	38%	59%	60%	58%
Solvabiliteitsratio	27%	27%	22%	15%	15%	14%
Grondexploitatie	3%	3%	2%	1%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	2%	1%	0%	-1%	-1%	0%
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde voorgaand jaar	116%	120%	127%	nb	nb	nb

Beoordeling ontwikkeling kengetallen

De netto schuldquote laat door de jaren heen een stijging zien. Dit laat zich verklaren door grote investeringen in het MFC 3B4, scholen, brandweerposten, sporthallen en gymzalen waarvoor externe financiering wordt aangetrokken. Vergeleken met andere Gelderse gemeenten was onze schuldenlast relatief laag ten opzichte van de eigen middelen. De bijbehorende rente- en aflossingslast vormt dan ook een relatief beperkt onderdeel van de gemeentelijke uitgaven.

De solvabiliteitsratio, oftewel het eigen vermogen in verhouding tot het balanstotaal laat een daling zien. Ook dit heeft te maken met de eerder genoemde investeringen.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De afgelopen periode is de grondwaarde van een aantal projecten afgeboekt op basis van nieuwe contracten. De resterende grondwaarde is daarmee beperkt. De verwachte realisatie van projecten verklaart de daling van het percentage.

De structurele exploitatieruimte is beperkt.

De woonlasten liggen hoger dan het landelijke en het Gelderse gemiddelde.

De provincie Gelderland gaat voor de beoordeling van de gemeentelijke begroting uit van een categorisering van de kengetallen. Zij nemen de netto schuldquote niet mee in hun oordeel. De omvang van het weerstandsvermogen wordt daarentegen wel meegenomen in het oordeel. De categorieën, waarbij categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest, zijn opgenomen in de volgende tabel. De score van Renkum voor 2019 is vetgedrukt weergegeven.

Kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 - 50 %	< 20 %
Grondexploitatie	< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
Structurele exploitatieruimte	Begr. en MJB > 0 %	Begr. of MJB > 0 %	Begr. en MJB < 0 %
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde voorgaand jaar	< 95 %	95 - 105 %	> 105 %
Weerstandsvermogen	> 100 %	80 - 100 %	< 80 %

Bovenstaande score houdt in dat Renkum matig scoort. Voor de bepaling van de toezichtsvorm (repressief of preventief toezicht) blijft het reëel en structureel sluitend zijn van de (meerjaren)begroting het bepalende criterium.

3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

- Kapitaalgoederen zijn investeringen waarvan het nut zich over een reeks van jaren uitstrekt.
- In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt het beleidskader over het onderhoud van kapitaalgoederen zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen gegeven.
- Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen komen op diverse beleidsvelden voor. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatielasten gemoeid. Een goed overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.
- Het beleid van de gemeente Renkum voor het onderhoud van kapitaalgoederen is opgenomen in de volgende plannen:

Nota	Vaststelling
Beleidsnota Wegbeheer Renkum 2012-2017	raad d.d. 21 december 2011, in 2018 wordt een Integraal Beheerplan Openbare Ruimte aan u voorgelegd
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan + "Water Stroomt 2016 - 2020	16 december 2015
Beleidsnota Beheer Gemeentelijke Accommodaties (BGA; onderhoudsplanning t/m 2017)	ter kennisname commissie bedrijvigheid d.d. 14 november 2007
Groenstructuurplan "Structuur in het groen, slim verbinden" 2017-2027	vastgesteld eind 2016
Bosbeleidsplan 2018 - 2028	Wordt in oktober 2017 door u behandeld.
Bomenverordening gemeente Renkum 2017	vastgesteld eind 2016
Groenbeheerplan 2012-2017	inwerkingtreding januari 2012, wordt vervangen door een integraal beleidsplan
Beleidsnota openbare verlichting 2006-2015	Deze nota wordt opgenomen in het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte. Dit is wel afhankelijk van de vaststelling van nieuwe landelijke richtlijnen.

Voor de eerste drie plannen gaat het om groot onderhoud dat loopt via een onderhoudsvoorziening/ -reserve. Voor de realisatie van de overige genoemde plannen zijn jaarlijks middelen opgenomen binnen de begroting.

Onderhoud wegen

Inleiding

De gemeente heeft als wegbeheerder de verplichting haar wegen verantwoord te beheren en te onderhouden. Zij is volgens het Burgerlijk Wetboek wettelijk aansprakelijk voor schade die te wijten is aan of veroorzaakt wordt door gebreken aan de verharding.

Kengetallen

Totale oppervlakte van verhardingen in het beheer van de gemeente	ca. 1.630.000 m ²
Binnen de bebouwde kom (ca. 82%)	ca. 1.340.000 m ²
Buiten de bebouwde kom (ca. 18%)	ca. 290.000 m ²

Beleidsnota Wegbeheer Renkum (BWR)

In 2018 is een nieuw beleidsplan wegen opgesteld. De vaststelling van dit beleidsstuk is beoogd voor begin 2019. Daarnaast komt er een integraal Beheerplan Openbare Ruimte waarvan Wegen een onderdeel van uitmaakt. Om te voorkomen dat het nieuwe beleid afwijkingen vertoont op het gebied van integraliteit stemmen we deze stukken op elkaar af. In het integrale plan wordt inzicht verschaft in de kwantiteit, kwaliteit, onderhoudsplanning, kwaliteitsbeeld en onderhoudskosten van de in beheer zijnde wegen.

Integrale projectaanpak

Integrale projecten worden conform het projectmatig werken opgezet en komen zoveel mogelijk tot stand door 'werk met werk maken'. Om integrale kansen op de diverse domeinen inzichtelijk te maken wordt gewerkt meerjarenonderhoudsplanning voor wegen.

Onderhoudsniveau

In de Actualisatienota 2015-2017 is vastgelegd dat onderhoud wordt gepleegd op een gecombineerd kwaliteitsniveau B/C conform de CROW (landelijk erkend instituut voor normen en richtlijnen), waarbij de belangrijkste ontsluitingswegen en fietspaden op niveau B en de overige op niveau C worden onderhouden. Met het vaststellen van de nieuwe beleidsnota in 2019 wordt het onderhoudsniveau opnieuw door u vastgesteld.

Reserve wegenonderhoud

De reserve heeft tot doel de budgetten ten behoeve van de onderhoudsplanning beschikbaar te houden. De afgelopen jaren waren wij vanwege het budget genoodzaakt een *budgetbegroting* toe te passen, waarbij bij het bepalen van de planning dus wordt uitgegaan van het beschikbare budget. Jaarlijks is hiervoor een budget van € 913.000 beschikbaar.

De stand van de reserve wegenonderhoud laat het volgende (begrote) verloop zien (bedragen x € 1.000):

Stand 31-12-2018	0
Dotatie 2019	0
Onttrekking 2019	0
Stand 31-12-2019	0

Achterstallig onderhoud/ risico's/ maatregelen

- Voor 2019 (en verder) geeft de wegininspectie van 2018 duidelijk aan dat de kwaliteit verslechtert. Veel straten die uit de inspectie als onvoldoende komen (22%), kunnen niet worden aangepakt met het structurele wegonderhoudsbudget. Voor wegenonderhoud is een extra bedrag beschikbaar van totaal €1.500.000. Dit bedrag wordt gebruikt om in 2019/2020 een gedeelte van de achterstanden weg te werken. Daarnaast is een structureel budget beschikbaar van € 913.000 en dat is, zo blijkt uit de inspecties, onvoldoende. Zelfs voor onderhoud op niveau B/C.
- Voor het opstellen van het nieuwe Integraal Beheerplan Openbare Ruimte wordt o.a. onderzocht of we met een nieuwe, duurzame werkwijze ook financieel voordeel kunnen behalen.

Inflatie

Om het bedrag van de budgetbegroting op het gewenste prijspeil van het betreffende boekjaar te krijgen, wordt een inflatiecorrectie toegepast. De inflatiepercentages worden ontleend aan de CROW indexen (Risicoregeling GWW 1995).

Wat gaan we doen in 2019?

- Aan de hand van de uitkomst van de wegininspecties 2018 en het beschikbare budget onderhoud uitvoeren.
- Vaststellen nieuw beleidsplan wegen.
- Opstellen integraal beheerplan.
- Onderzoeken of er financiële voordelen mogelijk zijn.

Openbare verlichting

Inleiding

De gemeente heeft als wegbeheerder de verplichting haar openbare verlichting verantwoord te beheren en te onderhouden. De gemeente is volgens het Burgerlijk Wetboek wettelijk aansprakelijk voor schade die te wijten is aan of veroorzaakt wordt door gebreken aan de openbare verlichting. Deze aansprakelijkheid heeft alleen betrekking op de verkeersveiligheid en laat de sociale veiligheid buiten beschouwing.

Kengetallen

Lichtmasten	Circa 5.830 stuks (waarvan circa 1.300 stuks ouder dan 40 jaar (afschrijvingstermijn))
Armaturen	circa 6.150 stuks (waarvan circa 1.500 stuks ouder dan 20 jaar (afschrijvingstermijn))
LED armaturen	639 stuks

Beleidsnota

De beleidsnota wordt onderdeel van het nieuwe Integraal beheerplan Openbare Ruimte.

Onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is sober.

Er is een groot percentage lichtmasten en armaturen volledig afgeschreven. Oude armaturen worden vervangen door gebruikte exemplaren. Als dit niet mogelijk is worden nieuwe energiezuinige armaturen led-lampen geplaatst. Het onderhoud is enkel gericht op het in stand houden van het bestaande areaal.

Budget

In de meerjarenbegroting is voor energie ten behoeve van openbare verlichting een bedrag van € 123.000 beschikbaar. Voor onderhoud is dat € 112.000. Voor vervanging is in de periode 2014-2018 € 280.000 per jaar beschikbaar gesteld (totaal € 1.120.000). De vervanging is uitgesteld tot na de aanbesteding van de openbare verlichting.

Wat gaan we doen in 2019?

- Na de aanbesteding wordt in 2019 gestart met de nieuwe werkwijze.
- Opstellen nieuw Integraal Beheerplan Openbare Ruimte waarvan Verlichting een onderdeel van uitmaakt.

Riolering

Beleidsnota: Gemeentelijk rioleringsplan: Water stroomt (verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan+ of vGRP+)

Van 2016 t/m 2020 is **Water** stroomt van kracht. In de Wet Milieubeheer is geregeld dat de gemeenteraad een GRP telkens voor een daarbij vast te stellen periode vaststelt. Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de watertaken in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit. De zorg voor water en riolering is een voortdurend proces dat door ontwikkelingen in de tijd moet worden aangepast.

Volgens de huidige wetgeving, vastgelegd in de Waterwet en de wet Milieubeheer, is er voor de gemeente sprake van drie zorgplichten:

- de zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
- de zorgplicht voor het afvloeiende hemelwater;
- de zorgplicht ter voorkoming van structureel nadelige gevolgen van het grondwater.

Uitvoering van de maatregelen om de ambities uit **Water** stroomt (vGRP+) vorm te geven zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is. Verder wordt ervoor gezorgd dat hemelwater, voor zover particulieren dat niet zelf kunnen, goed wordt ingezameld en verwerkt en dat inwoners weten waar ze met grondwatervragen terecht kunnen. De kosten van deze maatregelen worden betaald uit de rioolheffing (Gemeentewet).

Kengetallen

De riolering binnen de gemeente Renkum bestaat uit:

Vrijvervalriolering	circa 172 km
Druk- en persleidingen	circa 24 km
Pompunits voor drukriolering	75 stuks
Rioolgemalen	13 (waarvan 3 hoofdgemalen)

De gegevens van de riolering zijn opgeslagen in een rioleringsbeheersysteem. De toestand van de riolering wordt bewaakt door middel van inspecties met een videocamera.

In de riolering is meetapparatuur opgenomen conform het meetplan (42 locaties).	42
Peilbuizen voor het grondwatermeetnet	19
Locaties met voorzieningen voor opvang, berging, geleiding en infiltratie van hemelwater	Ca. 400 locaties
Waar wegen waterlopen passeren, zijn duikers of bruggen aangelegd. Bruggen en duikers in gemeentelijke wegen:	Circa 50

Onderhoudsniveau

Er is gekozen voor de ambitieniveaus 'minimaal' voor grondwater, 'integraal' voor oppervlaktewater en afvalwater en 'toekomstgericht' voor hemelwater, omdat deze ambities uitgaan van de wettelijke kaders, de fysieke omstandigheden in Renkum en de wensen van bijvoorbeeld het college zoals vastgelegd in het coalitieakkoord 2014-2018. Bovendien sluiten deze ambities aan bij de lijn die in het verleden door de gemeente is gevolgd.

Beheer

- Het beheer van het rioolstelsel wordt door de gemeente gedaan. Werkzaamheden worden veelal uitbesteed.
- Het beheer van de waterlopen zoals de beken en sprengen is in handen van Waterschap Vallei & Veluwe. In overleg met de gemeente is een beheer- en onderhoudsplan opgesteld.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de duikers in wegen en bruggen over deze waterlopen, als dit gemeentelijke wegen betreft. Groot onderhoud en vervanging van duikers en bruggen wordt uitgevoerd naar aanleiding van wegonderhoud. Er is financieel rekening gehouden met het (indien nodig) vervangen van duikers en bruggen in het vGRP+.

Achterstallig onderhoud/ risico's/ maatregelen

Door de vele wortel-ingroei in het riool is er een hoog risico voor wat betreft verstoppingen. Hiervoor is budget gereserveerd in **Water Stroomt**.

Voorzieningen

1) Voorziening GRP

Deze voorziening wordt ingezet om het vGRP+ te kunnen realiseren en de daarmee gepaard gaande kosten te egaliseren. Het gaat hierbij om de jaarlijkse terugkerende lasten van beheer, klein onderhoud, energie, schoonhouden, administratie, verzekering etc., groot onderhoud, vervangingen en kapitaallasten van geactiveerde investeringen.

Deze voorziening wordt onder andere gebruikt om bijvoorbeeld uitgesteld schoonmaakonderhoud alsnog uit te kunnen voeren in een volgend begrotingsjaar, het 'direct afboeken' van spaarbedragen ten gunste van een vervangingsinvestering en nog niet uitgevoerd groot onderhoud.

2) Voorziening rioolheffing

Elk jaar ontstaan voor- of nadelen op de exploitatiebudgetten als gevolg van onder andere aanbestedings- en efficiencyresultaten. Deze resultaten worden in de voorziening rioolheffing gemuteerd. Op deze wijze worden deze resultaten op transparante wijze vastgelegd. Uw raad kan besluiten de gelden in deze voorziening aan de inwoners terug te geven via de Rioolheffing.

Voor meer informatie inzake de Rioolheffing verwijzen we u naar de paragraaf Lokale heffingen.

Samenwerking

Met de waterpartners vindt overleg plaats over:

- De samenwerking en optimalisatie van de afvalwaterketen.
- Het gezamenlijk beheren van de meetnetten en verbeteren van de analyse van de meetgegevens.
- Het ontwikkelen van een visie op de afvalwaterketen in samenwerking met de partners van het Platform Water.
- Klimaatverandering: de klimaatadaptatie-thema's (wateroverlast, hittestress, droogte, veiligheid) worden gevolgd. Op dit moment richt de actie zich op de wijze waarop er moet worden omgegaan met het voorkomen en oplossen van wateroverlast.
- De financiering van watertaken.

De, op gemeentelijk niveau nader uit te werken maatregelen zijn in financiële zin meegenomen in **Water** stroomt (vGRP+). Uitzondering hierop is klimaatadaptatie: te nemen maatregelen worden in eerste instantie geïntegreerd in reguliere maatregelen en budgetten. Door op deze manier te werk te gaan worden hier geen aparte uitvoeringskosten verwacht.

Wat gaan we doen in 2019?

- Vervanging en re-linen gemengde/ vuilwaterriolering conform uitvoeringsprogramma van het vGRP+ (onder voorbehoud Dankmeijerweg te Renkum), zoveel mogelijk gecombineerd met opgaven vanuit 'wegen' en 'groen'.
- Meerjarig onderhoud van 85 pompen en gemalen (periode 2013 - 2023).
- Deelreparaties conform uitvoeringsprogramma op diverse locaties binnen de gemeente.

Groen

Kengetallen

Beheercategorie	Oppervlakte m2.	Aantal stuks
Bomen: Straat en laanbomen		26.000
Bomen: visueel onderhoud		1.618
Bosjes	120.765	
Bosplantsoen	167.960	
Hagen	26.508	
Heesters	122.133	
Vaste planten	816	
Gazon	418.116	
Ruw gras	139.338	
Bloemrijk grasland	172.133	
Graskeien	1.435	
Speelondergronden	8.413	

Onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau "accent" is dit jaar weer opnieuw extern geschouwd. Tot dusver is hier het beste resultaat naar voren gekomen. Dit wil zeggen dat de groenvakken in de wijken nagenoeg op niveau zijn. Het gewenste onderhoudsniveau in de parken en monumenten en het verschil tussen de andere groenvoorzieningen (Accent) is op dit moment nog niet genoeg inzichtelijk.

Dagelijks beheer

Het dagelijks beheer wordt uitgevoerd volgens bestekken. Hierin staan de uit te voeren werkzaamheden met het bijbehorende areaal vermeld. De bestekken worden jaarlijks afgestemd op het beschikbare budget en worden uitgevoerd door onderaannemers, onderhoudsteam (voormalige Permar) en eigen dienst.

Financiële middelen

Binnen de meerjaren (exploitatie) begroting is budget beschikbaar voor groenonderhoud ('bos en landschap' en 'groenonderhoud').

Wat gaan we doen in 2019?

Actualiseren Beleidsplan Groenbeheer, dit wordt een onderdeel van het nieuwe Integraal Beheerplan Openbare Ruimte.

Gemeentelijke gebouwen (excl. Schoolgebouwen)

Dit onderdeel gaat om het beheer en onderhoud van de algemene vastgoedobjecten, die niet zijn toegekend aan een ander begrotingsonderdeel.

Beleidsnota Beheer Gemeentelijke Accommodaties (BGA)

Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen vindt plaats op basis van de Beleidsnota Beheer Gemeentelijke Accommodaties (BGA). Onderdeel van deze beleidsnota is het meerjarenonderhoudsplan (MOP) waarin de planning van de onderhoudswerkzaamheden voor een periode van tien jaar is opgenomen. Jaarlijks wordt de MOP bijgewerkt aan de hand van de werkelijke toestand van de gebouwen. Deze beleidsnota gaat op in de op te stellen nota Vastgoedbeleid.

Overigens gaat het op te stellen Vastgoedbeleid gelden voor alle gemeentelijke gebouwen, dus ook die vallen onder de overige begrotingsposten. Financieel en qua maatschappelijk nut vallen die gebouwen echter onder de betreffende begrotingspost.

Onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau dat is vastgelegd in het BGA is sober en doelmatig (gemiddeld "redelijk" conditieniveau).

Inflatie

Om het bedrag in de reserve (voorziening) groot onderhoud op het gewenste prijspeil te houden, wordt zowel over de inhoud van de reserve (voorziening) als op de storting in de reserve (voorziening) een inflatiecorrectie toegepast. De inflatiecijfers worden ontleend aan de prijsindexcijfers bouwkosten nieuwbouwwoningen van het CBS.

Achterstallig onderhoud/ risico's/ maatregelen

De gebouwen in het niet-kernareaal bevatten over het algemeen wel achterstallig onderhoud. Deze gebouwen worden door de gemeente van de hand gedaan.

Renovaties

Elk vastgoedobject heeft een bepaalde levenscyclus. De technische levensduur van een gebouw ligt tussen de veertig en vijftig jaar. Als deze cyclus bijna is verstreken, moet er een keuze worden gemaakt wat er verder met het gebouw gaat gebeuren. Als het gebruik van het gebouw voor een langere periode wordt voortgezet, dient er een renovatieplan te worden opgesteld dat gerelateerd is aan het gebruik.

Belangrijke aspecten zijn continuering gebruik of aanpassing van functionaliteit. Ook verduurzamen van het vastgoedobject is bij renovatie een belangrijk onderdeel. Renovatie-werkzaamheden zijn niet in de voorziening groot onderhoud gebouwen opgenomen en daarmee ook niet in het MOP. Het budget voor een vastgoedobject dat in aanmerking komt voor renovatiewerkzaamheden, wordt door middel van een raadsvoorstel aangevraagd.

Komend jaar speelt dit voor zowel het gemeentehuis als voor de gemeentewerf. Voorafgaand daaraan een voorstel voor het aanvragen van budget, werken we allereerst een visie uit, waarin wordt ingegaan of/welke alternatieven er zijn voor renovatie en welke kansen die alternatieven of renovatie bieden.

Overige bouwwerken

Gedenktekens, beelden, hekwerken, afscheidingen en grenspalen, zijn geen onderdeel van het kernareaal. In de voorziening gemeentelijke gebouwen is hier dan ook geen rekening mee gehouden. Deze objecten zijn grotendeels geïnventariseerd, maar de verschillende vormen van regulier onderhoud zijn niet inzichtelijk. Het onderhoud hiervan wordt meegenomen in het dagelijks onderhoud. Als blijkt dat iets onderhoud nodig heeft, wordt dit uitgevoerd.

Verhuur en verkoop van gronden en gebouwen

De gemeente heeft kavels in bezit die worden verhuurd. Kavels of stroken die niet om een (maatschappelijke) reden in ons bezit moeten zijn worden afgestoten. Dit geldt ook voor gebouwen. Onze gebouwen, waaronder gymzalen en de sporthal Doorwerth worden (buiten de schooltijden) verhuurd aan diverse gebruikers. Soms voor incidenteel gebruik, veelal op grond van jaarcontracten. Gebouwen die niet langer nodig zijn (niet-kernareaal) worden verkocht of de terreinen ontwikkeld.

Wat gaan we doen in 2019?

- **Opstellen van het Vastgoed Beleid** In 2019 wordt het Vastgoed Beleid opgesteld. Een onderdeel van vastgoed beleid is voor elk gebouw dat als kernareaal is bestempeld een Duurzaam Meerjaren Onderhoud Plan (DMJOP) op te stellen. We willen deze nota actualiseren en verruimen met andere onderwerpen zoals regels voor verhuur en verkoop van gebouwen en percelen. In het kader van het professionaliseren van ons vastgoed leggen we u de nota Vastgoed beleid voor.
- **Opstellen nieuwe lijst kernareaal-niet kernareaal.** Deze lijst is onderdeel van de nota Vastgoed beleid en wordt u voorgelegd.
- **Vastgoed registratie** We gaan de diverse gegevens over ons vastgoed zodanig registreren dat hiermee analyses kunnen worden gedaan die helpen bij het kunnen aansluiten van ons gemeentelijk vastgoed op onze maatschappelijke doelen. Deze stuurinformatie levert gegevens die we gebruiken bij het opstellen van het jaarplan vastgoed.
- **Vastgoedmanager** We professionaliseren onze organisatie verder door een (deeltijd) vastgoedmanager aan te stellen die bovenstaande analyses uitvoert en het bestuur adviseert bij diverse vastgoedvraagstukken. Vastgoedvraagstukken van ons zelf, en zo nodig, van onze maatschappelijke partners.

- **Beheer en onderhoud, verhuur en verkoop** Waar een (deel van een) gebouw niet nodig is voor eigen gebruik wordt dit verhuurd tegen marktconforme voorwaarden. Beheer van gronden gemeente Renkum gebeurt op verschillende wijzen: verhuur, pacht, erfpacht en opstal. Wanneer duidelijk is dat de gemeente de grond zelf niet nodig heeft, nu of op termijn, wordt deze verkocht. Uit de opgestelde DMJOP's wordt een jaarplan gemaakt voor alle gebouwen die dat jaar onderhoud nodig hebben. Het dagelijks onderhoud bestaat voor een groot deel uit preventief- en storingsonderhoud.
- **Nieuwbouw brandweerpost te Wolfheze** De brandweerpost te Wolfheze voldoet niet meer aan de huidige eisen en daarom moet er een nieuwe brandweerpost gebouwd komen. Er blijkt geen pand in Wolfheze beschikbaar te zijn dat kan worden (omgevormd tot) gebruik als brandweerkazerne. Daarom gaan we uit van nieuwbouw. De aankoop van grond op het terrein van Pro Persona is gaande. Verdere planvorming omtrent het terrein en het gebouw worden uitgewerkt als de grondaankoop definitief is.
- **Voorbereiding renovatie sporthal Doorwerth** U heeft budget ter beschikking gesteld om de sporthal Doorwerth te renoveren. In 2019 bereiden we deze renovatie voor. Ook de gebruikers worden hierbij betrokken.
- **Voorziening gemeentelijke gebouwen** Op basis van het onderhoudsplan 2013 wordt jaarlijks een bedrag van € 319.000 in de voorziening gestort. Deze voorziening wordt gebruikt voor planmatig onderhoud voor instandhouding van gebouwen die behoren tot het kernareaal. Per 31 december 2018 zit naar verwachting een bedrag van € 1.616.000 in de voorziening. Bekeken wordt of de voorziening gemeentelijke gebouwen de komende jaren toereikend is. De huidige voorziening van gemeentelijke gebouwen wordt herzien aan de hand van de nieuwe DMJOP; ontwikkelingen in de markt worden hierbij betrokken.
- **Reserve gebouwen** Per 31 december 2018 zit er nog een bedrag van € 946.000 in de reserve gebouwen. Daarnaast is er een reserve voor structurele afschrijvings- en rentelasten van een aantal investeringen aan gebouwen. Dit betreft investeringen voor het Concertzaal en het sluitplan van het gemeentehuis. Stand van deze reserve bedraagt per 31 december 2018 € 426.000.

Sportaccommodaties

Onderhoud

Het onderhoud vindt op dezelfde manier plaats als het onderhoud van de andere gemeentelijke gebouwen.

Wat gaan we doen in 2019?

Renoveren van diverse gemeentelijke gebouwen.

De komende jaren worden drie sportzalen gerenoveerd en grootschalig verduurzaamd. Dit is de sporthal in Doorwerth, de gymzaal van Spaenweg en de gymzaal Wijnand van Arnhemweg. De planvorming voor de renovatie van de sporthal Doorwerth is opgestart. In 2019 wordt een start gemaakt van de werkzaamheden die in meerdere fases worden uitgevoerd.

Schoolgebouwen

De gemeente Renkum is niet meer verantwoordelijk voor het buitenonderhoud van de schoolgebouwen. Het rijk heeft dit aan de schoolbesturen gedecentraliseerd. In 2016 heeft de raad een geactualiseerd IHP vastgesteld. Dit IHP laat een sluitende begroting zien tot 2027.

4. Financiering

Inleiding

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) is vastgesteld hoe decentrale overheden om moeten gaan met hun financierings- of treasuryfunctie. De treasuryfunctie wordt hierbij gedefinieerd als: *"het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's"*.

De gemeente Renkum heeft de kaders voor het financieringsbeleid vastgelegd in de "Financiële verordening gemeente Renkum". In de financieringsparagraaf in de begroting en de jaarrekening komen de specifieke voornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van financiering aan de orde.

In deze financieringsparagraaf gaan we in op de uitvoering van het treasurybeleid in 2019. Daarbij zijn allereerst de algemene ontwikkelingen die de financieringsfunctie beïnvloeden weergegeven. Vervolgens wordt kort ingegaan op het treasurybeheer in 2019. Tot slot komt het rentebeleid aan de orde.

Ontwikkelingen

Eén van de belangrijkste externe ontwikkelingen waarmee rekening gehouden moet worden is de renteontwikkeling. We kijken daarbij naar de korte rente (looptijd < 1 jaar) en de lange rente (looptijd > 1 jaar).

De 3-maandsrente bedroeg begin 2018 -0,33 %. In 2018 is dit percentage vrijwel stabiel gebleven en noteerde -0,32% per 1 augustus. De 10-jaarsrente noteerde begin 2018 0,97 %. Per 1 augustus ligt deze rente op 0,97%.

De verwachting van de grote banken is dat de korte en lange termijn rente het komende jaar ligt zullen stijgen naar respectievelijk -0,28 % en 1,31 %. In de meerjarenbegroting rekenen we voor de rente over het financieringstekort met 0,5 % voor 2019, 1 % voor 2020, waarna we dit jaarlijks met 0,5 % laten oplopen tot 2,5 % met ingang van 2023. De rekenrente voor lange termijn financiering en voor de toerekening van rentekosten aan investeringen is op basis van de verwachte rentekosten vastgesteld op 2,25 % voor 2019.

Treasurybeheer

Treasurybeleid gemeente Renkum

De doelstelling van ons treasurybeleid is op hoofdlijnen het blijvend toegang houden tot financiële markten tegen acceptabele condities, zonder ongewenste risico's en tegen minimale kosten. Daarnaast willen we renteresultaten optimaliseren, een goede financiële infrastructuur opzetten en onderhouden en adequate informatiestromen realiseren.

Het realiseren van deze doelstellingen heeft continu de aandacht. Hiervoor is het nodig maatregelen te treffen op het gebied van risicobeheer, gemeentefinanciering en kasbeheer.

Risicobeheer

Renterisicobeheer

Het renterisico van een gemeente is te verdelen in renterisico over vlottende schuld (looptijd < 1 jaar) en renterisico over vaste schuld (looptijd > 1 jaar).

Het renterisico over vlottende schuld wordt bepaald in relatie tot de kasgeldlimiet. Deze limiet geeft de maximaal toegestane omvang van de vlottende schuld weer. De hoogte van de kasgeldlimiet is een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de omvang van de begroting per 1 januari. In tabel A vindt voor 2019 de toetsing aan de kasgeldlimiet voor de gemeente Renkum plaats. Wij gaan er vanuit dat wij in 2019 een langlopende lening moeten afsluiten voor €15.000.000. Wij verwachten daarmee dat wij in 2019 kunnen voldoen aan de kasgeldlimiet.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Omvang begroting 1-1-2019 (=grondslag)	82.869			
(1) Toegestane kasgeldlimiet				
- in procenten van de grondslag	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
- in bedrag	7.044	7.044	7.044	7.044
(2) Omvang vlottende schuld	532	1.103	1.674	2.245
- opgenomen gelden < 1 jaar	532	1.103	1.674	2.245
- schuld in rekening-courant				
- gestorte gelden door derden < 1 jaar				
- overige geldleningen (niet vaste schuld)				
(3) Vlottende middelen				
- contante gelden in kas				
- tegoeden in rekening-courant				
- overige uitstaande gelden < 1 jaar				
Toets kasgeldlimiet				
(4) Totaal netto vlottende schuld (2 - 3)	532	1.103	1.674	2.245
Toegestane kasgeldlimiet (1)	7.044	7.044	7.044	7.044
Ruimte (1) – (4)	6.512	5.941	5.370	4.799

Tabel A Kasgeldlimiet

Het renterisico over vaste schuld wordt gezien in relatie tot de renterisiconorm. Deze norm geeft de maximaal toegestane omvang van dat deel van de vaste schuld waarover renterisico wordt gelopen weer. De norm houdt in dat we maximaal over 20 % van het begrotingstotaal renterisico mogen lopen. De raming van de ruimte/overschrijding voor de jaren 2019 tot en met 2022 is weergegeven in tabel B.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2019	2020	2021	2022
(1) Renteherzieningen				
(2) Aflossingen	2.056	3.566	3.577	3.289
(3) Renterisico (1+2)	2.056	3.566	3.577	3.289
(4) Renterisiconorm	16.574	16.574	16.574	16.574
(5a) Ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	14.518	13.008	12.996	13.285
(5b) Overschrijding renterisiconorm (3 > 4)	-		-	
Berekening renterisiconorm				
(4a) Begrotingstotaal 2019	82.869			
(4b) Vastgesteld percentage	20%			
(4) Renterisiconorm (4a x 4b)	16.574			

Tabel B Renterisiconorm

Kredietrisicobeheer

In tabel C vindt u een overzicht van de door de gemeente Renkum verstrekte gelden, gegroepeerd per risicogroep. De groepen zijn (globaal) gerangschikt naar oplopend risico.

Risicogroep <i>Bedragen x € 1.000</i>	Met/zonder (hyp.) zekerheid	Restant schuld per 1-1-2018
Gemeenten/provincies	zonder	
Overheidsbanken	zonder	
Financiële instellingen (A en hoger)	zonder	3.293
Overige toegestane instellingen	met en zonder	2.440
Totaal		5.733

Tabel C Kredietrisico op verstrekte gelden

Gemeentefinanciering

Financiering

De leningenportefeuille per 31 december 2018 is weergegeven in tabel D. De mutaties in 2019 en de invloed hiervan op de gemiddelde rente is terug te vinden in tabel E.

Leningnummer	Oorspr. bedrag	Aanvang	Einde looptijd	Rente	Aflossing 2018	Restant 31-12-2018
40106846	3.000	2011	2021	2,85 %	300	900
40107281	3.000	2012	2022	2,63 %	300	1.200
40.109.666	5.000	2015	2025	0,56 %	500	3.500
Lening optisport	728	2015	2029	4,96 %	52	572
Lening prv Noord Brabant	8.000	2018	2038	1,35 %	0	8.000
Totaal					1.152	14.172
Projectlening Mfc Doelum	5.830	2014	2034	2,87 %	226	5.384
Projectlening Mfc Doelum	9.370	2014	2054	3,22 %	122	9.130
Projectlening scholen Renkum	5.200	2018	2058	1,577%	0	5.200
Projectlening scholen Renkum	300	2018	2038	1,29 %	0	300
Totaal projectfinanciering					348	20.014
Totaal					1.500	34.186

Tabel D Leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

Bedragen x € 1.000	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2019	14.172	1,55 %
Nieuwe leningen	15.000	1,50 %
Reguliere aflossingen	1.552	1,63 %
Vervroegde aflossingen		
Renteaanpassingen (oud percentage)		
Renteaanpassingen (nieuw percentage)		
Stand per 31 december 2019	27.620	1,50 %

Tabel E Mutaties in leningenportefeuille (excl. projectleningen)

Uitzetting

De door de gemeente uitgezette (lange termijn) gelden zijn als volgt onder te verdelen:

Bedragen x € 1.000	Stand per 1-1-2018	Gemiddeld Rendement
Deelnemingen	1.057	19,04 %
Leningen	4.676	0,33 %
Totaal	5.733	

Tabel F Uitgezette gelden

Relatiebeheer

Huisbankier van de gemeente Renkum is de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Het grootste deel van onze reguliere bankzaken loopt via deze bank. Door de invoering van het Schatkistbankieren per 1-1-2014 moeten wij overtollige middelen overboeken naar de schatkist. Op het gebied van gemeentefinanciering wordt gebruik gemaakt van diverse financiële instellingen. Voordat middelen worden aangetrokken of uitgezet, worden offertes aangevraagd bij minimaal

twee instellingen. Vervolgens wordt gekozen voor die instantie die de meest gunstige condities voor de gemeente aanbiedt.

Kasbeheer

Evenals voor lange termijn financiering wordt ook voor korte termijn financiering de tarieven van een tweetal instellingen met elkaar vergeleken.

Rentebeleid

Op basis van artikel 13 van het (gewijzigde) BBV geeft de paragraaf financiering ook inzicht in het rentebeleid. In het volgende renteschema is inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze van rentetoe rekening aan investeringen, grondexploitatie en taakvelden.

Renteschema		2019
<i>Bedragen x € 1.000</i>		
a	Externe rentelasten over korte en lange financiering	887
b	Externe rentebaten	51 -/-
	Saldo rentelasten en -baten	938
c1	Rente doorberekend aan grondexploitatie	7
c2	Rente van projectfinanciering doorberekend aan het desbetreffende taakveld	523
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen externe rente	530 -/-
d	Rente over eigen vermogen en voorzieningen	616
	Totaal rente over eigen vermogen en voorzieningen	616
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.024
e	Aan taakvelden toegerekende rente	1.268
f	Renteresultaat	243

Rentelasten lange en korte financiering

Op basis van de meerjarenbalans verwachten wij in 2019 een langlopende lening te moeten aantrekken van respectievelijk € 15 miljoen. Het restant van het financieringstekort kunnen wij financieren met kortlopende leningen.

De genoemde rentelasten over lange financiering betreft de rente over de huidige leningenportefeuille inclusief de projectfinanciering voor MFC3B4, de scholen in Renkum en de nieuw af te sluiten lening.

Aan taakvelden toe te rekenen externe rente

Op grond van het gewijzigde BBV zijn er richtlijnen voor de rentetoe rekening aan bepaalde taakvelden. Voor ons heeft dit tot gevolg dat wij voor de grondexploitatie in 2019 0,73% rente doorberekenen aan de projecten. Daarnaast wordt de projectfinanciering rechtstreeks ten laste van het desbetreffende taakveld gebracht.

Rente berekend over reserves en voorzieningen

Het beleid voor de rente die we "besparen" door het inzetten van reserves en voorzieningen is vastgelegd in de financiële verordening. Uitgangspunten hierbij zijn onder andere:

- De financieringswijze mag geen invloed hebben op de kostprijs van het product. Dit betekent dat zowel rente wordt berekend over de inzet van vreemd vermogen (aangetrokken geldleningen) als over de inzet van eigen financieringsmiddelen (bespaarde rente).
- Er wordt geen bespaarde rente bijgeschreven op reserves en voorzieningen. Bespaarde rente wordt ingezet als structureel dekkingsmiddel binnen de exploitatie. Uitzondering hierop is de bespaarde rente van de weerstandsreserve. Als de weerstandsreserve niet geheel of

gedeeltelijk is ingezet, wordt de bespaarde rente in de najaarsnota van het begrotingsjaar ingezet als incidenteel dekkingsmiddel. Hierdoor is de weerstandsreserve rentevrij en kan deze zonder budgettaire consequenties worden ingezet.

Rentetoerekening aan taakvelden

Voor de toerekening van de rente aan de taakvelden hanteren wij een rekenrente van 2,25%. Op basis van de boekwaarden van de investeringen leidt dit tot een doorberekening waardoor € 243.000 meer rente aan producten wordt doorberekend dan de daadwerkelijke rentelasten. Dit voordelige verschil wordt vooral veroorzaakt door het feit dat het financieringsstekort in eerste instantie met kort geld wordt afgedekt. Voor kort geld wordt een lager rentepercentage gerekend dan voor lang geld. Het rentevoordeel dat hierdoor ontstaat, komt ten gunste aan de algemene dekkingsmiddelen. De wijze waarop deze rente wordt verdeeld is gebruikelijk bij gemeenten.

5. Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf worden het beleid en de risico's ten aanzien van de bedrijfsvoering beschreven. Om de doelstellingen die we hebben genoemd in de programma's te kunnen realiseren is een goede bedrijfsvoering noodzakelijk. Criteria met betrekking tot een goede bedrijfsvoering zijn daarbij:

- rechtmatigheid: handelen volgens de geldende wet- en regelgeving;
- betrouwbaarheid: de (wettelijke) regels voorspelbaar uitvoeren en handhaven;
- transparantie: inzicht bieden in de uitvoering van de programma's en de ondersteunende processen;
- doelmatigheid: het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen;
- doeltreffendheid: de effecten bereiken die beoogd waren;
- responsiviteit: inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen en de wensen van de burgers.

De beleidsvoornemens op het gebied van de bedrijfsvoering hangen nauw samen met de in het programma Organisatie genoemde voornemens.

Financiële en controle verordeningen

In het kader van de Gemeentewet is het verplicht dat alle gemeenten beschikken over een drietal verordeningen genoemd naar de respectievelijke artikelen in de Gemeentewet, te weten:

- art. 212: de financiële verordening (okt. 2015);
- art. 213: de controleverordening (jan. 2006);
- art. 213a: de verordening betreffende doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken (dec. 2013).

Met deze verordeningen formuleert uw raad belangrijke kaders om de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het geformuleerde beleid te waarborgen.

Audits

Het doel van de auditonderzoeken en aanvullende auditactiviteiten is om een bijdrage te leveren aan de duurzame verbetering van de gemeentelijke processen en afstemming tussen beleid en uitvoering. De auditcyclus van de gemeente Renkum is ingericht op basis van de kwaliteitscirkel van Deming (Plan-Do-Check-Act). Zo ontstaat er een cyclisch proces van **leren en verbeteren**.

Hieronder informeren wij u over de uitvoering van het onderzoeksplan interne audits 2018. Verder geven wij het volledig overzicht van de tot nu toe uitgevoerde audits. Tot slot vindt u de stand van zaken van de uitvoering van de verbeterplannen die door de proceseigenaren zijn opgesteld n.a.v. eerder uitgevoerde audits. Het auditplan 2019 zal naar verwachting in december door ons worden vastgesteld en ter kennisname naar uw raad worden gezonden.

Onderzoeksplan interne audits 2018, stand van zaken augustus 2018

Audit	Beknopte beschrijving	Type onderzoek	Status
"De gemeente Renkum en de ODRA". De regievoering door de ambtelijke organisatie.	In 2012 heeft de gemeente Renkum samen met tien andere Gelderse gemeenten en de Provincie Gelderland de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) opgericht. In een dienstverleningsovereenkomst (DVO) zijn in 2013 rechten en plichten van de partijen vastgelegd. Op grond van het jaarlijkse Werkprogramma bepaalt de gemeente welke taken de ODRA voor haar uitvoert.	Onderzoek naar de ambtelijke regievoering op ODRA. Onder regievoering bedoelen we het proces van <i>"het coördineren van de kwaliteit en levering van de te leveren diensten door partners, in een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie, conform eerder gemaakte samenwerkingsafspraken"</i> . Het gaat hierbij niet om contractmanagement richting marktpartijen/leveranciers.	Het onderzoek is afgerond en de proceseigenaar heeft het betreffende verbeterplan eind augustus gereed gemaakt. In september heeft het college beide documenten vastgesteld en aan de raadsleden ter kennisname aangeboden.
Ambtelijke regievoering op de verbonden partijen.	De gemeente Renkum heeft een groot aantal publieke taken. Voor de optimale uitvoering van deze taken werkt de gemeente met andere partijen samen. Niet elke samenwerkingsverband is een verbonden partij. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Op dit moment kent de gemeente Renkum 11 verbonden partijen.	Op basis van het onderzoek naar de ODRA hebben we samen met het MT en medewerkers lessen geformuleerd om meer grip te krijgen op de verbonden partijen. De ambtelijke regievoering op een aantal verbonden partijen wordt hieraan getoetst. Daarnaast zullen we aandacht geven aan goed practices en knelpunten uit de praktijk om het proces van de ambtelijke regievoering breed te optimaliseren.	Een auditonderzoek kent drie fasen (voorbereiding, verdiepend onderzoek, rapportage). Het auditteam is nu bezig met de voorbereiding. Deze fase zal uitmonden in het plan van aanpak, dat begin oktober aan het college wordt aangeboden. Na de uitvoering van het onderzoek zullen het onderzoeksrapport en het daar uitvloeiende verbeterplan, naar verwachting, in het eerste kwartaal 2019 afgerond worden.
Lijncontrole	Vastgoedbeheer	De lijncontrole heeft betrekking op de processen uit de voorgaande audits en verbeterplannen. Het doel is om cyclisch te beoordelen of geplande verbetermaatregelen ook daadwerkelijk zijn ingevoerd.	De lijncontrole zal uitgevoerd worden in 2019, na afronding van het onderzoek naar de verbonden partijen.
Monitoring verbeterplannen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inkoop 2. Burgerzaken 	De monitoring van de verbeterplannen heeft	Twee keer per jaar uit te voeren, bij begroting

Audit	Beknopte beschrijving	Type onderzoek	Status
	3. Riolerings-beheer 4. Beleids- en uitvoeringscyclus 5. Proceslandschap 6. P-systematiek	betrekking op alle verbeterplannen die nog niet afgesloten zijn en geldt als sturingsinstrument voor het MT.	en jaarrekening. Jaarlijks wordt een rapportage ter informatie aan de raad aangeboden.
Coördinatie nieuwe verbeterplannen	1. Regievoering op de ODRA 2. Regievoering op verbonden partijen	De auditor bewaakt de eenheid en consistentie van de verbeterplannen, die door de proceseigenaren zijn opgesteld.	Na bespreking van het auditrapport in het MT hebben producteigenaren 8 weken de tijd om een verbeterplan op te stellen.

Overzicht uitgevoerde audits t/m ultimo 2018

Audit	Status desbetreffende verbeterplan december 2017: afgesloten*
Bestemmingsplannen	lijncontrole is uitgevoerd in 2012
Vastgoedbeheer	lijncontrole schuift door naar 2019
Debiteuren welzijn	
Juridische kwaliteitszorg	lijncontrole omgevingsvergunning is uitgevoerd in 2013
Onderhoud wegen	lijncontrole is uitgevoerd in 2016
Flexibilisering secretariaten	
Renkum Europaproof	
Subsidieverstrekking	lijncontrole is vervallen i.v.m. onderzoek rekenkamer
Communicatie	
Fraudebestendigheid	lijncontrole is uitgevoerd in 2015
Effectiviteit re-integratie	
Mandaatregeling	
Waarderend onderzoek WMO	
Archief- en Dossiervorming ¹	
Dienstverlening Burgerzaken ²	
Rioleringsbeheer	

Audit	Status desbetreffende verbeterplan augustus 2018: in uitvoering
Inkopen en aanbestedingen	Verbeterplan vastgesteld door college; twee verbetermaatregelen in uitvoering, vijf geïmplementeerd
Beleids- en uitvoeringscyclus	Verbeterplan vastgesteld door college; een verbetermaatregel in uitvoering, 14 geïmplementeerd
Proceslandschap	Verbeterplan vastgesteld door college; vier verbetermaatregelen in uitvoering
P-systematiek	Verbeterplan vastgesteld door college; vijf verbetermaatregelen in uitvoering.
Regievoering op ODRA	Verbeterplan vastgesteld door college in september '18

1 een openstaande verbetermaatregel is opgenomen in het verbeterplan proceslandschap

2 de drie openstaande verbetermaatregelen worden gevolgd via de monitoring van de "uitwerking Visie op dienstverlening"

Organisatie en formatie

De ontwikkelingen binnen en buiten de gemeentelijke organisaties hebben invloed op verschillende taken en functies. We bekijken organisatiebreed in hoeverre dit invloed heeft op de functie inpassing in HR21.

Formatieontwikkeling

De formatieontwikkeling van 1 januari 2018 tot 1 januari 2019 is weergegeven in de onderstaande tabel:

Formatie in fte en bedragen	Fte's	Toelichting	Budget formatie (€)
Formatie per 31-12-2017	179,93		11.678.675
Mutaties per 01-01-2018			
Formatieuitbreiding staf	0,66	Functionaris gegevensbeheer	50.766
Formatieuitbreiding BOA	0,04	Jurist	4.000
Formatieuitbreiding BOR	1,00	Opzichter OHT	66.105
Formatieuitbreiding BOR	1,00	Monteur	62.325
Formatieuitbreiding ROM	1,00	Strategisch beleidsmedewerker	90.095
Formatieuitbreiding Samenleving	1,00	Integraal veiligheidsbeleid	67.100
Formatieuitbreiding Samenleving	0,66	Medewerker toezicht	35.000
Formatieuitbreiding Sociaal Team	2,00	Uitvoeringsplan WSW 2018-2023	131.901
Invulling taakstelling	-0,26	Kinderboerderij	-12.000
Uitstroom / mobiliteit	-0,25	Medewerker overgeboekt naar Uitstroom / mobiliteit	-15.000
Overige mutaties	-0,85	Diverse mutaties formatieplan	0
Overige aanpassingen	-	Wettelijke sociale lasten en ABP	84.266
Formatie per 31-12-18	185,93	Totaal	12.243.233

Kosten inhuur derden

In de Financiële verordening is opgenomen dat in de paragraaf bedrijfsvoering inzicht wordt gegeven in de omvang, opbouw en ontwikkeling van het personeelsbestand en de loonkosten. Met voorgaand overzicht geven we dit inzicht. Daarnaast zouden we inzicht moeten geven in de kosten van inhuur derden. Deze kosten worden echter niet afzonderlijk begroot, omdat inhuur plaatsvindt binnen de formatiebudgetten. Om die reden is op begrotingsbasis geen informatie over inhuur beschikbaar.

ICT en informatiebeheer

Het informatiebeleid is gericht op onze informatievoorziening en informatiebeveiliging, met inachtneming van privacybescherming. We vertalen ons informatiebeleid naar duidelijke opdrachten voor de uitvoering, en zorgen dat we aansluiten bij de behoeften van de gebruikers. Om de beoogde resultaten te behalen vindt regionale afstemming plaats op beleidsterreinen en de uitvoering van (ICT) projecten. Deze uitvoering doen we in nauwe samenwerking met De Connectie.

Overigen

In artikel 20 van de Financiële verordening is gesteld dat in de paragraaf bedrijfsvoering naast de verplichte onderdelen op grond van artikel 14 van het BBV de volgende onderdelen worden opgenomen:

- de huisvestingskosten;
- de automatiseringskosten;
- budgetten voor de raad, de griffie, de rekenkamer en de accountant.

De huisvestings- en automatiseringskosten zijn tevens in het hoofdstuk 'overhead' opgenomen.

<i>bedragen x € 1.000</i>	2019
Huisvestingskosten	597
Automatiseringskosten	1.204
Raad	358
Griffie	241
Rekenkamer	40
Accountant	35

6. Verbonden partijen

Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)

1. Algemene informatie

Doel	Regionale samenwerking doelgroepenvervoer
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	De raad heeft op 15 september 2015 ingestemd met het voornemen tot deelname in een op te richten bedrijfsvoeringsorganisatie voor het regelen van het doelgroepenvervoer en in overleg met de betreffende regiogemeenten starten met de voorbereidingen voor de oprichting hiervan
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	19 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen (door fusie van Zevenaar en Rijnwaarden nog 18)
Belang Renkum	gezamenlijk uitvoering geven aan het verzorgen van doelgroepenvervoer
Vertegenwoordiging Renkum	de gemeente wordt vertegenwoordigd door de portefeuillehouder doelgroepenvervoer Leonie Rolink. Marinka Mulder vervangt haar zonodig.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
In zijn vergadering van 30 januari 2018 heeft het college besloten, net als zes andere gemeenten in het gebied, het leerlingenvervoer nog niet onder te brengen bij AVAN.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Zie 3.1

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

In maart 2018 is er, na een jaar rekenen, een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld, die voor o.a. Renkum positief uitpakt. Om de daaruit voortvloeiende voor- en nadelen gelijkmatiger te verdelen is een aflopende solidariteitsafspraken gemaakt, voor 2017, 2018, 2019. In mei 2018 zijn ook de begroting 2017 en 2018 vastgesteld. Mede door het vele rekenwerk en het geven van uitleg hierover, overschrijden de kosten van de samenwerkingsorganisatie BVO DRAN in 2018 de begroting. Deze kosten worden voor 2019 niet geraamd.

Een in september 2018 vastgesteld knoppenplan geeft plannen aan, waarmee gepoogd wordt een verlaging van de kosten van het vervoer te realiseren.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019					
2020					
2021					
2022					

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Er zijn nog verschillende onzekerheden die bij de vervoersorganisatie liggen, die invloed kunnen hebben op de hierboven gegeven cijfers.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De gegeven cijfers zijn nog onzeker

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

Medio 2019 moet er regionaal besloten worden of de contracten met de Regiecentrale en de vervoerders al dan niet verlengd worden. Dan wordt eveneens naar de gemeentelijke samenwerking gekeken. Om deze strategische keuzes te kunnen maken, wordt er in Q4 2018 een beslisdocument opgesteld, waarin mogelijkheden, ontwikkelingen en verwachtingen worden aangegeven.

BVO De Connectie (Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie)

1. Algemene informatie

Doel	Een belangrijke aanleiding voor de Gemeente Renkum om de bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie op te richten is dat door het samenwerken met de gemeenten Arnhem en Rheden we onze bestuurskracht kunnen vergroten. We gaan er vanuit dat door het bundelen van de uitvoeringstaken in De Connectie we (voorlopig) een zelfstandige gemeente kunnen blijven. De Connectie vermindert namelijk onze kwetsbaarheid op bedrijfsvoeringsgebied en levert minimaal dezelfde kwaliteit tegen minimaal 4 procent lagere kosten. Ook vergroot De Connectie de kansen voor medewerkers van de drie gemeenten, omdat zij bij de bedrijfsvoeringsorganisatie meer doorgroeimogelijkheden hebben.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, om precies te zijn een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO).
Datum oprichting	1 maart 2016
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden.
Belang Renkum	<ul style="list-style-type: none">- De portefeuillehouders bedrijfsvoering van de drie gemeenten vormen het bestuur van De Connectie. De leden van het bestuur hebben ieder één stem. Besluiten worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen, met uitzondering van een aantal specifiek in de gemeenschappelijke regeling genoemde situaties.- Het financiële aandeel van de gemeente Renkum bedraagt (op basis van het Bedrijfsplan 2017-2020) 10,1 procent.
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Rolink vertegenwoordigt Renkum in het bestuur van De Connectie.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
De Connectie voert voor ons de uitvoeringstaken behorende bij ICT, inkoop & aanbesteding, facilitaire zaken & frontoffice, documentaire informatievoorziening, personeels- & salarisadministratie, financiële administratie, verzekeringen, belastingen, basisregistraties en secretariaat.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

De belangrijkste voorwaarde voor het financiële succes van De Connectie is het harmoniseren van processen, het standaardiseren van de werkwijze en verregaande digitalisering.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

De inbreng van de drie gemeenten is totaal ruim €36.000.000 per jaar. Met de gemeentelijke inbreng in beeld is ook direct de taakstellende opgave van De Connectie duidelijk. Immers, De

Connectie staat ervoor om zo snel mogelijk de processen en systemen te standaardiseren en te harmoniseren om in 2020 op een kostenniveau uit te komen dat tenminste vier procent lager ligt.

Om het totaal financieel effect van de vorming van De Connectie in beeld te brengen, is ook het effect op de begroting van de drie gemeenten in kaart gebracht. Hier spelen drie effecten, namelijk de kosten van relatiebeheer (ook wel demandmanagement genoemd), het bedrijfsbureau en de frictiekosten. Samen met het transitiebudget van €4.400.000 moeten deze kosten worden terugverdiend binnen De Connectie. Op basis van de gegevens uit het Bedrijfsplan 2017-2020 van De Connectie en de transitieplannen van de gemeenten is het totaal van de incidentele lasten begin 2021 terugverdiend. Voor Renkum ligt de terugverdienperiode voor de transitie- en frictiekosten naar verwachting in 2023, omdat de kosten van relatiebeheer en bedrijfsbureau relatief zwaarder doorwerken in de Renkumse begroting.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	€ 464.000	€ 7.820.000	€ 0	€ 3.967.000	€ 0
2020	€ 309.000	€ 6.980.000	€ 0	€ 3.887.000	€ 0
2021	€ 155.000	€ 6.140.000	€ 0	€ 3.539.000	€ 0
2022	€ 0	€ 5.580.000	€ 0	€ 3.539.000	€ 0

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Voor het oprichten van De Connectie zijn de belangrijkste risico's inzichtelijk gemaakt. Dit betreft:

- *Kwaliteit*. De kwaliteit van de dienstverlening neemt in de periode na de start van De Connectie in het begin op onderdelen af. Dit is echter gebruikelijk bij de start van nieuwe samenwerkingen, omdat er een nieuwe situatie ontstaat waaraan iedereen moet wennen.
- *Kansen*. Het risico bestaat dat kansen voor de medewerkers onvoldoende worden ingevuld. Dat wil zeggen, dat er uiteindelijk onvoldoende doorgroei- en ontwikkelmogelijkheden voor ze zijn.
- *Kosten*. Het risico bestaat dat de begrotingsdoelstellingen niet behaald worden, waardoor mogelijk de gestelde besparingsdoelen niet worden bereikt. Hiermee wordt specifiek bedoeld op de financiële doelstelling voor ICT. Een mogelijk gevolg hiervan is dat het terugverdienen van de transitiekosten evenals de besparing van minimaal vier procent onder druk komen te staan.
- *Kwetsbaarheid*. Het risico bestaat dat doordat taken overgedragen zijn aan De Connectie en er daarbij geknipt is in werkprocessen kwetsbare functies binnen onze gemeente ontstaan.

Voor deze risico's zijn beheersmaatregelen beschreven. Voor de eerste vier jaar (tot en met 2020) is een post onvoorzien (van €163.000 per jaar) opgenomen in de begroting van de Connectie om de eerste risico's op te vangen. Boven dit bedrag komen de financiële effecten bij de gemeenten terecht.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

Risicomanagement is een integraal onderdeel van de planning- en controlcyclus van De Connectie om risico's vroegtijdig te signaleren, deze te voorkomen dan wel te beheersen. De uitvoering van het risicomanagement is een samenspel tussen de eigenaren van De Connectie, de controlerend accountant en De Connectie zelf.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De *Meerjarenprogrammabegroting 2019-2022* van De Connectie bevat meerdere winstwaarschuwingen wat betreft de haalbaarheid van de opdracht om de werkprocessen te harmoniseren, standaardiseren en digitaliseren. Daarbij wordt de aankondiging dat we over de financiële consequenties hiervan nog worden geïnformeerd. De mogelijkheid bestaat dus dat De Connectie de besparingsdoelen niet behaalt of dat terugverdienperiode voor ons langer wordt. Ondanks deze uitdagingen is ons advies om de samenwerking te continueren. We gaan er vanuit dat we in goed overleg met De Connectie en de twee andere gemeenten gezamenlijk tot een goede oplossing voor de financiële uitdagingen kunnen komen.

Euregio Rijn-Waal

1. Algemene informatie

Doel	Op basis van grensoverschrijdende samenwerking streven naar een sterke economische, sociale en maatschappelijke positie van de Euregio Rijn-Waal. Daarbij richt de Euregio zich op de volgende werkvelden: <ul style="list-style-type: none">- Grensoverschrijdende ruimtelijke ordening en verbetering van de grensoverschrijdende infrastructuur.- Grensoverschrijdend toerisme en samenwerking binnen het MKB en technologieoverdracht.- Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieubescherming.- Kwalificering en arbeidsmarkt. Ontwikkeling van een geïntegreerde arbeidsmarkt, samenwerking op het gebied van beroepsopleiding.- Communicatie tussen burgers en overheid, samenwerking tussen sociale en medische zorginstellingen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling op basis van een internationale overeenkomst met een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam: Euregio Rijn-Waal.
Datum oprichting	Renkum is toegetreden bij raadsbesluit van 27 januari 2010.
Vestigingsplaats	Kleve
Deelnemende partijen	Deelnemers zijn Nederlandse en Duitse gemeenten, de Kamer van Koophandel Centraal Gelderland, regionale overheden en overige publiekrechtelijke lichamen in het grensgebied rondom de Rijn, de Waal en de Maas.
Belang Renkum	Renkum heeft 3 stemmen in de Euregioraad.
Vertegenwoordiging Renkum	Burgemeester Schaap is in 2018 toegetreden tot het dagelijks bestuur van de Euregioraad.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	

In 2020 is in de Rhein-Waal-Regio grensoverschrijdende samenwerking vanzelfsprekend. Er zijn nieuwe, duurzame sociaaleconomische grensallianties gelegd (ook cross-over) waarin overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en het maatschappelijk middenveld informatie uitwisselen en nauw samenwerken. Bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden en het maatschappelijk middenveld weten elkaar in alle sectoren grensoverschrijdend te vinden. Zij profiteren van elkaars kennis en netwerken en beantwoorden samen de vraagstukken van de toekomst. Men ziet elkaar niet langer als concurrent maar als partner.

De structuurfondsen vormen een van de hoofdpunten van de Europese begroting. Voor de periode 2014-2020 is doelstelling 2 de 'bevordering van de regionale ontwikkeling ter bevordering van de concurrentiekracht' en doelstelling 3 'de Europese territoriale samenwerking' voor Renkum van belang. Uit een door de EU-commissie gemaakte analyse van de EU-begroting blijkt dat de doelstelling van Europese samenwerking overeind blijft, maar ook dat de projecten meer resultaatgericht moeten zijn. De Euregio volgt deze ontwikkelingen op de voet.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

N.v.t.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

N.v.t.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	1.381.614	0	52.717	8.050	
2020	1.434.331	0	28.734	8.050	
2021	1.463.065	0	-9.143	8.050	

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

N.v.t.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

Stukken in het kader van de begrotingscyclus worden naar de gemeenten gestuurd. De Euregio-raad neemt daarover besluiten. De gemeente ontvangt de jaarverslagen van de Euregio.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking in Euregionaal verband werpt zijn vruchten af voor de Renkum, o.a. door deelname aan projecten zoals E-bus 2020 en het project op het gebied van biodiversiteit.

Gelders Archief

1. Algemene informatie

Doel	Het beheren van (oude) archiefbescheiden en collecties
Rechtsvorm	gemeenschappelijke regeling (Regeling Regionaal Historisch Centrum "Gelders Archief")
Datum oprichting	Raadsbesluit toetreding: 5 maart 2002
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	Gemeente Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland.
Belang Renkum	Renkum heeft één stem in het AB
Vertegenwoordiging Renkum	Burgemeester A.Schaap vertegenwoordigt behalve Renkum ook Rheden en Rozendaal in het algemeen en het dagelijks bestuur, dat om redenen van vermindering van bestuurlijke last uit dezelfde personen bestaat.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
<p>Het Gelders Archief is een betrouwbare partner voor het beheren van de collecties (zowel fysiek als digitaal) van en voor zijn publieke en particuliere relaties. Door optimalisering van de toegankelijkheid van de collectie, draagt het bij aan een transparante overheid en aan kennisverspreiding over het verleden van Gelderland.</p> <p>GA beheert archiefbescheiden ouder dan twintig jaar. GA fungeert als inspecteur van onze archieven en controleert of wij op de juiste wijze met documenten (digitaal en fysiek) omgaan en of de bewaaromstandigheden (fysiek kelder en digitaal met software) goed zijn.</p> <p>Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie</p> <p>Het GA heeft te maken met een verregaande digitalisering. Voor het optimaal kunnen bedienen van de klanten zijn extra investeringen noodzakelijk. Daarnaast wordt door het GA deelgenomen aan de landelijke ontwikkelingen voor de inrichting van een E-depot. Deze ontwikkeling is onvermijdbaar. Aanvullende financiering daarvoor is nodig.</p>	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Tekst.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Door de economische situatie is het mogelijk dat bezuinigingen vanuit de rijksoverheid of deelnemende gemeenten van invloed zijn op de financiële situatie.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019					
2020					
2021					
2022					

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen/ risicobeperkende maatregelen
Vanaf de oprichting had het GA jaarlijks een structureel tekort. Sinds 2013 boekt GA een positief bedrijfsresultaat op basis van de structurele lumpsum en inkomsten.
Vanaf 2013 wordt er – gelet op dit positieve resultaat- gewerkt aan de opbouw van het weerstandsvermogen.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

Het Gelders Archief (GA) is belast met een deel van de beheerstaken. Eén van de belangrijkste taken is het beheren van de blijvend te bewaren archiefbescheiden in de door het GA aangewezen archiefbewaarpplaats(en). Daarnaast heeft het GA een toezichthoudende en adviserende rol ten aanzien van de overige (vernietigbare) archiefbescheiden. Dit toezicht wordt uitgevoerd door de archivaris (de directeur van het GA). De archivaris houdt als het ware toezicht op het dagelijks (archief)beheer door de teamleiders en het Team ICT & Informatiebeheer. De archivaris voert daartoe jaarlijks controles uit op belangrijke archiefonderdelen en rapporteert hierover aan het college.

Advies: samenwerking continueren

Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken (GRO)

Regionale Samenwerkingsovereenkomst Volwasseneducatie en MGR

Op het gebied van onderwijs wordt regionaal samengewerkt (GRO) door een aantal gemeenten op de uitvoering van leerplicht. Daarnaast zijn er twee taken die door Arnhem als contactgemeente worden uitgevoerd, te weten uitvoering kwalificatieplicht en Regionaal Meldpunt en Coördinatie voortijdig schoolverlaten (RMC). Tot slot is momenteel ook Volwassenen educatie (Ve) onderdeel van deze regionale samenwerking. Met het treffen van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland Sociaal Domein (MGR), is in 2018 de beweging gemaakt om ook onderwijszaken als module onder deze MGR te hangen. Daaronder vallen dan w de uitvoering van Leerplicht (waaraan wij niet deelnemen) en de contactgemeente taken zoals hierboven genoemd, maar niet Volwassenen educatie. Volwassenen educatie blijft uitgevoerd worden in samenwerking maar is in een samenwerkingsovereenkomst Volwasseneducatie vastgelegd. De GRO is ontbonden.

Sociaal domein centraal Gelderland (MGR)

1. Algemene informatie

Doel	Samenwerking binnen het sociaal domein op uitvoerend niveau bereiken op diverse deelgebieden binnen de regio Gelderland. Deze samenwerking heeft tot doel meer samenhang en doelmatigheid in de samenwerking tussen de gemeenten te realiseren. Met een (modulair in te vullen) gemeenschappelijke regeling krijgt de samenwerkende regio een formele entiteit met rechtspersoonlijkheid.
Rechtsvorm	Wet gemeenschappelijke regelingen openbaar lichaam (Modulaire Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland)
Datum oprichting	2017
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar
Belang Renkum	Op basis van inwoneraantal (Renkum 7%)
Vertegenwoordiging Renkum	Marinka Mulder
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
De MGR is opgebouwd uit modules. Vanaf 2018 zijn dit de modules Inkoop sociaal domein, Onderwijszaken en Werkgevers servicepunt. Gemeente Renkum neemt deel aan Inkoop en 2 submodules van Onderwijszaken (kwalificatieplicht en RMC). Gemeente Renkum heeft geen beleid aan de MGR overgedragen. Het bestuur van de MGR kan bestuurscommissies in het leven roepen die specifiek belast zijn met de inhoudelijke aspecten van een module in voorbereidende zin, waarover het AB dan besluit.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

De MGR vanaf 2018 een beheersgedeelte, de module inkoop sociaal domein, de module Onderwijszaken en de module WSP. Vanaf 01-01-2019 zal de module Werkbedrijf (voorheen Presikhaaf) aan de MGR zijn toegevoegd. Ten opzichte van 2018 zijn er geen significante ontwikkelingen dan wel ombuigingen te melden.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Er zijn geen nadere ontwikkelingen te melden.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	€0	€0	€0	€121.000	€0
2020	€0	€0	€0	€121.000 +infl.	€0
2021	€0	€0	€0	€121.000 +infl.	€0
2022	€0	€0	€0	€121.000 +infl.	€0

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

De kosten voor de module inkoop worden gevormd door de uitvoering van de inkoop en een relatief deel van de overhead (naar rato verdeeld over de modules). Wijzigingen worden via de bestuurscommissies voorgesteld aan het algemeen bestuur en via de begroting doorgevoerd nadat deze zijn voorgelegd voor een zienswijze aan de raden. De vaststelling is op basis van 3/4 stemmen voor. De module heeft geen weerstandsvermogen.

Voor deelname aan de module onderwijszaken dragen wij niet bij, omdat het alleen de activiteiten uit hoofde van RMC en VSV betreft en deze worden uitgevoerd door de contact gemeente Arnhem die hiervoor van het rijk ook de middelen ontvangt.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De kosten die zijn gemoeid met de MGR betreffen die van de uitvoering van de opdracht. Er zijn geen middelen voor het volume van de inkoop zorg die naar de MGR vloeien. Via het DB, AB en de BC'sen op basis van de Wgr heeft het bestuur invloed op uitvoering en begroting.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking is functioneel. De risico's zijn door de wijze waarop de kostenverdeling is georganiseerd op basis van toerekening de kosten aan de modules van deelname laag. De samenwerking is met name van belang in het kader van terugdringen van bureaucratie op het gebied van inkoop SD voor de aanbieders.

advies: continueren

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

1. Algemene informatie

Doel	Het verminderen van kwetsbaarheid en het verbeteren van de kwaliteit van de vergunningverlening, toezicht en handhaving tegen lagere kosten (dan verhoudingsgewijs de huidige)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	Raadsbesluit tot toetreding 26 september 2012
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	10 gemeenten rondom Arnhem (incl. Arnhem) en de provincie Gelderland.
Belang Renkum	ODRA is een platform van bestuurlijke afstemming
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Joa Maouche maakt deel uit van het Algemeen Bestuur en zit mede namens Doesburg, Rheden en Rozendaal in het in het Dagelijks Bestuur.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
De ODRA voert voor de gemeente Renkum taken op het gebied van de Wet milieubeheer bouwtaken en de juridische APV taken uit.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur van de omgevingsdienst op 5 juli 2018 is besloten om voor 2018 en 2019 over te gaan op afrekening op urenbasis. Hiermee wordt de tot nu toe gehanteerde inputfinanciering voor milieutaken verlaten.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

In 2018 en 2019 wordt ook voor milieutaken afgerekend op basis van de daadwerkelijk gemaakte uren. Dit heeft tot gevolg de gemeente alleen betaalt voor werkzaamheden die voor Renkum zijn uitgevoerd. Het is echter wel lastiger om dit vooraf precies te begroten.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	791.000	n.v.t.	61.000	1.354.000	0
2020	niet bekend	n.v.t.	niet bekend	niet bekend	0
2021	niet bekend	n.v.t.	niet bekend	niet bekend	0
2022	niet bekend	n.v.t.	niet bekend	niet bekend	0

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

De partijen zijn gezamenlijk eigenaar en opdrachtgever.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De gemeenteraad kan ten aanzien van de ontwerpbegroting van de ODRA een zienswijze naar voren brengen bij het Dagelijks Bestuur van de ODRA. Deze zienswijze wordt, voorzien van een reactie, samen met de begroting aangeboden aan het Algemeen Bestuur van de ODRA. De wethouder van Renkum is lid van zowel het AB als het DB.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking continueren, en daarbij voortdurend aandacht blijven vragen voor een goede dienstverlening richting inwoners.

Regio Arnhem Nijmegen (GO Arnhem Nijmegen City Region)

Doel	Binnen het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen wordt door de voormalige gemeenten van de Stadsregio samengewerkt op een aantal beleidsterreinen (duurzaamheid, economie, mobiliteit en wonen). Het Gemeenschappelijk Orgaan richt zich op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem Nijmegen, in zowel nationaal als internationaal perspectief. Daarnaast werkt zij aan een regionale energie strategie, zoals van elke regio in Nederland vereist.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	De Stadsregio is in 2006 opgericht als opvolger van de gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam Arnhem Nijmegen van 1995. In 2015 is de nieuwe gemeenschappelijke regeling vastgesteld: de GO Regio Arnhem Nijmegen.
Vestigingsplaats	N.v.t.
Deelnemende partijen	GO Regio Arnhem Nijmegen: 18 gemeenten rondom de steden Arnhem en Nijmegen.
Belang Renkum	GO Regio Arnhem Nijmegen: besluitvorming ligt op lokaal gemeentelijk niveau. Het overleg in regioverband is in het kader van afstemming tussen de deelnemers.
Vertegenwoordiging Renkum	Jasper Verstand en Joa Maouche als vertegenwoordiger van de portefeuillehoudersoverleggen namens Renkum. Agnes Schaap als vertegenwoordiger in het bestuur van het GO namens Renkum.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Gemeenten in het samenwerkingsverband blijven zich inzetten voor een aantrekkelijke, goed bereikbare en internationaal concurrerende regio. Een regio die aantrekkelijk is voor inwoners en waar bedrijven en instellingen willen investeren en die gezamenlijk werk maakt van duurzaamheid.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Als speerpunten gelden de versterking van het beeld van een regio, die één economisch geheel vormt en het versterken van de concurrentiepositie van de regio. Ook de bereikbaarheid is daarbij belangrijk. Dat is de reden waarom is gekozen voor het construct van de Triple Helix. In deze samenwerking worden doelen gerealiseerd door middel van een strategische uitvoeringsagenda die zal worden uitgewerkt in concrete projecten. In de Stichting Economic Board Regio Arnhem Nijmegen krijgt de samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen structuur. Per inwoner is hiervoor € 1 gereserveerd.

Vanuit het rijk is aan elke regio de opdracht gegeven om in een Regionale Energiestrategie de bijdrage van de regio aan de nationale klimaatdoelen te formuleren. In 2019 zal dit vorm en inhoud krijgen. Dit vraagt om een zorgvuldig proces met diverse stakeholders en belangen. Vandaar dat een procesbegeleider en stuurgroep wordt aangesteld.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

De financiële bijdrage aan het GO wordt verhoogd met €0,30 per inwoner ten behoeve van de secretariële ondersteuning van de voorzitters van de portefeuillehoudersoverleggen (PFO's). Momenteel dragen de voorzitters van de PFO's zorg voor hun eigen ondersteuning en dragen deze gemeenten de lasten hiervan. Om een toekomstbestendige organisatie te hebben voor facilitering van de regionale samenwerking en de 4 PFO'S en te kunnen voldoen aan de ambities van de regio, heeft de Kring van Gemeentesecretarissen aangegeven dat er een effectieve ondersteuning moet komen van de bestuurders en het ambtelijk platform. De kosten hiervoor dienen collectief gedragen te worden op basis van het inwonertal.

Met het verzoek om de kosten voor de secretaris van de Regio ook collectief te dragen (€0,08 per inwoner) is door de gemeenteraad van Renkum in mei 2018 niet ingestemd. De gemeenteraad heeft de Regio verzocht om deze kosten binnen de bestaande begroting op te vangen.

Aangezien de regionale meerderheid wel heeft ingestemd met een extra bijdrage van €0,08 per inwoner voor de bijdrage van de secretaris van de Regio, heeft het college van B&W besloten deze bijdrage toch op te nemen in de begroting.

Voor het proces van de RES en regionale routekaart is afgesproken dat elke gemeente €0,41 per inwoner bijdraagt en dat de provincie dit bedrag verdubbelt. De bijdrage is voor 2018 én 2019. Deze bijdrage komt ten last van het uitvoeringsbudget klimaat en energie.

Financiële bijdrage	2018	2019
Bijdrage per inwoner	€1,50	€1,88

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019					
2020					
2021					
2022					

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

n.v.t.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

N.v.t.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

Het oprichten van het GO Regio Arnhem Nijmegen laat zien dat voor voortzetting van regionale samenwerking, zij het op een bescheidener schaal en in een lichte vorm, voldoende draagvlak bestaat. De samenwerking binnen het GO is in 2017 geëvalueerd en uit de evaluatie is gebleken dat de samenwerking in de basis voldoet aan de wensen en verwachtingen van de partnergemeenten en stakeholders.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

1. Algemene informatie

Doel	Behartiging van de belangen en uitvoering van de hieraan verbonden taken op het gebied van hulpverlening bij ongevallen en rampen, openbare veiligheid en volksgezondheid
Rechtsvorm	gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	3 maart 2011 (gewijzigd bij raadsbesluit nr. 9)
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	16 gemeenten in het gebied Midden Gelderland incl. regio West-Veluwe Vallei of Foodvalley
Belang Renkum	Renkum heeft in het AB één stem, net als de andere deelnemers. Besluiten betreffende de begrotingen en de jaarrekeningen worden genomen op basis van gewogen stemrecht.
Vertegenwoordiging Renkum	Burgemeester en wethouder Leonie Rolink hebben zitting in Algemeen bestuur (= regionaal college hulpverlening). De bestuurscommissie veiligheid en gezondheid kent grotendeels dezelfde samenstelling als het AB. De burgemeester en de portefeuillehouder zijn in hun kwaliteit van leden van het algemeen bestuur ook lid van deze bestuurscommissie
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zet op efficiënte wijze haar middelen in voor een optimale waarborging van de kwaliteit van het leven, in casu de veiligheid en de gezondheid, van de inwoners van het verzorgingsgebied. De dienst is dé wettelijk aangewezen hulpverleningsorganisatie op het terrein van brandweer, volksgezondheid en rampen	
VGGM zorgt voor de gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden wat betreft het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen, het organiseren en coördineren van ambulance-hulpverlening, het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen, het bevorderen van de totstandkoming van collectieve preventie (volksgezondheid) en de continuïteit daarvan, de afstemming tussen preventieve en curatieve gezondheidszorg, de uitvoering van collectieve preventie betreffende infectieziekten en ter zake van de gezondheidsrisico's voor jeugdigen. Daarnaast draagt de VGGM zorg voor de uitvoering van de taken inzake melding huiselijk geweld en kindermishandeling (Veilig Thuis).	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Bevolkingszorg

Aandachtspunt is de rampenbestrijding & crisisbeheersing inclusief brandweer en de geneeskundige hulp die daarbij nodig is. De gemeentelijke inzet bij crises en rampen noemen we bevolkingszorg. Daarvoor is een voorstel ingediend door de Veiligheidsregio Gelderland Midden om hierop met alle gemeenten gezamenlijk op in te zetten om het kwaliteitsniveau te versterken. Daarvoor volgt een voorstel dat in 2020 tot een verhoging van de inwoner bijdrage gaat leiden van € 0,45 cent per inwoner (van € 0,15 cent per inwoner naar € 0,60 cent per inwoner). Dit betekent een absolute verhoging van afgerond € 14.000,00. In 2019 wordt dit bedrag opgevangen binnen de begroting van de VGGM zelf. Daarnaast moeten we als gemeente daarin bepalen hoe we zelf daar goed op in blijven zetten en aanhaken c.q. op de gezamenlijke inzet die in het voorstel is afgesproken.

Wet Publieke Gezondheid (WPG)

Het ministerie publiceert periodiek een richtinggevende beleidsbrief. De regio heeft op basis daarvan een regionale nota geformuleerd die onze gemeente als basis voor de lokale uitvoering heeft vastgesteld. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de bestrijding van infectieziekten, Jeugdgezondheidszorg 0-18, preventieve ouderengezondheidszorg, psycho-sociale hulpverlening bij ongevallen en rampen, prenatale voorlichting en gezondheid van vluchtelingen.

Veilig Thuis

Veilig Thuis is het meldpunt voor kindermishandeling en huiselijk geweld. Zij voeren triage uit op de melding en dragen zorg voor de inzet van hulp en ondersteuning, geven opdracht voor een onderzoek door de Raad van de Kinderbescherming of schalen af naar gemeenten, zodat het sociaal team hulp en ondersteuning kan inzetten. Vanaf 1 april 2017 maakt VT onderdeel uit van de VGGM in de vorm van een stichting.

Tijdelijke wet ambulanceZorg (vervalt op 1 januari 2021)

Voor VGGM zijn de navolgende zaken van belang:

- naleven van een meerjarenbegroting waarin een gestage krimp van het budget moet worden verwerkt;
- voldoen aan de prestatienorm m.b.t. responsetijd en aanrijdtijd.

Jeugdwet

In het kader van versterken van preventie Jeugd zijn bij de GGD vanaf 2017 twee (parttime) gedragswetenschappers ondergebracht. Zij dragen bij aan de verbinding tussen VGGM, Sociaal Team, onderwijs en huisartsen in het kader van triage jeugd GZ.

VIRA

De coördinatie van de Verwijs Index Regio Arnhem (VIRA), verwijspunt voor zorgmeldingen jeugd die anoniem bij elkaar worden gebracht, is tevens bij de VGGM onder gebracht.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 is de directeur Publieke Gezondheid van de VGGM aangewezen als toezichthoudend ambtenaar voor zowel het calamiteitentoezicht als het kwaliteitstoezicht.

Wet Kinderopvang

In deze wet is het kwaliteitskader voor de kinderopvang verder uitgewerkt evenals het toezicht van de gemeente daarop met de bijbehorende handhavingmogelijkheden. De GGD (van VGGM) is de wettelijk verplichte toezichthouder.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO)

De brandweer (VGGM) adviseert ons bij omgevingsvergunningen bouwen, (tijdelijke) omgevingsvergunningen brandveilig gebruik en gebruiksmeldingen maar ook (brandveiligheid) bij evenementen. De brandweer controleert jaarlijks alle bedrijven met een omgevingsvergunning brandveilig gebruik of gebruiksmelding. Wij zijn verantwoordelijk voor de administratieve en juridische verwerking van de adviezen.

De rollen en verantwoordelijkheden zijn per taakonderdeel uitgewerkt in gezamenlijk vastgestelde protocollen. Via periodiek werkoverleg wordt gestuurd op kwantiteit en kwaliteit (verbetering) op openbare orde zaken te vergroten.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

In de voor begroting 2019 zijn geen beleidsmaatregelen opgenomen. Alleen de compensatie van de loon- en prijsstijging is conform de vastgestelde methodiek verwerkt.

Bij het opstellen van de begroting voor 2019 is er geen of onvoldoende zicht op het beleid van het Rijk en op nieuwe beleidsinitiatieven van gemeenten. In maart 2018 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Dat heeft geleid tot collegeakkoorden voor de periode 2018-2022. De collegeakkoorden van de nieuwe gemeentebesturen bieden de gelegenheid het beleid van gemeenten te vertalen naar VGGM. VGGM zal daartoe na de zomerperiode van 2018 in nauwe samenspraak met beleidsambtenaren een meerjarig perspectief schetsen. Het kan zijn dat dat leidt tot aanpassingen in de begroting voor 2019. Een eventuele wijziging van de begroting kan in oktober 2018 worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	niet bekend	niet bekend	0	2.476.000	0
2020	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend
2021	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend
2022	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Een groot deel van de bijdrage aan VGGM wordt bepaald door de inwonersbijdrage. Afgesproken is dat de VGGM de inwonerbijdrage incidenteel mag verhogen als het weerstandsvermogen van de VGGM onvoldoende hoog is.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De opsomming van beleidsmatige ontwikkelingen is onderverdeeld in twee onderdelen, te weten: wettelijke ontwikkelingen en branche ontwikkelingen. VGGM wil de verschillende kansen en risico's voor gemeenten in beeld brengen om hen zo in staat te stellen hun verantwoordelijkheden te kunnen nemen.

De beleidsmedewerkers van de betrokken gemeenten trekken in adviserende zin gezamenlijk op.

De beleidsadviseur veiligheid en de directeur brandweer van de VGGM voeren periodiek overleg.

Ontwerp-begroting

De raad heeft zijn zienswijze op de ontwerp-begroting 2019 gegeven.

Advies hierop wordt voorbereid door zgn 'kopgroep', de financiële experts van de grote gemeenten.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking in de veiligheidsregio is bij wet opgelegd (derhalve is uittreden geen overweging).

De beleidsdoelen moeten op efficiënte (kosteneffectieve) wijze worden gehaald. De ambtelijke advisering is daarop ingesteld.

Advies: samenwerking continueren

Coöperatie WeHelpen UA

1. Algemene informatie

Doel	Bemiddelen van vraag en aanbod op gebied van informele hulp en ondersteuning door middel van website waarop inwoners en organisaties hulp kunnen vragen, aanbieden en organiseren.
Rechtsvorm	Coöperatie U.A.
Datum oprichting	6 september 2012
Vestigingsplaats	Breda
Deelnemende partijen	Oprichters: Achmea, Bureauvijftig, CZ, Menzis, PGGM, Rabobank, Caretakers, VitaValley. Aantal leden is in vier jaar gegroeid naar meer 130. Groeiverwachting positief.
Belang Renkum	Gemeente is lid van de coöperatie.
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Rolink vertegenwoordigt de gemeente in de algemene ledenvergadering
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Elkaar helpen eenvoudiger en vanzelfsprekender maken	

Lidmaatschap van Wehelpen sluit aan op de uitgangspunten van het sociaal beleid van de gemeente zoals geformuleerd in de kadernota sociaal beleid. Het versterken van eigen verantwoordelijkheid van inwoners en versterken van buurtkracht en een veerkrachtige samenleving staat hierin centraal. Wehelpen biedt de mogelijkheid dat mensen onderling hulp kunnen vragen en hulp kunnen organiseren in hulpnetwerken. Het ondersteunt zo deze uitgangspunten.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

De gemeente Renkum is voorjaar 2015 lid geworden van de coöperatie Wehelpen. Na de implementatie-fase waarvoor een externe procescoördinator werd ingehuurd is wehelpen vanaf medio 2017 overgedragen aan en ondergebracht bij Renkum voor elkaar.

De lokale wehelpen-site is hetzelfde gebleven. Via de lokale wehelpen-website www.wehelpen.nl/renkum kunnen inwoners elkaar hulp bieden en hulp vragen.

De site voorziet ook in een monitoringsinstrument waarmee maandelijks wordt bijgehouden hoeveel gebruikers, hulpvragen, hulpaanbiedingen en matches er zijn.

De wehelpensite is ook gekoppeld aan de site Sterk Renkum die vanaf februari 2018 actief is geworden.

Begin 2018 is Renkum voor elkaar ook gestart met een project om een extra impuls te geven aan gebruik en bekendheid van wehelpen in de gemeente Renkum. Er is onder andere een supportteam geformeerd met vrijwilligers die wehelpen actief promoten en inwoners helpen die hulp willen vragen of bieden.

Begin 2019 wordt geëvalueerd wat deze extra impuls heeft opgeleverd en wordt bekeken of de middelen die wij hieraan besteden in verhouding staan tot de resultaten die dit oplevert.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	11.000	

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Onbekend

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

ALV, Bestuur met onafhankelijk voorzitter, Raad van Advies aanwezig. De gemeente neemt uitsluitend deel aan de ALV en heeft en beoogt geen positie in het Bestuur of Raad van Advies.

Afvalcombinatie De Vallei (ACV)

1. Algemene informatie

Doel	Het inzamelen en transporteren van huishoudelijke afvalstoffen en het exploiteren van een afvalaanbiedstation
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap met werkmaatschappijen in de vorm van besloten vennootschappen (holdingstructuur)
Datum oprichting	Raadsbesluit toetreding: 31 januari 2001
Vestigingsplaats	Ede
Deelnemende partijen	Gemeente Wageningen, Renkum, Ede en Veenendaal
Belang Renkum	Renkum heeft net als de andere aandeelhouders één stem in de AvA
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Marinka Mulder vertegenwoordigt de gemeente in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Opdrachtgevende gemeenten, bedrijven en particulieren ontzorgen op het gebied van afval en reinigen en te opereren als de logische, regionale samenwerkingspartner	
De ACV houdt zich met uitvoeringszaken bezig. Afstemming tussen afvalbeleid en –uitvoering is geborgd in het periodieke overleg tussen ACV en gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Het afvalscheidingspercentage moet in 2018, op grond van het coalitieakkoord 2014-2018 (Veranderend Renkum), omhoog naar 75%. Door de landelijke overheid is ingezet op een afvalscheiding van gemiddeld maximaal 100 kg ongescheiden restafval per persoon per jaar in 2020. In 2025 daalt dit gewicht mogelijk tot 35 kg. Deze doelstelling past in wat wordt genoemd de 'circulaire economie', die erop is gericht zoveel mogelijk 'afvalstoffen' als grondstof weer in te zetten.

In januari 2016 heeft de raad ingestemd met het afvalbeleidsplan 2016-2020. Hierin zijn maatregelen voorgesteld om het gewenste scheidingspercentage van 75% in 2018 te behalen. Onder de noemer 'ontdek de waarde van afval' is in 2017 zowel een financiële- als een serviceprikkels in het leven geroepen voor te verbranden restafval. Inwoners zijn gefaciliteerd met 2 verschillende klike's (gft+e en restafval). Daarnaast is de inzamelfrequentie gewijzigd. Hoogbouwbezoekers kunnen met de milieupas terecht bij ondergrondse containers. De eerste resultaten van het jaar 2017 laten een positief beeld zien voor wat betreft het scheidingspercentage. In de tussentijdse evaluatie van over de eerste 4 maanden van 2017 is vermeld dat het scheidingspercentage op 77% ligt, voor heel 2017 ligt het percentage uiteindelijk op 78%.

Vanaf september 2017 is gestart met een wekelijkse inzameling van PMD. Dit omdat het aanbod van PMD sinds 2017 drastisch is toegenomen. Een punt van aandacht is de kwaliteit van het aangeleverde PMD. Met enige regelmaat leidt dit tot PMD-vreemd product. Dit heeft tot gevolg dat soms vrachten PMD bij de verwerker worden afgekeurd. Het Renkumse PMD wordt bij Attero in Wijster gesorteerd.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Uitgangspunten voor de operationele begroting worden jaarlijks afgestemd met de opdrachtgever, gevolgd door een financiële vertaling. Daarbij worden tarieven geïndexeerd conform de afspraken, terwijl verwerkingstarieven jaarlijks worden beoordeeld. Naar verwachting zullen in 2019 buiten indexatie en de verwerkingskosten slechts beperkte aanpassingen plaatsvinden in de opdrachten vanuit gemeente Renkum.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2018	€ 11.113.000	€ 22.235.000	€ 478.920	€ 2.965.643	€ 81.866
2019	De begroting van de ACV-groep is per november 2018 beschikbaar				

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

De oude zgn. 'prioriteitsaandelen', waarvan Renkum, Wageningen en Ede er aanvankelijk één hadden en waaraan het stemrecht in de AvA was gekoppeld zijn als uitvloeisel van de toetreding van Veenendaal vervallen. Met de toetreding van Veenendaal zijn de aandelen gesplitst (nominaal € 1,-), en tevens zijn de prioriteitsaandelen omgezet in gewone aandelen. Vervolgens is in artikel 32 van de Statuten bepaald dat alle cruciale besluiten in de AvA slechts genomen kunnen worden met algemene stemmen (unanimiteit). Elke gemeente/ aandeelhouder heeft dus één stem.

Afhankelijk van het bedrijfsresultaat en de bestemming die aan de winst wordt gegeven, ontvangt de gemeente jaarlijks dividend. Wanneer de solvabiliteit voldoet aan het gestelde criterium (30 procent) wordt extra dividend uitgekeerd.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De aandeelhoudende gemeenten hebben periodiek overleg met de controller van de ACV. In dit overleg worden de begrotingen, jaarstukken etc. besproken. De portefeuillehouder wordt met de adviezen van de financiële consultant/ controllers gevoed.

Daarnaast is er twee keer per jaar overleg met de commissaris (door Renkum en Wageningen gekozen).

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De ACV is een goed functionerend en renderend bedrijf, getuige de jaarlijks uitkering van een behoorlijk dividend. Deze uitkering staat echter onder druk door een mogelijke invoering van Vennootschapsbelasting voor uitvoerders van overheidstaken.

Advies: aandeelhouderschap continueren.

BNG Bank

1. Algemene informatie

Doel	De BNG voorziet in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening en biedt zo toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector. De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', zoals gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen, politieregio's en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Rechtsvorm	naamloze vennootschap
Datum oprichting	1914
Vestigingsplaats	Den Haag
Deelnemende partijen	Gemeenten, provincies, Staat der Nederlanden, waterschappen en andere openbare lichamen
Belang Renkum	0,16 % (89.739 van totaal 55.690.720 aandelen)
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Marinka Mulder vertegenwoordigt de gemeente in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
<p>BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.</p> <p><i>Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.</i></p> <p>De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van EUR 2,50).</p>	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank. (Hierbij is het gevolg van een eventuele gemeentelijke samenvoeging buiten beschouwing gelaten.) Gelet op de wijze waarop BNG Bank het openbaar belang behartigt, zien wij ons aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Over 2017 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 393 miljoen (2016: EUR 369 miljoen). Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2018.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2017*	4.953.000	135.041.000	393.000.000	0	227.040

Bij niet GR-en alleen 2019.

** Meest recente informatie betreft de jaarrekening 2017.*

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

De gemeente heeft 89.739 aandelen, destijds aangekocht voor (omgerekend) € 2,50. BNG keert jaarlijks dividend uit.

Het door BNG Bank uitgegeven schuldpapier heeft de hoogst mogelijke credit rating van Moody's (Aaa) en Standard & Poor's (AAA) en een rating AA+ van Fitch. BNG Bank behoort daarmee tot de meest kredietwaardige banken ter wereld.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

Jaarlijks ontvangt de gemeente de jaarrekening, het jaarverslag en eventueel andere ter zake zijnde voorstellen van de BNG ter vaststelling in de algemene vergadering van aandeelhouders.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

BNG keert jaarlijks een behoorlijk dividend uit. Er is geen reden de aandelen te verkopen.

Advies: aandeelhouderschap continueren

7. Grondbeleid

Inhoud grondbeleid

Op 27 juni 2007 heeft de raad de nota Grondbeleid vastgesteld. Met de nota Grondbeleid wordt beoogd een kader te bieden waarbinnen politiek-bestuurlijke besluiten genomen kunnen worden. Besluiten die staan in het teken van het toekennen van functies (bestemmingen) aan grond. Grondbeleid is dus een instrument om het gewenste ruimtelijk beleid te bevorderen en te realiseren.

Grondbeleid is een instrument dat naast andere kan worden ingezet om bepaalde bestemmingen te realiseren. Het blijft niet beperkt tot het via het bestemmingsplan mogelijk maken van bepaalde functies. Het kan ook leiden tot het ontwikkelen van stedenbouwkundige plannen, het verwerven van gronden en het uitgeven van kavels voor o.a. woningbouw. In de ruimtelijke ordening gaat het erom te komen tot een evenwichtige en rechtvaardige verdeling van de beschikbare ruimte over degenen die ruimte vragen ("claims" van bewoners, winkels, sociaal-culturele ruimten, bedrijven, openbaar groen etc.). Grond is schaars, dus in het toekennen van claims worden na afweging van belangen keuzes gemaakt. Het resultaat van die afweging wordt vastgelegd in het bestemmingsplan.

Voor de (her)ontwikkeling van bouwlocaties worden kosten gemaakt. Het gaat o.a. om kosten voor de verwerving van de grond - als de gemeente aankoopt - en het beheren en het uitgeven van gronden alsmede kosten voor de aanleg van wegen & pleinen, riolering, verlichting en openbaar groen en speelruimte. Deze kosten kunnen worden gedekt uit de opbrengsten die normaal gesproken uit bouwprojecten voortvloeien. Indien de gemeente het eigendom van de grond heeft, is dat mogelijk via de opbrengsten bij de gronduitgifte. Indien andere partijen echter het eigendom in handen hebben, moet de gemeente zoeken naar andere manieren om haar kosten op de zakelijk belanghebbenden bij het bouwproject te verhalen.

Grondbeleid is er mede op gericht de verdeling van de kosten en baten bij de ontwikkeling van bouwlocaties tussen de betrokken partijen te regelen. Daarover moeten tussen partijen duidelijke afspraken worden gemaakt. De Grondexploitatiewet biedt hiervoor een kader.

In het kader van de begrotingscyclus legt het college jaarlijks verantwoording af over de projecten. In deze paragraaf Grondbeleid gaan we op hoofdlijnen in op onze voornemens met betrekking tot de grondexploitatie in 2018.

Herziening BBV-verslaggevingsregels grondexploitaties

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties. Namelijk: de forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren, de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid, en de aankomende Omgevingswet.

De afbakening is ook onvermijdelijk in het kader van de vennootschapsbelastingplicht voor gemeenten (Vpb). Het heeft namelijk een bijdrage geleverd in de fiscale discussie over de afbakening van de ondernemersactiviteit en de toe te rekenen kosten en opbrengsten.

Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen in het BBV en de uitwerking hiervan in notities van de Commissie BBV. De wijzigingen leiden tot meer transparantie, eenduidigheid, behoedzaamheid en een vermindering van de administratieve lasten. De wijzigingen zijn met terugwerkende kracht per 1 januari 2016 van toepassing.

Deze wijzigingen zijn verwerkt in de jaarrekening 2016 van de gemeente Renkum.

Afschaffing balanscategorie NIEGG

In het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is een nieuwe definitie opgenomen voor bouwgrond in exploitatie:

Gronden in eigendom van een provincie onderscheidenlijk een gemeente, waarvoor provinciale staten onderscheidenlijk de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Daarnaast komt de balanscategorie 'niet in exploitatie genomen bouwgronden' niet meer voor in het BBV met ingang van 1 januari 2016. Dit betekent dat gemeenten niet in exploitatie genomen gronden moeten herrubriceren van de voorraden naar terreinen en gronden bij de materiële vaste activa. Materiële vaste activa hebben als waarderingsgrondslag verkrijgingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde. Deze omzetting heeft gevolgen voor de waardering van deze gronden op de balans van gemeenten. Om gemeenten de mogelijkheid te geven de grondportefeuille te evalueren en duidelijkheid te krijgen / creëren over de bestemming van de grond is in het Wijzigingsbesluit een overgangsbepaling opgenomen. Deze overgangsbepaling betekent het volgende:

Huidige NIEGG's en BIE's die per 1 januari 2016 uit exploitatie worden genomen, worden zonder afwaardering omgezet tegen de boekwaarde per 1 januari 2016 (ingangdatum Wijzigingsbesluit). Deze overgangsbepaling heeft een looptijd van 4 jaar. Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Wordt daarbij een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan moet dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden. Het is toegestaan om deze toets gedurende de overgangsperiode van 4 jaar voor de desbetreffende grondportefeuille uit te voeren, de boekwaarde te toetsen en zo nodig bij te stellen (af te waarderen). Afwaardering van een individueel perceel grond / complex kan hierbij niet over een aantal jaren worden gespreid.

Rubricering van de oude NIEG-gronden onder de materiële vaste activa betekent dat het met ingang van 1 januari 2016 niet meer is toegestaan om rente of overige kosten toe te rekenen aan deze gronden.

De niet in exploitatie genomen bouwgronden, namelijk de projecten Talsmalaan en Veritasweg, zijn in de balans overgezet van voorraden grondexploitatie naar materiële vaste activa.

Nieuwe notitie Grondexploitaties en notitie Faciliterend grondbeleid

De nieuwe notitie Grondexploitaties 2016 (zie notities m.i.v. 2016) een herziening van de notitie Grondexploitatie van de commissie BBV in 2012 is verschenen. Toen vormde de crisis bij de gemeentelijke grondbedrijven aanleiding om de notitie bij te stellen. Sindsdien heeft zich een tweetal ontwikkelingen voorgedaan die een nieuwe herziening noodzakelijk maken. In 2014 is het rapport van de AdviesCommissie vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten verschenen. De AdviesCommissie signaleert dat de jaarrekening van gemeenten mogelijk te weinig informatie bevat over grondexploitaties en doet verschillende aanbevelingen om de verslagleggingsregels op dit punt aan te vullen en te verduidelijken. Daarnaast kunnen gemeentelijke grondbedrijven vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig zijn. Voor een goede uitvoering van de nieuwe belastingplicht is het noodzakelijk om in de notitie Grondexploitatie richtlijnen te geven over de afbakening van grondexploitaties en de aan de grondexploitatie toe te rekenen kosten.

De notitie Grondexploitatie uit 2012 handelt over zowel actief als passief (ook wel faciliterend) grondbeleid. Hierin wordt met ingang van 2016 onderscheid gemaakt. Deze herziene notitie Grondexploitaties 2016 is daarom alleen van toepassing in gevallen waarin de gemeente een actief grondbeleid voert. Dat betekent dat de gemeente grond koopt, die bouw- en woonrijp maakt en weer verkoopt of in erfpacht uitgeeft aan ontwikkelaars, aannemers en particulieren.

De notitie Grondexploitaties 2016 is niet van toepassing in gevallen waarin gemeenten een faciliterend grondbeleid voeren of gezamenlijk met private partijen gronden exploiteren binnen de kaders van een publiek-privaat samenwerkingsverband. Van faciliterend grondbeleid is sprake wanneer bouwplannen worden gerealiseerd op grond van particuliere eigenaren en de gemeente kostenverhaal pleegt. De Commissie BBV heeft de verslaggevingsregels rondom dergelijk faciliterend grondbeleid toegelicht in de notitie Faciliterend grondbeleid (zie notities m.i.v. 2016). Publiek private samenwerkingsverbanden gelden binnen het BBV als verbonden partijen. Gemeenten rapporteren daarover in de paragraaf verbonden partijen van de jaarrekening en niet in de paragraaf grondexploitatie.

Bij de projecten waarbij de gemeente geen grondpositie heeft zijn uit de voorraden grondexploitatie gehaald. De te verhalen gerealiseerde kosten zijn als vordering op de balans opgenomen.

Bij de projecten waarbij de gemeente een grondpositie heeft maar geen exploitatieplan zijn de gerealiseerde voorbereidingskosten op de balans bij immateriële vaste activa opgenomen.

Beleidsdoelen en ontwikkelingen

3b4 Woningbouw

De woningbouwplannen in 3B4 zijn te verdelen in 3 kleinere gebieden in plangebied 4 (noorden, midden en zuid) en plangebied 3B. Het bestemmingsplan waarbij de bouw van 64-100 woningen planologisch mogelijk wordt gemaakt, is gedeeltelijk door Raad van State vastgesteld. Op grond van dit globale bestemmingsplan worden er gefaseerd en voor elke deelgebied, deelbestemmingsplannen opgesteld. Ondertussen zijn al veel deelgebieden verkocht en gerealiseerd. Alleen de 3B4 noord en 3B4 zuid met in totaal 22 woningen zijn nog niet verkocht.

3B4 Noord

In het deelgebied noord is het woningbouwprogramma nagenoeg gerealiseerd en opgeleverd. Voor een klein gebied binnen 3B4 Noord (1.584 m²) is een CPO traject voor betaalbare en sociale woningbouw bedacht. Omdat dit onvoldoende op gang kwam is een partij gezocht die de grond zou willen afnemen maar daarbij wel een ontwikkeling via CPO uit zou werken. Deze partij is gevonden in Woonzo. Medio 2016 is het bestemmingsplan voor de bouw van 8 woningen onherroepelijk geworden.

De kavels zijn in mei 2018 in de verkoop gegaan. We verkopen per kavel aan Woonzo. De verwachting is dat de woningen in 2019 gebouwd gaan worden.

3B4 Zuid

De gemeente heeft een overeenkomst met Giesbers-Wijchen voor de bouw van 15 grondgebonden woningen. De woningen gaan eind 2018 in de verkoop. De verwachting is dat de grond in 2019 aan Giesbers wordt geleverd, waarna de woningen gebouwd kunnen worden.

Talsmalaan

Op de locatie Talsmalaan was voorheen de bouw (uitbreiding, verplaatsing) van de Paasbergschool voorzien. Hiervan is echter in september 2007 aangegeven dat dit geen doorgang zal krijgen. De nieuwe invulling voor de locatie zal bepaald worden. Locatie heeft gevoelige historie dus goede bestuurlijke kadering is noodzaak.

Er is een beknopte stedenbouwkundige visie opgesteld. Deze is gepresenteerd aan onder andere Airborne museum, Vijf Dorpen in 't Groen, Vrienden van Hartenstein. In november 2011 zijn de kaders voor een ontwikkeling op de Talsmalaan verder geconcretiseerd. Het project heeft een tijd

stilgelegd door de crisis op de woningbouwmarkt. Ondertussen zijn gesprekken gevoerd met makelaars als ook ontwikkelende partijen om te kunnen bepalen onder welke voorwaarde een ontwikkeling in deze nieuwe markt de meeste kans van slagen heeft. Daarbij is vooral zekerheid op een ontwikkelingsmogelijkheid een belangrijke voorwaarde.

In 2014 zijn gesprekken gestart met de Vrienden van Park Hartenstein om de komst tot een gezamenlijk gedragen stedenbouwkundige uitwerking. Deze gesprekken hebben begin 2016 geleid tot een samenwerkingsverklaring voor de verdere uitwerking van een stedenbouwkundige visie voor de locatie en het omliggende park. Deze stedenbouwkundige visie is in september 2017 opgeleverd. Om tot nieuwe besluitvorming te komen wordt door de stellers van de visie in afstemming met de gemeente gewerkt aan het meer concreet maken van de visie. Besluitvorming over de locatie Talsmalaan volgt in 2019.

Financiële positie en resultaatverwachting

Voor de volgende grondexploitatie projecten is een exploitatieberekening opgesteld over de hele planperiode, en vraagt het college uw raad instemming met de herziene exploitatieberekening:

- 3B4 Woningbouw
- Oosterbeek Centrum (Dalzone)

Financiën projecten

De boekwaarde van de projecten per 31-12-2017 bedroeg volgens de jaarrekening 2017 € 1.692.000. De verwachting is dat de boekwaarde in 2018 zal afnemen tot € 959.000

Boekwaarde projecten <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2017 (jaarrekening)	31-12-2018 (prognose)
Grondexploitatieprojecten	5.285	4.564
Voorziening	3.593	3.605
Totaal voorraden	1.692	959

Voor een aantal grondexploitatie in exploitatie is een voorziening gevormd. De reden hiervoor is dat er een verlies op deze projecten wordt verwacht.

Prognose 31-12-2018 in bovengenoemde tabel sluit aan bij de eerste drie kolommen in onderstaande tabel. Vervolgens wordt de verwachte kosten en opbrengsten na 31-12-2018 weergegeven. Uiteindelijk wordt per project weergegeven wat het resultaat is inclusief de reeds getroffen voorzieningen.

Prognose voor de komende jaren

Projecten <i>Bedragen x € 1.000</i>	Prognose boek- waarde 31-12- 2018	Getroffen voorzien-ingen	Prognose boek- waarde na voorziening	Verwachte kosten	Verwachte opbrengsten	Resultaat na getroffen voorzieningen
Grondexploitatieprojecten						
3B4 bouwgrondexploitatie	3.192	2.235	957	37	994	0
Oosterbeek centrum Dalzone	1.372	1.370	2	0	0	- 2
Totaal projecten	4.564	3.605	959	37	994	- 2

* Bij een negatief boekwaarde zijn de inkomsten hoger dan de uitgaven.

Daarnaast zijn er projecten die niet onder de definitie grondexploitatie vallen. Deze worden verantwoord op de balans bij de vaste activa.

Voor het project Talsmalaan is nog geen exploitatieberekening over de hele planperiode opgesteld. De kosten van dit project wordt bij de materiële vaste activa opgenomen. Zolang de boekwaarde van het project beneden de verwachte marktwaarde ligt, zal dit geen invloed hebben op het resultaat. Op moment dat het een grondexploitatieproject wordt zal de boekwaarde worden ingebracht bij het grondexploitatieproject. De verwachte boekwaarde per 31-12-2019 zal naar verwachting € 560.000 bedragen.

Voor een aantal projecten zijn voorbereidingskosten gemaakt. De voorbereidingskosten worden opgenomen bij de immateriële vaste activa. Dit mag maximaal 5 jaar. Als het project een grondexploitatieproject wordt zal de boekwaarde worden ingebracht bij het project. Is het termijn van 5 jaar overschreden of wordt het geen grondexploitatieproject zal de boekwaarde worden afgeboekt ten laste van de exploitatie.

Hieronder zijn de volgende projecten opgenomen waarbij de boekwaarde 31 december 2019 zijn weergegeven:

- Moviera 50.000
- Doorwerth Centrum 200.000
- Klooster en Groeneweg 45.000
- Maatweg Renkum 25.000
- Don Boscweg Renkum 8.000

Exploitatieoverzicht Projecten

Projecten grondexploitatie	Grond aankoop	Bouwrijp maken/sanering	Planbegeleiding	Financiering	Overige kosten	Totale kosten	Verkoop grond	Overige inkomsten	Totale inkomsten	Boekwaarde	Voorziening	Boekwaarde na voorziening
<i>Bedragen x € 1.000</i>												
Projecten met exploitatieberekening 3B4bouwgrondexploitatie												
Stand per 31-12-17	1.815	20	997	1.420	1.619	5.871	1.786	173	1.959	3.912	2.223	1.689
2018	0	35	60	10	24	129	825	24	849	- 720	12	- 732
2019	0	0	5	8	24	37	970	24	994	- 957	0	- 957
2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	1.815	55	1.062	1.438	1.667	6.037	3.581	221	3.802	2.235	2.235	0
<i>Dalzone</i>												
Stand per 31-12-17	1.725	208	743	1.069	30	3.775	1.934	468	2.402	1.373	1.370	3
2018	0	0	5	0	0	5	0	6	6	-1	0	-1
2019	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	1.725	208	748	1.069	30	3.780	1.934	474	2.408	1.372	1.370	2
Totaal												2

8. Subsidies

Subsidiebeleid

De gemeente formuleert op grond van zijn democratische legitimatie beleid in medebewind of autonoom beleid. Dit beleid wordt doorvertaald in doelstellingen die binnen een gegeven periode in tijd moeten worden gerealiseerd. Om deze doelstellingen te realiseren is de lokale overheid vaak aangewezen op partners die uitvoering geven aan activiteiten die tot het bereiken van de doelstellingen moeten leiden. Om deze activiteiten te kunnen ontplooiën moeten de partners worden betaald. Deze betaling kan op twee manieren worden uitgevoerd: via de privaatrechtelijke weg door middel van opdracht, offerte, contract en factuur of via de publiekrechtelijke door middel van subsidie door middel van opdracht; subsidieaanvraag, subsidiebeschikking met voorwaarden enzovoort. De middelen die verstrekt worden in de vorm van subsidie zijn, net zoals bij de privaatrechtelijke weg, gebonden aan prijsafspraken, doelstellingen en resultaten. Het verstrekken van subsidie heeft als voordeel dat subsidie buiten de werking van BTW valt (voor zover ook daadwerkelijk van subsidie en niet van levering sprake is), daarnaast is het publiekrecht van toepassing. Omdat de gemeente een publiekrechtelijke rechtspersoon is verdient het de voorkeur om via publiekrechtelijke weg uitvoering van de publieke taak uit te besteden aan derden.

Voor de verantwoording over het geheel van deze subsidies is gekozen om dit te doen via de begrotingscyclus. In de begroting voteert de raad middelen aan beleidsvelden met een algemeen doel (kaderstelling). De doelen worden door het college gespecificeerd in prestatieafspraken waaraan de door de raad gevoteerde middelen worden verbonden. In de jaarrekening vindt de rapportage van het beleid en de daarvoor gedane uitgaven plaats. Over de uitvoering van de activiteiten vindt in de loop van het jaar overleg plaats met de uitvoerders.

Subsidiesystematiek: berekening, afrekening en verrekening

Subsidie wordt aangevraagd voordat de activiteiten die moeten leiden tot het bereiken van een doelstelling plaatsvinden. Over de activiteiten worden vooraf wederzijds afspraken gemaakt. De berekening van een subsidiebedrag vindt plaats op basis van noodzakelijke en reële kosten. Deze kosten hebben betrekking op kwantiteit en aan activiteiten gekoppelde kwaliteit. Afspraken omtrent het effect van de uitvoering kunnen redelijkerwijs niet altijd gemaakt worden.

Nadat de activiteiten zijn uitgevoerd vindt de afrekening en verrekening plaats. Dit gebeurt aan de hand van een aanvraag om subsidievaststelling waarbij een jaarverslag en een jaarrekening zijn gevoegd. Er wordt gecontroleerd of de subsidieontvanger de activiteiten in overeenstemming met de afspraken heeft uitgevoerd. Dit mondt uit in een afrekening. Verrekening vindt plaats op basis van de voorschotten die zijn uitgekeerd.

Indien een subsidieontvanger zich niet of onvoldoende aan de afspraken heeft gehouden, kan dat gevolgen voor de afrekening hebben. Hij kan dan minder ontvangen dan oorspronkelijk was afgesproken, in overeenstemming met de werkelijk gerealiseerde prestaties.

Beoordeling van de werkelijk gerealiseerde prestaties vindt plaats op basis van monitoring dan wel evaluatie en/of voortgangsrapportage(s). De subsidiesystematiek in subsidiejargon bestaat uit de subsidieaanvraag gevolgd door een subsidieverlening (beschikking) of weigering (beschikking). Een verlening geeft aanspraak op middelen, maar nog geen recht. Na afloop van de uitvoering volgt een aanvraag om vaststelling waarop het college een besluit neemt. Dit besluit wordt medegedeeld in de vorm van een vaststellingbeschikking. Dan pas is er sprake van recht op de middelen.

Subsidies

Subsidie 2019

Subsidies vormen een onderdeel van de in deze begroting genoemde bedragen en worden in deze subsidieparagraaf gedeeltelijk toegelicht. Gedeeltelijk vanwege het weglaten van bijvoorbeeld:

- Begrotingsposten die waarschijnlijk als subsidie worden verstrekt maar niet onder die titel in de begroting 2019 zijn opgenomen (bijvoorbeeld stelposten nieuw beleid);
- Subsidies die de gemeente in het kader van medebewindstaken aan derden doorbetaald. Deze worden veelal separaat met het Rijk afgewikkeld.

In eerdere begrotingsjaren is een keuze gemaakt een aantal beleidsterreinen op te nemen. Uit gesprekken met uw rekenkamercommissie is gebleken dat wij de vraag om meer activiteiten te benoemen te letterlijk hebben genomen. Dit is vanaf de begroting 2016 aangepast.

Het is vooraf niet mogelijk het exacte bedrag van de middelen te bepalen die tijdens het uitvoeringsjaar (in dit geval 2019) de gemeente 'verlaten' in de vorm van subsidie. De begroting zal namelijk gedurende 2019 aangepast worden in de reguliere budgetcyclus door (zonder volledig te zijn):

- *Het niet realiseren van taakstellingen.* In de begroting 2019 zijn taakstellingen opgenomen. Deze kunnen mogelijk gevonden worden in het "subsidiegebied" en dat muteert het plafond.
- *Het niet autoriseren van "nieuw beleid".* Nieuw beleid kan namelijk gedeeltelijk onder de subsidietitel vallen.
- *Resultaatbestemming 2018;* indien uw raad uit een eventueel batig saldo 2018 uitgaven voor 2019 mandateert die onder de subsidietitel vallen verhoogt dit het subsidieplafond. Dit lijkt niet waarschijnlijk in kalenderjaar 2019.
- *Inflatiecorrectie 2019.* In deze Begroting zijn de plafonds opgenomen zonder daar mogelijke inflatiecorrectie op te nemen. Deze zullen tijdens de budgetcyclus 2019 verantwoord worden.
- *Verdere structurele/incidentele budgetaanpassingen die als subsidie worden aangemerkt.* Indien uw raad instemt met mutaties tijdens de budgetcyclus die subsidie-gerelateerd zijn verhogen of verlagen* die mutaties dat plafond.

*verlagen kan juridisch wel maar 'opent' wel eventuele beroep- en bezwaarprocedures.

Subsidies Begroting 2019	Cumulatief van subsidies
Subsidie programma 1	Plafond € 1.271.498
Subsidie programma 2	Plafond € 162.137
Totaal van de programma's 1 en 2	€ 1.433.635

Alle hierbovengenoemde plafonds zijn met de vaststelling van de Begroting 2019 definitief. Tijdens de budgetcyclus 2018 (najaarsnota met structurele doorwerking) en budgetcyclus 2019 kunnen er uiteraard wel aanpassingen volgen (zie ook boven). Deze zijn formeel rechtskrachtig na publicatie.

In 2019 is het mogelijk dat de programma- en productindeling wordt aangepast. Dat kan betekenen dat de plafonds per programma anders worden, het totaalbedrag blijft gelijk voor de in deze paragraaf opgenomen subsidies.

Financiën

Financiële doelen

Inleiding

Wij staan voor gezonde gemeentefinanciën en een duurzaam financieel evenwicht. Dit betekent een evenwichtige begroting op de korte en de lange termijn. Op dit moment staan de financiën van de gemeente onder druk. Dit betekent dat wij de komende jaren voor een grote uitdaging staan, waarbij lastige keuzes moeten worden gemaakt.

Wij zorgen voor voldoende reserves voor het afdekken van risico's en het opvangen van onvoorziene tegenvallers. Met ingang van deze begroting brengen wij ons weerstandsvermogen naar een 'uitstekend' niveau.

Helaas ontkomen wij er niet aan om de opbrengst van de onroerendezaakbelasting (OZB) te verhogen. Een niet gemakkelijke, maar wel onvermijdelijke keuze vanwege de financiële uitdaging die we hebben.

In de financiële onderdelen van deze begroting gaan we in op de financiële positie van onze gemeente. Ook geven we aan hoe onze meerjarenbegroting eruit ziet. Naast de baten en lasten binnen de programma's, zijn er ook geldstromen die niet specifiek bij een programma thuishoren. Deze worden toegelicht in het onderdeel algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Financiële positie

Inleiding

- Om de Begroting 2019 in het juiste perspectief te kunnen plaatsen, is het nodig inzicht te hebben in de financiële positie van onze gemeente.
- Om dit te kunnen beoordelen wordt eerst stilgestaan bij de uitkomsten van de (meerjaren) begroting. Verderop komt onze balanspositie aan de orde.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	-493	597	974	1.066	1.518
Bijstelling najaarsnota	72	-284	-840	-690	-806
Meerjarenbegroting na najaarsnota	-422	314	134	376	712
Begroting nieuw beleid	-780	-2.064	-2.264	-1.164	-1.164
Dekkingsplan	787	1.750	2.130	788	638
Meerjarenbegroting	-414				187

Uitkomst begroting

- Uit het gepresenteerde overzicht van baten en lasten volgen de uitkomsten van de meerjarenbegroting per jaar.
- Deze uitkomsten zijn gebaseerd op de Voorjaarsnota 2018 (vastgesteld raad 27 juni) en de Najaarsnota 2018 die gelijktijdig met deze begroting wordt behandeld.
- Uit dit overzicht blijkt dat de begroting in de 2020 en 2021 negatief is.
- Voor de begroting 2020 en 2021 hebben we de opgave om tot duurzaam financieel evenwicht te komen. Richting de Perspectiefnota 2019 doorlopen we samen een traject. Daarmee moeten we komen tot keuzes die ertoe leiden dat onze taken structureel passend zijn bij onze gemeente en onze portemonnee. Want alle bestaande taken blijven uitvoeren, dit op de huidige manier blijven doen, het structureel ontwikkelen van de organisatie, én ook nog nieuwe taken uitvoeren, is niet haalbaar.

Deze maatregelen bepalen we op basis van onze strategie. Dit houdt in dat we, met het oog op onze samenleving, de afweging maken of taken dóór anderen, mét anderen of zélf moeten worden uitgevoerd.

Nieuw beleid

Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022
Participatie en nieuwe doelgroepen			-150	-150	-150
Groenonderhoud		-150	-350		
Online dienstverlening		-88	-88	-88	-88
Airborne regio / 75 jaar Airborne		-25			
Vrijetijdseconomie		-30	-30	-30	-30
Vastgoedmanager			-55	-55	-55
Implementatie omgevingswet		-50	-100	-100	-100
Glasvezel buitengebied		-45			
Klimaat en wonen		-80	-80	-80	-80
Openbare orde en veiligheid		-46	-46	-46	-46
Ombudsfunctie			-10	-10	-10
Verhoging weerstandsreserve uit de algemene reserve	-780				
Cofinanciering		-250			
Landgoederen			-45	-45	-45
Groenstructuurplan			-75	-75	-75
Onderhoud wegen		-750	-750		
Organisatie en bedrijfsvoering		-500	-450	-450	-450
Integraal veiligheidsbeleid			-35	-35	-35
Doelmatigheidsonderzoek		-50			
Resultaat	-780	-2.064	-2.264	-1.164	-1.164

Dekkingsplan

Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022
Gemeentehuis	7	96	91	132	134
Vrijval algemene reserve voor de weerstandsreserve	780				
Medewerker klimaat uit afvalstoffenheffing		20	20	20	20
Cofinanciering		250			
Opgave duurzaam financieel evenwicht			434	151	
Extra verhoging OZB met 7%		454	454	454	454
Onderhoud wegen		750	750		
Groenonderhoud		150	350		
Verhoging toeristenbelasting		30	30	30	30
Resultaat	787	1.750	2.130	788	638

*) De posten onderhoud wegen, cofinanciering en groenonderhoud worden, conform het Coalitieakkoord, vanuit de Vrije algemene reserve gedekt.

Meerjarenbegroting

Werkwijze

- In deze begroting worden, conform de regelgeving in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de raming van de baten en lasten van het komende jaar en de raming van de baten en lasten in meerjarenperspectief gepresenteerd.
- Daarbij komen in het volgende overzicht afzonderlijk aan de orde:
 - de raming van baten en lasten en het saldo daarvan per programma;
 - indien van toepassing de raming van de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma;
 - de raming van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien;
 - het geraamde resultaat voor en na bestemming.
- Meer gedetailleerde informatie over de baten en lasten zijn per programma opgenomen in het programmaplan.
- Daarnaast treft u verderop een totaaloverzicht aan van de in deze begroting opgenomen bedragen voor bijstellingen en ombuigingen.

Baten en lasten per programma

Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
01 Samenleving						
Lasten	45.026	46.777	47.528	44.268	43.960	43.602
Baten	10.644	10.294	9.990	11.016	9.176	8.886
Saldo van baten en lasten	-34.383	-36.483	-37.538	-33.252	-34.785	-34.717
02 Omgeving						
Lasten	17.566	18.492	20.678	17.251	15.755	15.767
Baten	11.131	11.424	11.797	9.327	9.126	9.143
Saldo van baten en lasten	-6.435	-7.068	-8.881	-7.925	-6.629	-6.624
03 Organisatie						
Lasten	15.628	14.180	13.185	12.848	12.847	12.790
Baten	1.748	523	420	358	366	330
Saldo van baten en lasten	-13.880	-13.658	-12.765	-12.490	-12.480	-12.460
04 Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb						
Lasten	729	1.164	1.727	2.245	3.206	4.174
Baten	52.288	55.291	56.765	55.339	56.336	57.419
Saldo van baten en lasten	51.559	54.127	55.038	53.094	53.130	53.245
Totaal						
Lasten	78.949	80.614	83.118	76.612	75.768	76.333
Baten	75.810	77.531	78.973	76.040	75.004	75.777
Saldo van baten en lasten	-3.139	-3.083	-4.145	-573	-764	-556
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma						
01 Samenleving	984	2.046	1.455	282	131	130
02 Omgeving	609	721	1.377	209	29	28
03 Organisatie	18	-176	204	142	143	106
04 Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb	307	78	1.110	-60	460	479
Totaal mutaties reserves	1.919	2.668	4.145	573	764	742
Resultaat	-1.220	-414				187

Grondslagen voor bepaling baten en lasten, incl. afwijkingen tov vorig jaar

Inleiding

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de hiervoor gepresenteerde baten en lasten. Daarbij zal allereerst worden ingegaan op de grondslagen voor de bepaling van baten en lasten. Vervolgens wordt een toelichting gegeven op grote afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren.

Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten

Voor het samenstellen van de (meerjaren)begroting zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het bestaande gemeentelijke voorzieningenniveau, met inachtneming van hetgeen tot nu toe door de gemeenteraad is besloten, wordt in de meerjarenbegroting gehandhaafd.
- Om het voorzieningenniveau te kunnen handhaven, is een stelpost opgenomen voor de jaarlijkse indexering van loon- en prijsstijgingen. De omvang van deze stelpost is gelijk aan de trendmatige verhoging van de gemeentelijke belastingen plus de nominale groei van de algemene uitkering. Voor prijsontwikkelingen is in de ramingen van de belastingen rekening gehouden met 1,35% inflatie. Dit betreft een herberekening van de inflatie over 2017 en 2018 van -/ 0,90% en een inflatie 2,25% over 2019.
- De nu bekende vervangingsinvesteringen, die noodzakelijk zijn om bedrijfsmiddelen op een adequaat kwaliteitsniveau te kunnen handhaven, zijn meegenomen in de berekeningen. De vrijval van afschrijvingslasten voor de jaren 2019-2022 is voorzichtigheidshalve binnen de begroting gereserveerd.
- Het college streeft naar kostendeckende tarieven voor gemeentelijke heffingen en leges.
- Voor de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de circulaire van september 2018 gehanteerd.
- De loonkosten zijn gebaseerd op de vastgestelde formatie 2019.
- In de meerjarenbegroting is een jaarlijkse stelpost voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 165.000.
- Alle ramingen zijn, indien van toepassing, geschoond van compensabele BTW in het kader van het BTW-compensatiefonds.
- Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de in de begroting opgenomen stortingen in en onttrekkingen aan reserves afzonderlijk zichtbaar gemaakt in het resultaat.
- De structurele doorwerking van de Najaarsnota 2018 is in de begroting verwerkt.

Afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren

De grondslagen die het college heeft gehanteerd bij het opstellen van de Begroting 2019 zijn grotendeels gelijk aan de grondslagen van voorgaande jaren. Wel zijn afwijkingen te melden met betrekking tot de renteberekening.

Renteberekening

In de begroting 2019 is de rekenrente voor kort geld vastgesteld op 0,5 % voor 2019 en 1,0 % voor 2020, 1,5 % voor 2021 en 2,0% voor 2022.

Voor de aan te trekken nieuwe langlopende leningen in 2019 is gerekend met rentepercentage van respectievelijk 1,50%.

De rekenrente voor lange termijn financiering en voor de toerekening van rentekosten aan investeringen is 2,25 %.

Incidentele baten en lasten

Overzicht en toelichting

Inleiding

- Het merendeel van de baten en lasten in deze begroting is structureel geraamd.
- Hierdoor wijkt de meerjarenbegroting 2020-2022 nauwelijks af van de Begroting 2019.
- Om goed te kunnen beoordelen wat de meerjarige uitkomsten van de begroting zijn, moeten de incidentele baten en lasten in de begroting zichtbaar worden gemaakt.
- Hiervoor is een overzicht gebruikt dat de provincie Gelderland hanteert bij de beoordeling van de begroting.
- Het saldo van de meerjarenbegroting wordt gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten en het structureel nieuw beleid dat na 2019 in gang wordt gezet.
- De uitkomst daarvan geeft de budgettaire positie weer.

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Saldo baten en lasten	-4.145	-573	-764	-556
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	4.145	573	764	742
Begrotingssaldo na bestemming	0	0	0	187
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-249	24	0	0
Structureel begrotingssaldo (budgettaire positie)	-249	24	0	187

Conclusie

Uit dit overzicht blijkt dat de meerjarenbegroting na eliminatie van de incidentele baten en lasten in de 2019 negatief is.

De septembercirculaire grijpt sterk in op onze financiële positie (resp. € 664.000 nadelig in 2019, € 523.000 in 2020 en € 550.000 in 2021). Zonder deze financiële bijstellingen zou de budgettaire positie structureel positief zijn.

Om te komen tot een sluitende begroting voor 2019 zijn alle activiteiten waar nog geen contractuele verplichtingen voor zijn aangegaan tegen het licht gehouden. Deze discussie is over de hele begroting gevoerd. Dit betekent dat er voor ons geen schotten zijn rondom het Sociaal Domein en dat het Sociaal Domein bijdraagt in de oplossing van het tekort. Dit heeft onder andere tot een lagere storting in de reserve Sociaal domein geleid.

Dit betekent ook dat de discussie over de invulling van de taakstelling Sociaal Domein vanaf 2020 integraal zal worden gevoerd. De bijdrage vanuit het Sociaal Domein in het tekort 2019 houdt wel in dat de buffer ten aanzien van de taakstelling met ingang van 2020 is beperkt. Dit vergroot de noodzaak om snel met maatregelen te komen om de taakstelling in te vullen.

Voor de begroting 2020 en 2021 is de "opgave duurzaam financieel evenwicht" opgenomen. Richting de Perspectiefnota 2019 doorlopen we samen een traject. Daarmee moeten we komen tot keuzes die ertoe leiden dat onze taken structureel passend zijn bij onze gemeente en onze portemonnee. Want alle bestaande taken blijven uitvoeren, dit op de huidige manier blijven doen, het structureel ontwikkelen van de organisatie, én ook nog nieuwe taken uitvoeren, is niet haalbaar.

Deze maatregelen bepalen we op basis van onze strategie. Dit houdt in dat we, met het oog op onze samenleving, de afweging maken of taken dóór anderen, mét anderen of zélf moeten worden uitgevoerd.

Specificatie incidentele baten en lasten

Een specificatie van de incidentele baten en lasten in de meerjarenbegroting is te vinden in de volgende tabel.

Incidentele baten en lasten	2019	2020	2021	2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Cofinanciering masterplan Airbornemuseum	50			
Stimulering / handhaving MKB	21	24		
Glasvezel buitengebied	45			
Totaal incidentele lasten	116	24		
Verkoop Groeneweg	-300			
Verkoop opbrengst grond	-65			
Totaal incidentele baten	-365			
Totaal incidentele baten en lasten	-249	24	0	0

In de volgende tabel zijn de overige stelposten binnen onze begroting te vinden.

Overige stelposten	2019	2020	2021	2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Onvoorziene uitgaven	165	165	165	165
Stelpost vervangingsinvesteringen reservering vrijval rente en afschrijving)	0	0	0	0
Totaal	165	165	165	165

Balans positie

In dit deel van de begroting geven wij inzicht in het meerjarig verloop van onze balanspositie. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans, ook in de meerjarenraming, krijgt u meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. Daarnaast ontstaat inzicht in het meerjarig verloop van het Emu-saldo.

In het volgende overzicht is de meerjarenbalans weergegeven voor de jaren 2017 tot en met 2022. In de daarop volgende onderdelen vindt u een toelichting op het verwachte verloop van de investeringen, de reserves en voorzieningen en het Emu-saldo. Meer informatie over de financiering vindt u in de financieringsparagraaf.

Tabel meerjarenbalans

	Jaar- rekening 2017	Prognose 31-12- 2018	Prognose 31-12- 2019	Prognose 31-12- 2020	Prognose 31-12- 2021	Prognose 31-12- 2022
Vaste activa						
Materiële vaste activa	42.170	46.117	55.712	54.408	52.635	50.648
Immateriële vaste activa	11.803	15.077	14.743	14.400	14.046	13.682
Financiële vaste activa	5.726	5.870	5.869	5.869	5.869	5.869
Totaal	59.699	67.064	76.324	74.676	72.550	70.199
Vlottende activa						
Voorraden	1.692	957	-	-	-	-
Uitzettingen < 1 jaar	12.393	12.393	12.393	12.393	12.393	12.393
Liquide middelen	4.711	4.711	4.711	4.711	4.711	4.711
Overige overlopende activa	897	897	897	897	897	897
Totaal	19.693	18.958	18.001	18.001	18.001	18.001
Totaal activa	79.392	86.022	94.325	92.677	90.551	88.200
Vaste passiva						
Eigen vermogen	21.783	19.114	14.450	13.877	13.114	12.372
Voorzieningen	16.167	14.190	12.499	11.436	10.777	10.179
Langlopende geldleningen	22.186	34.186	47.130	43.564	39.987	36.698
Totaal	60.135	67.489	74.080	68.877	63.877	59.248
Vlottende passiva						
Vlottende schulden < 1 jaar	17.539	16.816	18.529	22.083	24.956	27.235
Overlopende passiva	1.717	1.717	1.717	1.717	1.717	1.717
Totaal	19.256	18.533	20.246	23.800	26.673	28.952
Totaal passiva	79.391	86.022	94.325	92.677	90.551	88.200

Verplichtingen

Naast de balanspositie van onze gemeente, kunnen er nog andere verplichtingen bestaan die onze financiële positie beïnvloeden. Daarbij wordt met name gedacht aan verplichtingen als gevolg van verleende garanties en waarborgstellingen. Het gemeentelijk beleid voor het afgeven van gemeentelijke garanties is "nee, tenzij". Wanneer de gemeente een garantie verleent, wordt het besluit hiertoe genomen door uw raad. Per 1 januari 2018 staat de gemeente nog garant voor leningen met een totaal bedrag van € 407.000.

Meerjaren Investeringsplan

Overzicht

Inleiding

- De investeringen die zijn gepland, zijn onder te verdelen in vervangingsinvesteringen en investeringen als gevolg van nieuw beleid.
- Daarnaast maakt het BBV onderscheid tussen investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.
- Investerings hebben een economisch nut wanneer ze verhandelbaar zijn en/ of wanneer ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Om deze reden moeten deze investeringen worden geactiveerd. Een uitzondering hierop geldt voor kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde.
- Bepaalde investeringen in de openbare ruimte hebben geen economisch, maar alleen maatschappelijk nut. Voorbeelden hiervan zijn wegen, bruggen en openbaar groen. Hierbij is wel duidelijk sprake van een maatschappelijk nut, maar ze genereren geen middelen en er is geen markt voor.
- Onder het oude BBV hadden wij een keuze voor het al dan niet activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Met de wijziging van het BBV is deze keuzevrijheid komen te vervallen en moeten alle investeringen worden geactiveerd.
- De in deze begroting opgenomen investeringen zijn terug te vinden in het volgende Meerjareninvesteringsplan (MIP):

Meerjareninvesteringsplan (MIP):

Investerings				Kapitaallasten			
Bedragen x € 1.000	Investering	Afschr. Termijn	Jaar	2019	2020	2021	2022
Vervangingsinvesteringen							
2B. Onderwijs							
IHP Doorwerth	3.500	40	2018	148	191	189	186
Totaal Onderwijs	3.500			148	191	189	186
2E. Mobiliteit							
MUP	252	20	2019	12	18	18	18
Bebording NBd	10	10	2019		1	1	1
Totaal Mobiliteit	262			12	19	19	19
3D. Water en riolering*)							
Vervanging rioolstrengen	918	60	2019	562	14	14	14
Vervanging rioolstrengen	224	60	2020		137	3	3
Vervanging rioolstrengen	918	60	2021			562	14
Vervanging rioolstrengen	918	60	2022				562
Relinen	442	60	2019	271	7	7	7
Relinen	442	60	2020		271	7	7
Relinen	306	60	2021			187	5
Relinen	306	60	2022				187
Maatregelen inz. knelpunten 1, 2, 3, en 5 BRP	291	60	2019	178	5	4	4
Idem.	291	60	2020		178	5	4
Vervangen IBA's: 2 st Italiaansegweg nr 1 en nr 6 te Doorwerth + 1 st Parallelweg 55 Wolfheze	11	15	2020		6	1	1
Electromechanisch - gemalen	4	15	2021			2	1
Vervangen bouwkundig hoofdgemaal Nico Bovenweg (€ 100.000) en Utrechtseweg Oosterbeek (€100.000)	200	45	2020		123	4	4
Vervangen persleiding vanaf hotel Wolfheze naar Utrechtseweg	136	45	2020		84	2	2
Duikers Waterschap	13	45	2019	8	1	1	1
Duikers Waterschap	25	45	2020		15	1	1
Duikers Waterschap	25	45	2021			15	1
Duikers Waterschap	25	45	2022				15
Totaal Water en riolering	5.495			1.019	841	815	833
6A. Ondernemen en bedrijvigheid							
Marktkast O'beek	10	10	2021			1	2
Marktkast Renkum	10	10	2021			1	2
Totaal markten	20					2	4
7D. ICT							
ICT	368	4	2019	54	99	97	95
ICT	60	4	2020		9	16	15
Totaal ICT	428			54	108	113	110

Investerings				Kapitaallasten			
Bedragen x € 1.000	Investering	Afschr. Termijn	Jaar	2019	2020	2021	2022
Wijkbeheer (tractie en groot mat)							
Tractie	572	7-10	2019	47	81	79	78
Tractie	23	7-10	2020		2	3	3
Tractie	4	7-10	2021			1	1
Tractie	39	7-10	2022				3
Totaal tractie				47	83	83	85
Gemeentewerf (beveiliging)	20	5	2020		3	4	4
Gemeentewerf (afzuiging werkplaats)	3	35	2022				1
Totaal gemeentewerf					3	4	5

*) de vervangingsinvesteringen m.b.t. Water en riolering worden voor 40% geactiveerd (hierover wordt aflossing en rente berekend). Voor 60% worden de lasten direct ten laste van de voorziening GRP gebracht.

Vervangingsinvesteringen Water en riolering

Conform artikel 5.2 van de Financiële verordening geeft de raad bij de begrotingsbehandeling, op voorstel van het college, aan van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. De overige nieuwe investeringen worden bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd.

We stellen voor om voor de GRP (vervangings)investeringen geen afzonderlijk raadsvoorstel aan u voor te leggen. De reden hiervoor is dat deze (vervangings) investeringen reeds in het door uw raad vastgestelde GRP zijn opgenomen. Middels de voor-/ najaarsnota en jaarstukken houden we u op de hoogte van de voortgang van de projecten.

Reserves en voorzieningen

Overzicht

Inleiding

Het BBV vraagt ons een toelichting te geven op de reserves en voorzieningen die de gemeente bezit. Daarbij moet bij de reserves onderscheid worden gemaakt tussen:

- algemene reserves;
- bestemmingsreserves.

Voorzieningen worden gevormd voor:

- (risico's in verband met) verwachte verplichtingen en verliezen waarvan de omvang onzeker is, maar wel is in te schatten af te dekken;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, maar die hun oorsprong vinden in het huidige of een voorgaand begrotingsjaar af te dekken, zodat de lasten gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren worden verdeeld;
- van niet Europese en Nederlandse overheidslichamen verkregen middelen (voorschotbedragen) die specifiek besteed moeten worden.

Het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen in 2019 is weergegeven in de volgende tabellen.

Reserves

Omschrijving <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2018	Storting	Onttrekking	31-12-2019
Algemene Reserve				
Vrije algemene reserve	7.220	44	-1.643	5.620
Weerstandsreserve	*)1.734			1.734
Bestemmingsreserves				
Reserve sociaal domein	3.887	45	-1.462	2.470
Landschapbasisplan	7			7
Cultuur- en Airborne activiteiten	111		-45	66
Algemene uitkering	74		-36	38
Bestemde resultaten	23			23
ICT	724		-141	583
reserve MUP	214		-32	182
Reserve onderhoud gebouwen	886		12	898
Reserve bedrijven terreinen	1.432		-1.300	132
Reserve onderwijshuisvesting	1.342	141	-79	1.403
Reserve mfc 3b4	27		-27	0
Reserve herstelksten sleuven lasgaten	15			15
Vervanging openbare verlichting	892			892
Reserve kapitaalasten vastgoed	426		-39	386
Reserve Organisatieontwikkeling	100		-100	0
Totaal reserves	19.114	229	-4.893	14.450

*) in de Begroting 2019 wordt voorgesteld de Weerstandsvermogen per 1 jan. met € 780.000 op te hogen ten laste van de Vrije algemene reserve.

Voorzieningen

Omschrijving <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2018	Storting	Onttrekking	31-12-2019
niet actief pers.en ex wethouder	3.692	87	-193	3.586
Groot onderhoud gebouwen	1.616	319	-608	1.327
Onderhoud sportparken	41	41		81
Sanering Zuiderbeekweg	15			15
Reorganisatie Permar 2012-2014	629			629
Voorz.Afvalstoffenheffing	589			589
Voorz.Rioolheffing	7.578	50	-1.387	6.241
Investering Stedelijk vernieuwing	31			31
Totaal voorzieningen	14.190	497	-2.187	12.499

Berekening EMU-saldo

- De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Hof) stelt dat de decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning leveren bij het streven om te voldoen aan de Europese begrotingsdoelstellingen.
- Als gevolg hiervan geven gemeenten in hun begroting inzicht in de ontwikkeling van het EMU-saldo.
- Het verwachte verloop van het EMU-saldo is hieronder opgenomen.
- In 2018 en 2019 verwachten wij een overschrijding van het EMU-saldo. Dit wordt veroorzaakt door een aantal grote investeringen in met name water en riolering, Mfc3B4 en onderwijshuisvesting.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroot 2018 na wijziging	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
1.	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-2.668	-4.132	-573	-764	-742
2.	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.458	2.764	2.971	2.970	2.905
3.	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	981	497	497	690	670
4.	Investeringen in (im)materiële activa die op de balans worden geactiveerd	9.769	12.024	1.323	843	554
5.	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.					
6.	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord					
7.	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)					
8.	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	735	957	0	0	0
9.	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-2.958	-2.187	-1.561	-1.349	-1.269
10.	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de bovenstaande posten					
11.	Verkoop van effecten: verwachte boekwinst op de exploitatie					
	Berekend EMU-saldo	-5.305	-9.751	3.133	3.401	3.548

Geraamde baten en lasten per taakveld

Inleiding

- Op grond van artikel 66 en 71 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) zijn, ten gunste van betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid, circa 50 nieuwe taakvelden ingevoerd die de circa 105 oude IV3-functies (indeling die wordt gebruikt voor rapportage aan het CBS) vervangen.
- Een taakveld is een eenheid waarin de programma's worden onderverdeeld.
- In de begroting en jaarrekening wordt een totaaloverzicht met geraamde (begroting) dan wel gerealiseerde (jaarrekening) baten en lasten per taakveld opgenomen (art. 7 BBV).
- Tevens geeft dit overzicht het verdelingsprincipe op basis waarvan de taakvelden over de programma's zijn verdeeld.

Programma/ taakveld	2019	2020	2021	2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
01 Samenleving	36.083	32.970	34.653	34.587
Arbeidsparticipatie	845	1.030	1.043	1.075
Lasten	845	1.030	1.043	1.075
Begeleide participatie	2.891	2.820	2.706	2.658
Baten	-531	-509	-501	-482
Lasten	3.422	3.329	3.207	3.141
Burgerzaken	13	13	13	13
Baten	-6	-6	-6	-6
Lasten	19	19	19	19
Crisisbeheersing en Brandweer	2.233	2.208	2.217	2.216
Lasten	2.233	2.208	2.217	2.216
Cultuurpresentatie, -prod.& -partici	192	212	212	212
Lasten	192	212	212	212
Geëscaleerde zorg 18-	732	732	732	732
Lasten	732	732	732	732
Geëscaleerde zorg 18+	134	134	134	134
Lasten	134	134	134	134
Inkomensregelingen	2.546	2.604	2.547	2.528
Baten	-8.568	-8.316	-8.071	-7.834
Lasten	11.114	10.920	10.618	10.362
Maatwerkdienstverlening 18-	7.803	7.803	7.803	7.803
Lasten	7.803	7.803	7.803	7.803
Maatwerkdienstverlening 18+	3.830	3.905	3.905	3.905
Baten	-235	-235	-235	-235
Lasten	4.065	4.140	4.140	4.140
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.527	3.546	3.674	3.660
Lasten	3.527	3.546	3.674	3.660
Media	688	688	688	688
Lasten	688	688	688	688
Mutaties reserves	-1.455	-282	-131	-130

Programma/ taakveld	2019	2020	2021	2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Baten	-1.525	-352	-202	-200
Lasten	70	70	70	70
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.119	1.116	1.116	1.115
Baten	-122	-117	-101	-85
Lasten	1.242	1.232	1.216	1.200
Onderwijshuisvesting	1.545	367	1.954	1.933
Baten	0	-1.614	-54	-36
Lasten	1.545	1.981	2.008	1.969
Openbaar basisonderwijs	17	17	17	17
Lasten	17	17	17	17
Openbare orde en Veiligheid	621	621	621	621
Lasten	621	621	621	621
Overhead	12	12	12	12
Lasten	12	12	12	12
Parkeren	132	132	132	132
Baten	-23	-23	-23	-23
Lasten	155	155	155	155
Samenkracht en burgerparticipatie	4.002	1.260	1.263	1.270
Baten	-191	-33	-20	-20
Lasten	4.193	1.293	1.283	1.290
Sportaccommodaties	1.446	1.429	1.427	1.424
Baten	-55	-55	-55	-55
Lasten	1.500	1.484	1.482	1.478
Sportbeleid en activering	510	510	476	474
Baten	-2	-2	-2	-2
Lasten	512	512	477	476
Volksgezondheid	923	924	925	926
Lasten	923	924	925	926
Wijkteams	1.776	1.168	1.168	1.168
Baten	-20	-20	-20	-20
Lasten	1.796	1.188	1.188	1.188
02 Omgeving	7.503	7.716	6.599	6.596
Afval	-840	-838	-836	-835
Baten	-4.393	-4.391	-4.388	-4.388
Lasten	3.554	3.553	3.552	3.553
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-14	-14	-14	-14
Baten	-14	-14	-14	-14
Begraafplaatsen en crematoria	39	40	39	39
Baten	-279	-279	-279	-279
Lasten	318	319	318	318
Bestuur	2	2	2	2
Lasten	2	2	2	2

Programma/ taakveld	2019	2020	2021	2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Burgerzaken	3	3	3	3
Lasten	3	3	3	3
Cultureel erfgoed	16	31	31	31
Lasten	16	31	31	31
Cultuurpresentatie, -prod.& -partici	286	281	212	211
Lasten	286	281	212	211
Economische ontwikkeling	134	134	134	134
Baten	-13	-13	-13	-13
Lasten	155	155	155	155
Economische promotie	149	164	164	164
Lasten	149	164	164	164
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.460	292	159	158
Baten	-1.309	-141	-9	-9
Lasten	2.769	433	168	167
Grondexploitatie niet bedrijventerr.	-76	-76	-76	-76
Baten	-1.117	-137	-137	-137
Lasten	1.041	61	61	61
Media	20	20	20	20
Lasten	20	20	20	20
Milieubeheer	534	555	531	531
Baten	-18	0	0	0
Lasten	552	555	531	531
Musea	154	104	104	104
Lasten	154	104	104	104
Mutaties reserves	-1.377	-209	-29	-28
Baten	-1.377	-209	-29	-28
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	15	15	15	15
Lasten	15	15	15	15
Openb.groen en (openlucht) recreatie	2.340	2.561	2.222	2.214
Baten	-46	-48	-33	-41
Lasten	2.386	2.609	2.255	2.255
Openbaar vervoer	45	45	45	45
Baten	-51	-51	-51	-51
Lasten	96	96	96	96
Openbare orde en Veiligheid	7	7	7	7
Lasten	7	7	7	7
Parkeren	28	28	27	27
Baten	-3	-3	-3	-3
Lasten	31	31	30	29
Riolering	-766	-777	-747	-736
Baten	-3.963	-3.660	-3.608	-3.618
Lasten	3.197	2.882	2.862	2.882

Programma/ taakveld	2019	2020	2021	2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Ruimtelijke ordening	465	535	535	535
Baten	-21	-21	-21	-21
Lasten	486	556	556	556
Sportaccommodaties	244	232	231	231
Lasten	244	232	231	231
Verkeer en vervoer	3.822	3.767	3.008	3.001
Baten	-42	-42	-42	-42
Lasten	3.864	3.809	3.050	3.043
Wonen en bouwen	806	806	806	806
Baten	-525	-525	-525	-525
Lasten	1.331	1.331	1.331	1.331
03 Organisatie	12.561	12.348	12.337	12.355
Bestuur	1.243	1.255	1.255	1.255
Lasten	1.243	1.255	1.255	1.255
Burgerzaken	705	658	656	684
Baten	-403	-341	-349	-312
Lasten	1.108	999	1.005	996
Inkomensregelingen	9	9	9	9
Lasten	9	9	9	9
Mutaties reserves	-204	-142	-143	-106
Baten	-104	-142	-143	-106
Lasten	-100	0	0	0
Openbare orde en Veiligheid	2	2	2	2
Lasten	2	2	2	2
Overhead	10.758	10.518	10.511	10.463
Baten	-17	-17	-17	-17
Lasten	10.775	10.535	10.528	10.480
Samenkracht en burgerparticipatie	11	11	11	11
Lasten	11	11	11	11
Wijkteams	37	37	37	37
Lasten	37	37	37	37
04 Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vpb	-56.148	-53.034	-53.590	-53.724
Algemene uitk en ov.uitk.gem.fonds	-47.533	-46.568	-47.629	-48.798
Baten	-47.533	-46.568	-47.629	-48.798
Beheer overige gebouwen en gronden	-246	173	172	171
Baten	-513	-144	-144	-144
Lasten	268	317	316	315
Belastingen Overig	96	96	96	96
Baten	-261	-261	-261	-261
Lasten	358	358	358	358
Economische promotie	-456	-456	-456	-456

Programma/ taakveld	2019	2020	2021	2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Baten	-456	-456	-456	-456
Inkomensregelingen	250	250	250	250
Lasten	250	250	250	250
Mutaties reserves	-1.110	60	-460	-479
Baten	-1.250	-1.220	-494	-513
Lasten	141	1.280	34	34
Overige baten lasten	738	1.221	2.183	3.147
Baten	-10	4	4	0
Lasten	748	1.216	2.179	3.148
OZB - niet woningen	-2.232	-2.232	-2.232	-2.232
Baten	-2.232	-2.232	-2.232	-2.232
OZB woningen	-4.704	-4.704	-4.704	-4.704
Baten	-4.803	-4.803	-4.803	-4.803
Lasten	99	99	99	99
Treasury	-953	-876	-812	-722
Baten	-958	-880	-816	-726
Lasten	5	5	5	5

Toelichting

Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ / 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ / 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

De nieuwe taakvelden maken een onderscheid tussen maatwerkdienstverlening en geëscaleerde zorg en een leeftijdsonderscheid, 18- en 18+. Deze onderverdelingen zitten op dit moment niet in de begroting/ onze administratie is niet op deze wijze ingericht. Dat betekent dat deze verdeling in nieuwe taakvelden op dit moment niet gemaakt kan worden. Er wordt aan gewerkt deze onderverdeling te verkrijgen.

Taakveld 0.61 OZB woningen/ 0.62 OZB- niet woningen

De splitsing tussen OZB woningen en niet-woningen zal gemaakt worden als de bedragen van de leges bekend zijn voor volgend jaar.

De kwijtscheldingen belastingen zijn onder 6.3 Inkomensregeling gerubriceerd.

Totaaloverzicht bijstellingen en ombuigingen

Overzicht

Op basis van de besluitvorming tot nu toe zijn de volgende bijstellingen en ombuigingen te realiseren in de jaren 2019 en verder.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2019	2020	2021	2022
1. Samenleving				
Integratie uitkering sociaal domein en Wmo	0	2.248	2.317	2.317
3. Organisatie				
Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed	69	64	64	64
Totaal	69	2.312	2.381	2.381

Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

- De genoemde lasten en baten per programma resulteren in een uitgavenpost die gedekt wordt door de algemene dekkingsmiddelen.
- Deze algemene dekkingsmiddelen zijn, in tegenstelling tot de bij de programma's genoemde baten, vrij in te zetten binnen de begroting.
- Daarnaast is in de begroting een niet programmagebonden bedrag apart gezet voor onvoorzien uitgaven.
- In de volgende tabel is weergegeven welke lasten de uitvoering van de programma's per saldo met zich meebrengen en welke algemene dekkingsmiddelen hier tegenover staan:

Saldo lasten en baten	2019
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Programma's	
1. Samenleving	36.083
2. Omgeving	7.504
3. Organisatie	12.561
Subtotaal	56.148
Vennootschapsbelasting	0
Onvoorzien	165
Subtotaal	165
Totaal	56.313
Dekkingsmiddelen	
Algemene uitkering	47.532
Belastingen	7.751
Dividend	201
Rente resultaat	243
Overige algemene dekkingsmiddelen	586
Totaal	56.313
Saldo Begroting	0

Voor de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd:

- De nominale stijging van de Algemene uitkering wordt gebruikt ter dekking van de jaarlijkse indexering voor loon- en prijsstijgingen. Voor zover deze indexering nog niet toegewezen is aan de budgetten is dit bedrag apart gezet op een stelpost.
- De inkomsten uit de Algemene uitkering zijn op basis van de mei- en septembercirculaire 2018 zoals weergegeven in de volgende tabel.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2019	2018
Inkomsten Algemene uitkering	47.532	45.539

De belastingen die de gemeente int zijn:

- OZB voor eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen;
- toeristenbelasting;
- hondenbelasting;
- reclamebelasting;
- precariobelasting.

De begrote inkomsten per belastingsoort zijn weergegeven in de volgende tabel.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2019	2018
OZB eigenaren	6.199	5.702
OZB gebruikers	845	780
Totaal OZB	7.044	6.482
Hondenbelasting	182	180
Toeristenbelasting	456	440
Reclamebelasting	59	59
Precariobelasting	10	10
Totaal	7.751	7.171

Naast de inkomsten zijn er ook uitgaven met betrekking tot heffing en invordering van € 357.000 en uitvoering wet WOZ van € 99.000

Voor meer informatie over de tariefstelling voor deze belastingen en de uitgangspunten die daarbij worden gehanteerd wordt verwezen naar paragraaf 1 Lokale heffingen.

Behalve de hiervoor genoemde algemene dekkingsmiddelen zijn er nog een aantal algemene dekkingsmiddelen opgenomen in de begroting. In deze paragraaf worden genoemd:

- de dividenden die we als gemeente ontvangen;
- het saldo van de rentebaten en -lasten (financieringsfunctie);
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Dividenden

De inkomsten die we als gemeente ontvangen uit dividenden zijn gering. De belangrijkste dividenden zijn afkomstig van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Afvalcombinatie De Vallei.

Saldo van de rentebaten- en lasten

Het gebruik van eigen en externe financieringsmiddelen heeft rentelasten en -baten tot gevolg. Deze kosten worden met een vast rentepercentage doorberekend aan de investeringen in de programma's. Uit praktische overwegingen wordt deze zogenaamde 'rekenrente' niet jaarlijks aangepast. Wij rekenen op dit moment met een rekenrente van 2,25%. Door de lage rentekosten op kort geld op dit moment, zijn de werkelijke rentekosten lager. Dit voordeel komt tot uitdrukking bij de algemene dekkingsmiddelen.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De overige dekkingsmiddelen bestaan uit onder andere de bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen, stelposten voor loon- en prijsontwikkeling en vervangingsinvesteringen.

Mutaties reserves

Binnen de begroting worden onttrekkingen en toevoegingen aan reserves opgenomen. De mutaties voor 2019 zijn opgenomen in de tabellen per programma. Een verloopoverzicht per reserve is opgenomen in het onderdeel Financiën > meerjarenbegroting > balanspositie > reserves en voorzieningen.

Overhead, Vennootschapsbelasting, Onvoorzien + Buffer

Voor een toelichting op deze onderdelen wordt verwezen naar de betreffende onderdelen.

Beleidsindicatoren en kengetallen		
	2017	2018
Woonlasten éénpersoonshuishouden	€ 642	€ 683
Woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 832	€ 867
WOZ-waarde woningen	€ 248.000	€ 259.000

Overhead

Inleiding

- Naar aanleiding van het 'Besluit houdende de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV; 5 maart 2016)' wordt in het programmaplan een apart overzicht opgenomen van de kosten van de overhead.
- Op deze wijze krijgt uw raad meer inzicht in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten.
- In de programma's worden de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.
- De definitie van 'overhead' luidt als volgt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
- De opbouw van de overhead in gemeente Renkum is als volgt:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Saldo van lasten en baten
MT en staf + Leidinggevenden primair proces	1.456
Financiën, toezicht en controle	515
P&O / HRM	1.581
Juridische zaken	259
Communicatie	238
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	16
Informatievoorziening en automatisering (ICT)	1.132
Facilitaire zaken en Huisvesting	684
DIV	184
Managementondersteuning primair proces	411
Bedrijfsvoering De Connectie	3.142
Organisatieontwikkeling	400
Totaal	10.021

Toelichting:

- Leidinggevenden primair proces: het betreft alle hiërarchische leidinggevenden in het primair proces. Zij hebben een personele verantwoordelijkheid waaronder het voeren van functioneringsgesprekken. Niet: projectleiding en coördinatoren.
- Financiën, toezicht en controle: gericht op de eigen organisatie. Het betreft functies als controllers, financieel adviseurs en specialisten, planning & control, financiële verantwoording, administratieve organisatie, risicomanagement, (EDP) auditing, interne kwaliteitszorg, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
- P&O/ HRM: het betreft salarisadministratie, P&O/ HRM advies, organisatie- en formatieadvies, OR-ondersteuning, mobiliteitscentrum, coaching, leren en ontwikkelen, bedrijfsmaatschappelijk werk, ARBO, recruitment, arbeidsvoorwaarden, HR control. Het is exclusief opleidingen door P&O gegeven en gericht op de directe uitvoeringspraktijk.
- Juridische zaken: het betreft juridische medewerkers die op de bedrijfsvoering afdeling werken of belast zijn met een bedrijfsvoeringstaak op een afdeling. Niet: afhandeling van bezwaar- en beroepschriften. Niet: juristen die primaire taken verrichten (bijv. vergunningverlening).
- Communicatie m.u.v. klantcommunicatie. Het gaat om zowel interne als externe communicatie. Niet: projectcommunicatie en medewerkers die bij een projectbureau werken.

- Bestuurszaken en bestuursondersteuning: het betreft bestuursadviseurs en bestuurs-ondersteuner, zijnde de ambtelijke ondersteuning en beleidsadvisering van B&W. Niet: raadsgriffie (behoort tot facilitering bestuursorganen, taakveld 0.1).
- Informatievoorziening en automatisering (ICT): het betreft medewerkers informatisering en automatisering, systeem-en netwerkbeheer, werkplekondersteuning, helpdesk, ontwikkeling ICT projectmanagement, technisch applicatiebeheer en functioneel applicatiebeheer dat door bedrijfsvoering medewerkers wordt gedaan (het is exclusief functioneel beheer ten behoeve van primaire proces systemen).
- Facilitaire zaken en Huisvesting: inclusief receptie, beveiliging en catering en gebouwenbeheerders.
- DIV: het betreft medewerkers die kaders stellen en richtlijnen ontwikkelen, zich bezighouden met expertise-ontwikkeling, adviseren bij procesinrichting en -aansluitingen op e-depot, DMS inrichten en beheren, zich bezighouden met postregistratie en e-depot, archiefonderzoeken en coördineren (niet zijnde leidinggevende), fysieke en digitale documenten verwerken, vernietigen en overbrengen en fysiek en digitaal archief opbouwen en beheren.
- Managementondersteuning primair proces: het betreft officieel secretariaten, office management en managementassistentie in het primair proces. In onze verdeling zijn er ook diverse "rest-posten" vanuit de lijnafdelingen op deze plek terecht gekomen, die nog nader gecategoriseerd moeten worden.

ICT

De kosten van applicatiebeheerders en software voor een specifieke taak worden, conform het BBV, begroot en verantwoord op het betreffende taakveld. Bijvoorbeeld het belastingsysteem. Op dit moment zijn onze budgetten nog niet zodanig ingericht dat specifiek (per taakveld) is aan te geven wat de kosten zijn van applicatiebeheer en software. Om deze reden is er nu voor gekozen al deze kosten centraal, op overhead, te verantwoorden. Op een later tijdstip wordt dit nader uitgewerkt.

Bedrijfsvoering De Connectie

Met ingang van 1 juli 2017 wordt een belangrijk deel van onze bedrijfsvoering ondersteund vanuit de Connectie. De Connectie biedt producten en diensten op de volgende terreinen: ICT, inkoop & aanbesteding, facilitaire zaken & frontoffice, documentaire informatievoorziening (DIV), personeels- en salarisadministratie, financiële administratie, verzekeringen, belastingen, basisregistraties en secretariaat. Met uitzondering van de ondersteuning op belastingen, betreft dit producten en diensten die worden gerubriceerd onder de overhead.

Vennootschapsbelasting

Inleiding

Vennootschapsbelasting is een belasting die wordt geheven over de fiscale winst welke door een onderneming is behaald. Met ingang van 1 januari 2016 is de gemeente Vennootschapsbelastingplichtig indien en voor zover zij een onderneming drijft. Daar waar binnen de gemeente sprake is van het drijven van een onderneming, zal de Vpb-plicht gaan gelden. Het gaat dan om economische activiteiten waarbij de gemeente in concurrentie treedt (of kan treden) met de markt en daarmee winst behaald. Van die gemeentelijke onderdelen zal dan de fiscale winst moeten worden bepaald.

Criteria drijven onderneming

Een (cluster van) activiteit (en) vormt een onderneming voor de Vpb wanneer aan de volgende drie cumulatieve criteria wordt voldaan:

1. een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid; en
2. die deelneemt aan het economisch verkeer; en
3. winst beoogt (het winst oogmerk wordt geacht reeds aanwezig te zijn indien structureel overschotten worden behaald of als incidenteel overschotten worden behaald en in concurrentie wordt getreden).

Inventarisatie

Om vast te stellen in hoeverre de gemeente Renkum een onderneming drijft, inventariseren wij jaarlijks de verschillende (clusters van) activiteiten. Op dit moment onderscheiden wij een 52-tal clusters van activiteiten. Een aantal clusters zijn potentieel vennootschapsbelastingplichtig.

- Begraven (voor zover "winstgevend")
- Financiering (verstrekking van leningen bijvoorbeeld in het kader van duurzaamheid)
- Natuurbescherming (indien houtverkoop als een afzonderlijke activiteit beoordeeld moet worden)
- Grondbedrijf (voor zover "winstgevend")
- Verkoop van reststromen (voor zover "winstgevend")
- Verkoop onroerende zaken (boven normaal vermogensbeheer)
- Verkoop roerende zaken (voor zover daar een "bescheiden inkomen" uit wordt gerealiseerd)

Voorts hoor je uit de praktijk dat er vaak discussies met de Belastingdienst ontstaat over de clustering van activiteiten (bijvoorbeeld bij parkeren, ophalen en verwerken afval inwoners, reclameleges) en de fiscale behandeling. De inhoud van deze discussies zijn vaak zeer feitelijk van aard. Zodra meer duidelijkheid bestaat over nieuwe standpunten en visies over de vennootschapsbelastingplicht informeren wij de gemeenteraad.

Analyse

Van de potentieel vennootschapsbelastingplichtige clusters maken wij een nadere analyse op basis van de gerealiseerde resultaten in 2019. Deze resultaten vormen namelijk het uitgangspunt voor de toetsing van de vennootschapsbelastingplicht en de Vpb-impact in 2019.

In 2019 worden een drietal gronden verkocht aan projectontwikkelaars. Om te bepalen of de activiteiten verricht door Gemeente Renkum het normaal vermogensbeheer overstijgen, zal een VPB fiscalist ingehuurd moeten worden ter ondersteuning. Afhankelijk van de feiten en

omstandigheden per geval afzonderlijk, kan uit jurisprudentie worden afgeleid of sprake is van het drijven van een onderneming, dan wel de werkzaamheden het 'normaal vermogensbeheer' niet overstijgen. Benodigd budget voor het inhuren van een VPB fiscalist +/- €15.000,-.

Inschatting verschuldigde Vpb-last

Nieuwe inzichten en ontwikkelingen over de vennootschapsbelastingimplicaties van diverse activiteiten zorgen ervoor dat nu nog geen uitsluitend gegeven kan worden over Vpb-impact voor de gemeente Renkum in 2019. Mede doordat de belastingdienst nog geen standpunt heeft ingenomen op een groot aantal landelijke onderwerpen, blijft het bedrag dat de gemeente moet afdragen onzeker. Dit geldt niet alleen voor 2019, maar ook de voorafgaande jaren. De vpb-plicht voor gemeenten geldt vanaf 2016, maar is nog in beweging; Jurisprudentie kan nog volgen. Dit kan leiden tot gewijzigde inzichten. Daarnaast kan wijziging in activiteiten of resultaat op activiteiten ertoe leiden dat vpb moet worden afgedragen in een volgend jaar.

Onvoorzien

- Op basis van artikel 4 van de Financiële verordening 2017 bedraagt de post onvoorzien die in deze begroting is opgenomen € 165.000.
- Onvoorziene uitgaven die zich in de loop van het begrotingsjaar voordoen, kunnen door het College ten laste van de stelpost van € 165.000 worden gebracht.
- Daarbij moet worden voldaan aan de voorwaarde dat het een onvoorziene en onuitstelbare en onvermijdbare gebeurtenis betreft.
- Structurele onvoorziene uitgaven kunnen alleen het eerste jaar ten laste van de stelpost worden gebracht.
- Deze uitgaven zullen dus in het volgende begrotingsjaar meegenomen moeten worden in de begroting.

Vaststelling Begroting 2019

Aldus vastgesteld in de raad van de gemeente Renkum in haar openbare vergadering van 31 oktober 2018.

De raad van de gemeente Renkum

de griffier,

de voorzitter,

mr. J.I.M. le Comte

A.M.J. Schaap
(burgemeester)